

Kā uzlabot uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta politiku?

Rīga 2023

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Kā uzlabot uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta politiku?

2023. gada 27. septembris

Lietderības revīzija “Vai uzņēmējdarbības inovāciju politikas plānošana un īstenošana ir efektīva un veicina uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas pieaugumu?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Pirmā revīzijas departamenta 2021. gada 1. oktobra revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-32/2021.

Vāka noformējumā izmantota fotogrāfija no tīmekļa vietnes *Depositphotos* (attēla ID: 213181464)

Cienījamais lasītāj!

Valsts kontrole ir veikusi revīziju par uzņēmējdarbības inovāciju politikas plānošanu un īstenošanu, lai novērtētu, vai mūsu valstī šī politika ir efektīva, tai skaitā, vai un cik lielā mērā ar izlietoto finansējumu izdevies sekmēt Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam noteikto politikas rezultātu sasniegšanu uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanās jomā.

Ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā Latvijā jāpieaug un 2027. gadā būtu jāsasniedz 1,5 % no iekšzemes kopprodukta. Tomēr, nenovērsot revīzijā konstatētās nepilnības inovāciju attīstības politikas plānošanā un ieviešanā, finansējuma apjoma palielināšana vien nenodrošinās labāku politikas rezultātu sasniegšanu – produktivitātes, konkurētspējas vai eksportspējas palielinājumu un ar to saistīto iedzīvotāju labklājības paaugstināšanos.

Pēc revīzijas esam aicinājuši Ekonomikas ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju turpināt strādāt kopā un uzlabot politikas plānošanu, attīstot un “pa īstam” iedarbinot tās jauno ieviešanas pārraudzības sistēmu, neatlaidīgāk domājot ne tikai par inovāciju atbalsta pasākumu ieviešanas procesa pilnveidošanu, bet arī par īstenoto aktivitāšu rezultātu novērtēšanu, lai skaidri redzētu veikto ieguldījumu ietekmi uz tautsaimniecību, sabiedrību un inovatīvo uzņēmumu kopienas attīstību.

Inovāciju atbalsta sistēmai mūsu valstī jābūt ilgtspējīgai, tā nedrīkst būt pārāk atkarīga no Eiropas Savienības struktūrfondu pieejamības. Šai sistēmai jābūt uzticamai un motivējošai ilgtermiņā, lai uzņēmumi ne tikai uzdrošinātos riskēt un inovēt, bet arī būtu ieinteresēti sadarboties ar valsts iestādēm, tai skaitā sniegtu datus par ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, sniegtu priekšlikumus un tiktu uzklauti sistēmas problēmu risināšanā. Tāpēc Valsts kontrole sniedza ieteikumus ministrijām attiecībā uz finansējuma pieejamības uzņēmumiem un zinātniskajām organizācijām nodrošināšanu, paātrinot Ministru kabineta noteikumu saskaņošanu, kā arī – labāku informēšanu par inovāciju atbalsta pasākumiem.

Revīzijā esam snieguši detalizētu vērtējumu par Ekonomikas ministrijas īstenotajiem uzņēmējdarbības atbalsta pasākumiem inovāciju politikas mērķu sasniegšanai, kā arī salīdzinājuši tos ar citu valstu pieejām. Ceram, ka šis vērtējums palīdzēs turpmākai inovāciju politikas efektīvai īstenošanai.

Pateicamies iesaistītajiem par sadarbību revīzijas ziņojuma tapšanā!

Ar cieņu
departamenta direktore

Inese Kalvāne

Saturs

Kopsavilkums	7
Galvenie secinājumi	7
Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas īstenotie inovāciju atbalsta pasākumi nespēj būtiski ietekmēt politikas mērķu sasniegšanu	8
Atbildīgo ministriju nespēja savlaicīgi un kvalitatīvi izstrādāt ES fondu finansētu pasākumu īstenošanas noteikumus rada atbalsta pasākumu pārtraukumus	9
Jāpilnveido Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenoto atbalsta pasākumu rādītāju plānošana un jānodrošina mērķtiecīgāka un izmaksu efektīvāka uzņēmumu informēšana par pieejamiem atbalsta pasākumiem	10
Būtiskākie ieteikumi.....	11
Ziņojuma struktūra	12
Inovāciju attīstība – kur esam?	14
1. Vai inovāciju politika un ministriju plānotie pasākumi spēs atrisināt problēmas un sasniegt mērķi?	20
1.1. Vai politikas plānošanas dokumentos ir identificēti inovāciju attīstību kavējošie šķēršļi un piedāvāti efektīvi risinājumi?.....	20
Vai inovāciju attīstības politikas problēmas ir identificētas un tiek mērķtiecīgi risinātas?.....	22
Vai inovāciju attīstības problēmu risināšanai ir izvēlēti piemēroti pasākumi un tie īstenoti pietiekamā apjomā?	28
Vai inovāciju attīstības atbalsta pasākumiem ir definēti rādītāji, kas raksturo politikas mērķa un rezultāta sasniegšanas pakāpi?.....	29
Kas ir darīts privātā sektora ieguldījumu inovācijās veicināšanai?	35
Vai oficiālā statistika atspoguļo faktisko privātā sektora ieguldījumu apjomu inovāciju attīstībā? .	36
1.2. Vai inovāciju finansēšanas mehānisms nodrošina inovāciju attīstībai nepieciešamā finansējuma pieejamību un nepārtrauktību?	38
Vai atbildīgās institūcijas ir apzinājušas atbalsta nepieciešamību katram zinātnes un inovāciju dzīvescikla posmam, ņemot vērā dažādu nozaru un mērķa grupu vajadzības?	39

Vai atbildīgās ministrijas ir noteikušas tādu atbalsta finansējuma sadalījumu starp zinātnes un inovāciju cikla posmiem – tehnoloģiskās gatavības līmeņiem –, kas nodrošina inovatīva produkta attīstībai nepieciešamo finansēšanas plūsmu?	44
Vai politikas veidotājiem ir pieejama objektīva un ticama informācija operatīvai pasākumu ieguldījumu novērtēšanai?	49

2. Vai Ekonomikas ministrijas izveidotais uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta mehānisms ir efektīvs?

Ekonomikas ministrijas atbildībā esošie inovācijas atbalsta pasākumi	53
Vai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra nodrošina tās īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu efektīvu vadību un uzraudzību?	55
Vai atbalsta sniegšanā iesaistītie klasteri nodrošina to īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu efektīvu vadību un uzraudzību?	56
Vai atbalsta sniegšanā iesaistītie kompetences centri un Ekonomikas ministrija nodrošina uzņēmējiem sniegtā inovāciju atbalsta efektīvu vadību un uzraudzību?	57
Vai Ekonomikas ministrija nodrošina mērķētu un izmaksu efektīvu komunikāciju par atbalsta pasākumiem?	62

Ekonomikas ministrijas viedoklis

Izglītības un zinātnes ministrijas viedoklis

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Termini un skaidrojumi

1. pielikums. ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas periodā īstenoto Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo uzņēmējdarbības inovāciju attīstības atbalsta pasākumu finansējuma izmaiņas.

2. pielikums. Atbalsta pasākumu “Praktiskas ievirzes pētījumi”, “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”, “Inovāciju granti studentiem”, “P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana” un “Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās” MK noteikumos un darbības programmā “Izaugsme un nodarbinātība” noteikto iznākuma rādītāju izmaiņas.

3. pielikums. ES fondu un Eiropas Atveseļošanas fonda prioritātes/mērķi vai atbalstāmās jomas un finansējums, <i>euro</i>	83
4. pielikums. Revīzijā vērtēto Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo komersantu produktivitāti un konkurētspēju veicinošo inovāciju atbalsta pasākumu finansējums 2014. – 2020. gada plānošanas periodā (dati uz 28.03.2023.)	85
5. pielikums. Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas perioda uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta pasākumu projektu rādītāju izpilde uz 28.03.2023.	87
6. pielikums. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras projektu kopējā finansējuma un rādītāju izmaiņas no projekta uzsākšanas līdz 28.03.2023.	90
7. pielikums. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras administrētie informācijas kanāli 2022. gadā.	94
8. pielikums. Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņu 2021.2027.gadam un ES kohēzijas politikas programmas 2021.-2027.gadam politikas rezultātu un iznākuma rādītāji	98
Atsauces.....	102

Kopsavilkums

Inovācija ir zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras vai citas jomas ideju, izstrādņu un tehnoloģiju veiksmīga īstenošana jaunā produktā, pakalpojumā vai procesā¹. Inovācijas politika nodrošina saskarni starp pētniecības un tehnoloģijas attīstības politiku un rūpniecības politiku, un tās mērķis ir radīt labvēlīgu augsni ideju nonākšanai tirgū².

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (turpmāk – *OECD*) 2022. gada marta Latvijas ekonomikas pārskatā³ norāda, ka Latvijas rūpniecības nozares eksports savā attīstībā uzrāda brieduma pazīmes, tomēr Latvijas konkurētspējas priekšrocības joprojām ir balstītas zemajās darbaspēka izmaksās un eksporta attīstībai ilgtermiņā ļoti būtiska loma ir inovācijām. Latvijā ir vieni no zemākajiem investīciju tehnoloģiskajās iekārtās un intelektuālajā īpašumā rādītājiem Eiropā.

Līdzīgi kā citās *OECD* dalībvalstīs, Latvijā kā galvenās inovāciju attīstības problēmas tiek norādītas inovāciju augstās izmaksas un uzņēmumu iekšējo līdzekļu trūkums. Kā papildus inovāciju attīstības šķēršļi Latvijā tiek atzīmētas grūtības publiskā finansējuma piesaistē un nedrošība, ko izraisa neskaidras tirgus pieprasījuma perspektīvas⁴.

Latvijas inovāciju sniegumam starptautiskā mērogā ir zems vērtējums, un Latvijas pozīcijas starptautiskajos reitingos kopš 2019. gada ir nedaudz pasliktinājušās. Globālā Inovācijas indeksa 2022. gada reitingā⁵ Latvija ir ierindojusies 42. vietā starp 132 apsekotajām valstīm, kas, salīdzinot ar 2019. gadu, ir kritums par astoņām pozīcijām.

Eiropas inovācijas rezultātu pārskatā (*European Innovation Scoreboard*) 2023. gadā Latvija 27 ES valstu vidū ir ierindojusies 25. vietā un pēc piecu gadu *mēreno inovatoru* valstu grupas pārstāvēšanas ir noslīdējusi uz zemāko *topošo inovatoru* valstu grupu. Latvijas konkurētspēju būtiski vājina institucionālās nepilnības, infrastruktūras nepietiekama kvalitāte, zems inovācijas sniegums, kā arī nepietiekama uzņēmējdarbības attīstība un kvalitāte.

Valsts kontrole šajā revīzijā vērtēja Izglītības un zinātnes ministrijas un Ekonomikas ministrijas inovāciju atbalsta politikas plānošanu un īstenošanu, īpašu uzmanību pievēršot tādu atbalsta pasākumu plānošanai un īstenošanai, kuru mērķis ir inovāciju attīstība uzņēmumos, tādējādi veicinot uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanu. Ņemot vērā inovāciju veicināšanas atbalsta pasākumu īstenošanā plašo iesaistīto loku (Ekonomikas ministrija, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra un uzņēmumus pārstāvošie nozaru klasteri un kompetences centri), atsevišķi vērtējām Ekonomikas ministrijas izveidotā uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta pasākumu īstenošanas uzraudzības efektivitāti.

Galvenie secinājumi

Izglītības un zinātnes ministrijas un Ekonomikas ministrijas kā par inovāciju attīstības politiku atbildīgo ministriju veiktās darbības politikas plānošanā 2014. – 2020. gada periodam nav bijušas pietiekamas, lai ar 681 milj. *euro* publiskā finansējuma atbalstu projektu īstenojamiem sasniegtu tādus rezultātus, kuri būtiski veicinātu Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam⁶ (turpmāk – NIPP2020) noteikto politikas rezultātu sasniegšanu uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanās jomā.

Lai gan Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija atsevišķās jomās ir uzlabojušas inovāciju atbalsta pasākumu rādītāju plānošanu, revīzijā konstatējām, ka inovāciju attīstības atbalsta politikas plānošanā identificētās problēmas joprojām netiek sistēmiski un konsekventi risinātas. Tas rada risku, ka arī 2021. – 2027. gada plānošanas periodā ar atbalsta pasākumiem 721 milj. *euro* apmērā⁷ var netikt sasniegti valsts attīstības politikas dokumentos noteiktie tautsaimniecības attīstības rādītāji.

Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas īstenotie inovāciju atbalsta pasākumi nespēj būtiski ietekmēt politikas mērķu sasniegšanu

Lai gan 2014. – 2020. gada plānošanas perioda dokumentos identificēto problēmu risināšanai Izglītības un zinātnes ministrija un Ekonomikas ministrija plānojušas konkrētus uzdevumus, to izpildei veicamos pasākumus un nepieciešamo finansējumu, kā arī attīstības plānošanas dokumentos skaidri noteiktas par uzdevumu izpildi atbildīgās institūcijas, aktuālajos plānošanas dokumentos 2021. – 2027. gada periodam galvenās inovāciju attīstību kavējošās problēmas paliek nemainīgas. Vienlaikus revidenti konstatēja, ka pastāv virkne problēmu, kas periodiski tiek minētas dažādos plānošanas dokumentos vai to īstenošanas izvērtējumos, bet par kuru risināšanas gaitu nav pieejama informācija. Piemēram, NIPP2020 tika identificēts, ka finanšu sektors nav gatavs finansēt uzņēmumu investīcijas pētniecības un attīstības jomā, bet revidenti neidentificēja šīs problēmas risināšanai paredzētos pasākumus.

Revidenti arī konstatēja, ka Izglītības un zinātnes ministrijas un Ekonomikas ministrijas izstrādātajos politikas plānošanas dokumentos netiek novērtēts identificēto problēmu būtiskums un tās netiek sakārtotas to risināšanas prioritārā secībā. Nenovērtējot problēmu būtiskumu, ministrijas nevar objektīvi noteikt, kādu problēmu risināšana ierobežotu līdzekļu apstākļos varētu nodrošināt labāku sniegumu inovāciju attīstībā, tādējādi veicinot arī politikas mērķu sasniegšanu.

Revīzijā, padziļināti un atsevišķi vērtējot Ekonomikas ministrijas īstenoto politikas attīstības plānošanu un tam izvēlētos atbalsta pasākumus, secinām, ka pasākumu īstenošanā sasniegti plānotie rādītāji, kas liecina par uzņēmumu ieinteresētību un spēju īstenot projektus un sasniegt noteiktos iznākumu rādītājus. Revīzijā konstatējām, ka Latvijā izvēlētie inovāciju atbalsta pasākumi saturiski ir līdzīgi citās ES dalībvalstīs īstenotajiem inovāciju atbalsta pasākumiem. Turklāt Latvijā inovāciju attīstības atbalstam tiek piedāvāts krietni plašāks pasākumu grozs nekā izvērtējumā iekļautajās valstīs, tomēr Latvija Eiropas inovāciju indeksa vērtējumā arvien vairāk atpaliek no salīdzinājumā iekļautajām valstīm.

Pasākumu iznākuma rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija 2014. -2020. gada ES fondu plānošanas periodā nav nodrošinājusi intervences loģikas principu ievērošanu un iznākuma rādītāji neraksturo pasākumu īstenošanas ietekmi uz politikas mērķa sasniegšanu. Septiņi no divpadsmit revīzijā iekļauto inovāciju atbalsta pasākumu iznākuma rādītājiem raksturo atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitu un viens iznākuma rādītājs raksturo jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaitu. Lai gan šie rādītāji ir skaidri

Inovāciju atbalsta pasākumi ir solis pareizajā virzienā, tomēr veiktās darbības nenodrošinās inovāciju attīstību plānotajā apjomā un tautsaimniecības attīstības mērķi netiek sasniegti.

noteikti, ir izmērāmi un ir sasniedzami attiecīgo pasākumu īstenošanas laikā, tie neraksturo ne pasākumu mērķa (veicināt uzņēmumu produktivitāti un konkurētspēju), ne arī politikas rezultātu sasniegšanas pakāpi (piemēram, apstrādes rūpniecības īpatsvars iekšzemes kopproduktā, apstrādes rūpniecības produktivitātes pieaugums vai apstrādes rūpniecības radītās vērtības pieaugums).

Tas var sniegt nepareizus signālus atbalsta saņēmējiem, pieļaujot situāciju, ka par labu projekta rezultātu tiek uzskatīts radīts produktu skaits vai atbalstīto uzņēmumu skaits, nevis eksporta apjoma palielināšana un produktivitātes kāpums. Revidenti konstatēja, ka 2021. – 2027. gada plānošanas perioda rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija ir uzlabojusi atbalsta pasākumu iznākuma rādītāju un politikas rezultāta rādītāju kvalitāti, nosakot skaidrus mērķus privātā finansējuma piesaistei inovāciju attīstībā, tomēr arī 2021. – 2027. gada plānošanas periodā rādītāji pamatā mēra atbalstu saņēmušo uzņēmumu vai zinātnisko institūciju skaitu, neraksturojot plānoto atbalsta pasākumu sagaidāmo ietekmi uz eksporta pieaugumu, kas ir galvenais NIPP2027 mērķis.

Revīzijā veiktais novērtējums par atbalstu saņēmušo uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes rādītāju izmaiņām pēc inovāciju atbalsta saņemšanas liecina, ka tikai atbalsta pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai” trīs gadus pēc atbalsta saņemšanas ir veicinājis uzņēmumu produktivitātes pieaugumu. Atzinīgi vērtējama trīs īstenoto atbalsta pasākumu – “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”, “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubatori” un “Klasteru programma” – pozitīvā ietekme uz uzņēmumu konkurētspējas uzlabošanu. Pārdomājama ir atbalsta pasākumu “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” un “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” īstenošanas mērķu un iznākuma rādītāju noteikšana, lai veicinātu šo pasākumu rezultātu lielāku sasaisti ar attīstības politikā noteikto rādītāju sasniegšanu, jo revīzijā veiktajā novērtējumā šo pasākumu īstenošanu vidū bija vissliktākie rezultāti uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas izmaiņās pēc atbalsta saņemšanas.

Atbildīgo ministriju nespēja savlaicīgi un kvalitatīvi izstrādāt ES fondu finansētu pasākumu īstenošanas noteikumus rada atbalsta pasākumu pārtraukumus

Inovāciju attīstība ir pakāpeniska un prasa finansiālu atbalstu visos tā izstrādes posmos, sākot no idejas un koncepta fāzes, līdz tehniskai gatavībai un komerciālajai ieviešanai. Inovāciju attīstība Latvijā ir atkarīga no ES fondu finansējuma pieejamības. Laika posmā no 2014. gada līdz 2023. gada beigām ES fondu finansējums veido 61 % jeb 520 milj. *euro* no inovāciju attīstības atbalsta finansējuma.

Nav noliedzams, ka ES fondu līdzekļu pieejamību inovāciju atbalstam uzņēmumos ietekmē ES fondu plānošanas periodu prioritāšu maiņas un atbildīgo ministriju spēja ātri nodrošināt ES fondu līdzekļu izmantošanas uzsākšanai nepieciešamos normatīvos aktus. Tomēr revīzijā konstatējām, ka Ekonomikas ministrijas nav spējusi nodrošināt ES fondu līdzekļu izmantošanai nepieciešamo normatīvo aktu savlaicīgu izstrādi, ko ir ietekmējušas izmaiņas ar atbalsta sniegšanu saistītajos ārējos noteikumos un normatīvo aktu saskaņošana ar iesaistītajām institūcijām. Tas radīja inovāciju attīstības atbalsta pieejamības pārtraukumus zinātniskajām institūcijām un uzņēmumiem. Atbildīgo ministriju spēja nodrošināt papildu atbalstu inovāciju attīstībai ES fondu finansējuma pārrāvuma gadījumā no valsts budžeta ir ierobežota (valsts budžeta apjoms un citu nozaru vajadzības), kas apgrūrina uzņēmumu mērķtiecīgu investīciju plānošanu un rada risku inovāciju attīstības ilgtspējai, inovatīvu uzņēmumu kopienas attīstībai un jaunu inovāciju radīšanai.

Lai gan Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija, plānojot atbalsta pasākumus, ir vērtējušas atbalsta pasākumu nepieciešamību katrā inovāciju attīstības cikla posmā, tomēr atbalsta

pasākumu īstenošanai sākotnēji plānoto finansējumu pārdales līdž pat 55 %, kas notiek tikai ministriju ietvaros un starp ministriju pārziņā esošiem atbalsta pasākumiem, ilgtermiņā rada risku, ka netiks sasniegti inovāciju atbalsta politikas mērķi.

Jāpilnveido Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenoto atbalsta pasākumu rādītāju plānošana un jānodrošina mērķtiecīgāka un izmaksu efektīvāka uzņēmumu informēšana par pieejamiem atbalsta pasākumiem

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā no ES fondu līdzekļiem tika finansēti seši Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esošie inovāciju veicinoši atbalsta pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot uzņēmumu produktivitāti un konkurētspēju. Šo pasākumu īstenošanai tika piešķirts finansējums 376,7 milj. *euro* apmērā, t. sk. 229,8 milj. *euro* jeb 61% Eiropas Reģionālās attīstības fonda (turpmāk – ERAF) finansējums. Pasākumu īstenošanai Ekonomikas ministrija izvēlējās atšķirīgus pārvaldības un uzraudzības modeļus:

- trīs atbalsta pasākumu – “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”, “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”, “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” – īstenošanas organizēšanu Ekonomikas ministrija uzticēja Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai;
- atbalsta pasākuma “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” projektu īstenošanu nodrošināja uzņēmumi, kas vienlaikus bija arī atbalsta gala saņēmēji;
- atbalsta pasākuma “Klasteru programma” projektu īstenošanu nodrošināja klasteri – biedrības vai nodibinājumi, kas kopējā tīklā apvieno uzņēmumus, pētniecības un zināšanu izplatīšanas organizācijas un citas institūcijas, kas darbojas savstarpēji saistītās nozarēs, produkta vai pakalpojuma grupā vai vērtības ķēdē;
- atbalsta pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” projektu īstenošanu nodrošināja kompetences centri – savstarpēji nesaistītu nozares uzņēmumu apvienojums ar mērķi paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju, veicinot pētniecības un rūpniecības sektora sadarbību, īstenojot projektus, kas attīsta jaunus produktus un tehnoloģijas un ievieš tās ražošanā; Ekonomikas ministrijas ieskatā, minētā atbalsta pasākuma īstenošanas efektivitātes palielināšanai bija nepieciešams izveidot papildu uzraudzības līmeni – Ekonomikas ministrijas īstenoto “Kompetences centru pārvaldības projektu”.

Revīzijā konstatējām, ka uzņēmumi, klasteri un kompetences centri kopumā ir nodrošinājuši projektos paredzēto aktivitāšu veikšanu, plānoto projektu rezultātu sasniegšanu un finansējuma izlietošanu atbilstoši projektos paredzētajam. Savukārt Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenotās darbības atbalsta pasākumu īstenošanā un to mērķu sasniegšanas uzraudzībā ir pilnveidojamas.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir izveidojusi tās īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu rādītāju plānošanas un sasniegšanas uzraudzības kārtību, tomēr revidentu konstatētā būtiska plānoto rādītāju izmaiņu nesabalansētība ar pasākumu īstenošanai nepieciešamā finansējuma izmaiņām liecina par nepilnībām pasākumu rādītāju plānošanā. Turklāt Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenoto atbalsta pasākumu⁸ finansējuma izlietojuma progress liecina par plānotā finansējuma neizmantošanas risku, jo uz 2023. gada 28. martu, kad projektu īstenošanai bija palicis 10 % no aktivitātēm plānotā laika, finansējuma atlikums bija vidēji 30 %.

Ekonomikas ministrija kompetences centru pārvaldības projekta⁹ ietvaros veica tādas funkcijas, kuras jau ir noteiktas Ekonomikas ministrijai kā atbildīgajai iestādei vai Centrālajai finanšu un līgumu aģentūrai kā sadarbības iestādei, turklāt Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi kompetences centru pārvaldības projekta īstenošanu atbilstoši plānotajam, jo projekta ietvaros nav tikušas īstenotas visas plānotās aktivitātes (piemēram – ārējo ekspertu piesaistīšana pētījumu vērtēšanai), tādējādi projekta īstenošanas beigās palika neizmantots finansējums 443 013 *euro* apmērā jeb 44 % no kopējā projekta finansējuma, kuru savlaicīgas Ekonomikas ministrijas rīcības gadījumā varētu izmantot programmas pamatmērķim – kompetences centru darbības atbalstam.

Revidenti secina, ka Ekonomikas ministrijas izveidotais kompetences centru atbalsta programmas īstenošanas mehānisms nav bijis izmaksu efektīvs un Ekonomikas ministrija izmantoja inovāciju atbalstam paredzēto finansējumu tādu funkciju finansēšanai, kas ir jau noteiktas citām institūcijām un tiek finansētas no citiem finanšu līdzekļiem. Valsts kontroles vērtējumā, kompetences centru atbalsta pasākuma īstenošanas uzraudzību varēja nodrošināt Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, kas līdzīga rakstura pētījumu vērtēšanu un atlasī, piesaistot ārvalstu ekspertus, ir veikusi arī Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzītajos zinātnes atbalsta pasākumos.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra informāciju par inovāciju un pētniecību veicinošiem pasākumiem uzņēmumiem un zinātnes institūcijām sniedz 11 interneta vietnēs, kuru izveidošana izmaksāja 546 017 *euro* un uzturēšana ik gadu izmaksā vēl 254 361 *euro*. Valsts kontroles vērtējumā, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras pieeja informācijas nodrošināšanā par pieejamo valsts atbalstu nav efektīva, jo atbalsta saņemšanas interesenti aizvien norāda uz pieejamās informācijas fragmentāciju, nepastāvību un nepietiekamību, kas apgrūtina uzņēmējdarbības attīstības plānošanu.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz lietderības revīzijas secinājumiem, Ekonomikas ministrijai un Izglītības un zinātnes ministrijai kā atbildīgajām par zinātnes un inovāciju atbalsta pasākumu plānošanu, kā arī Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai kā atbildīgajai par inovāciju veicināšanas atbalsta pasākumu īstenošanu tika sniegti septiņi ieteikumi.

Lai veicinātu īstenoto atbalsta pasākumu lielāku ietekmi uz politikas rezultātu sasniegšanu un mērķtiecīgi mazinātu inovāciju attīstību kavējošos šķēršļus:

- Ekonomikas ministrijai un Izglītības un zinātnes ministrijai veikt darbības, lai nodrošinātu tādu inovāciju attīstības atbalsta pasākumu prioritāru īstenošanu, kas vērsti uz būtiskāko konstatēto problēmu novēršanu un kuriem ir sagaidāma vislielākā ietekme uz politikas mērķu sasniegšanu;
- Ekonomikas ministrijai un Izglītības un zinātnes ministrijai, izstrādājot RIS3 monitoringa ziņojumu 2026. gadā, izvērtēt plānoto inovāciju atbalsta pasākumu (tai skaitā no ES fondu 2021. – 2027. gada plānošanas periodā finansēto) ietekmi uz NIPP2027 un ZTAIP2027 noteikto politikas mērķu sasniegšanu un veikt darbības atbalsta pasākumu efektivitātes uzlabošanai.

Lai politikas plānotājiem uzlabotu informācijas pieejamību par īstenoto atbalsta pasākumu rezultātiem, kā arī uzlabotu Centrālās statistikas pārvaldes gatavotās statistikas pilnīgumu, aicinām Ekonomikas ministriju izvērtēt inovāciju un pētniecības atbalsta pasākumu projektu iesniegumos un ar projektu īstenošanu saistītajos dokumentos (piemēram, maksājuma pieprasījuma veidlapa) iekļaujamās informācijas apjomu un struktūru, lai tā būtu izmantojama oficiālās statistikas veidošanai par ieguldījumiem inovācijās un pētniecībā. Vienlaikus atzīmējam, ka Ekonomikas ministrija jau revīzijas laikā sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju un Centrālo finanšu un līgumu aģentūru ir uzsākusi

darbu pie KPVIS sistēmas datu lauku papildināšanas, lai nodrošinātu atbalsta pasākumu ietvaros datu uzkrāšanu atbilstoši RIS3 jomām jau ar 2024.gadu.

Lai uzlabotu finansējuma pieejamību uzņēmumiem un zinātniskajām institūcijām, kas plāno vai veic ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, aicinām Ekonomikas ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju rast risinājumus, lai nodrošinātu valsts atbalsta pietiekamību un nepārtrauktību inovatīvu produktu radīšanai laikā, t.sk., mazinot politikas īstenošanas atkarību no ES fondu finansējuma.

Lai uzlabotu uzņēmumu un zinātnisko organizāciju informētību par valsts sniegto atbalstu inovāciju attīstībai un produktīvāk izlietotu uzņēmumu informēšanai paredzēto finansējumu, Ekonomikas ministrijai un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai iesakām novērtēt komunikācijas aktivitāšu efektivitāti, lai nodrošinātu uzņēmumiem un to pārstāvošām organizācijām mērķtiecīgu un efektīvu informāciju par inovāciju attīstībai pieejamiem atbalsta pasākumiem.

Revīzijā sniedzām Ekonomikas ministrijai ieteikumu veikt pasākumus, lai nodrošinātu atbalsta pasākumu īstenošanas noteikumu pēc iespējas ātrāku pieņemšanu, tādējādi mazinot pārrāvumus inovāciju attīstības atbalsta pieejamībā. Tomēr Ekonomikas ministrija norādīja, ka tā jau ir izveidojusi daudzpakāpju risku vadības uzraudzību un Ekonomikas ministrija nesaskata nepieciešamību un iespējas to pilnveidot. Tāpēc Ekonomikas ministrija nesniedza priekšlikumu darbībām, kas uzlabotu esošo situāciju.

Ziņojuma struktūra

Informācija ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- inovāciju jomas īss raksturojums, sniedzot skaidrojumu par inovāciju jēdzienu, inovāciju nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstības mērķu sasniegšanā, kā arī Latvijas sniegumu inovāciju attīstībā salīdzinot ar Lietuvu un Igauniju;
- revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi, sadalot tos divās būtiskās nodaļās; katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis, izsecinot būtiskāko un to tālāk nodaļā pamatojot ar revīzijas konstatējumiem;
- revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes (mērķis, juridiskais pamatojums, atbildība, apjoms, ierobežojumi).

Ziņojuma pirmajā nodaļā ir vērtēta Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas inovāciju atbalsta politikas plānošanas procesa efektivitāte, Latvijā iedibinātā inovāciju attīstības procesa finansēšanas modeļa ietekme uz uzņēmēju iespējām un gatavību investēt inovāciju attīstībā, kā arī inovāciju politikas plānošanai un īstenoto pasākumu rezultātu novērtēšanai pieejamās informācijas pietiekamība.

Ziņojuma otrajā nodaļā ir vērtēta Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esošo inovāciju atbalsta pasākumu organizēšanas un uzraudzības mehānisma efektivitāte, novērtējot īstenoto atbalsta pasākumu ietvaros noteikto rādītāju un mērķu sasniegšanu un plānotā finansējuma izlietojuma

Jomas apraksts

Secinājums

Pamatojums

Ieteikums

Iestādes viedoklis

Revīzijas raksturojums

progresu. Papildus ir vērtēta Ekonomikas ministrijas īstenotā kompetences centru pārvaldības projekta funkciju dublēšanās ar citām ES fondu uzraudzībā iesaistīto institūciju funkcijām, kā arī Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras veiktās darbības uzņēmēju un zinātnes institūciju informēšanā par inovāciju atbalsta pieejamību.

Revīzijas ziņojumā ietverts Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas viedoklis par veikto revīziju.

Sadaļā “Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes” ietverta informācija par revīzijas veikšanas mērķi, juridisko pamatojumu, atbildību, apjomu, ierobežojumiem, kā arī norādīti vērtēšanas kritēriji.

Inovāciju attīstība – kur esam?

Inovācija ir zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras vai citas jomas ideju, izstrādņu un tehnoloģiju veiksmīga īstenošana jaunā produktā, pakalpojumā vai procesā¹⁰. Inovācijas politika nodrošina saskarni starp pētniecības un tehnoloģijas attīstības politiku un rūpniecības politiku, un tās mērķis ir radīt labvēlīgu augsni ideju nonākšanai tirgū¹¹.

Viedās specializācijas stratēģija (turpmāk – RIS3) ir tautsaimniecības transformācijas virzienu formulējums, vērsts uz stimuliem, kas atbalsta augstākas pievienotās vērtības pakalpojumu un produktu veidošanas stimulēšanu, produktivitātes kāpināšanu, zināšanu pārnesi un efektīvākas resursu izmantošanas domāšanas ieviešanu visos uzņēmējdarbības ciklos¹².

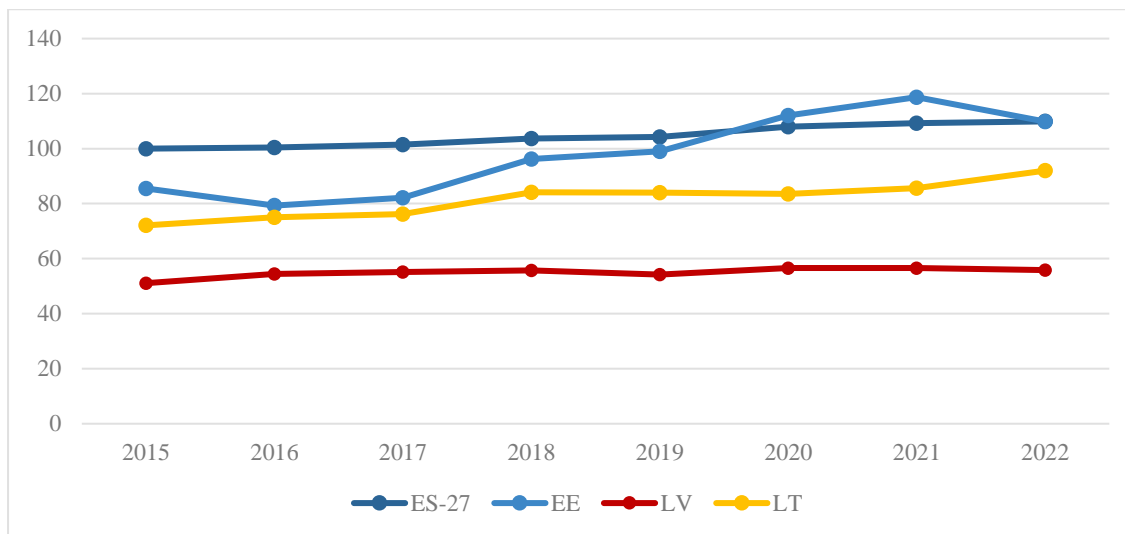
2020. gada martā Ministru kabinets izskatīja informatīvo ziņojumu “Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums”¹³. Ziņojumā ietverta informācija par Latvijas ekonomikas attīstības tendencēm, mērķiem un izaicinājumiem, RIS3 programmu un pasākumu īstenošanas gaitu un virzību uz mērķu sasniegšanu, kā arī RIS3 rādītāju analīze un rekomendācijas RIS3 izstrādei 2021. – 2027. gadā. Ministru kabinets pieņēma zināšanai¹⁴, ka lielākā daļa no RIS3 mērķa sasniegšanas rādītājiem saistībā ar tautsaimniecības transformāciju uz augstāku pievienoto vērtību 2020. gadā netiks sasniegti nepietiekamā pētniecības un attīstības finansējuma dēļ.

OECD 2022. gada marta Latvijas ekonomikas pārskatā¹⁵ norāda, ka Latvijas rūpniecības nozares eksports savā attīstībā uzrāda brieduma pazīmes, tomēr Latvijas konkurētspējas priekšrocības joprojām ir balstītas zemajās darbaspēka izmaksās un eksporta attīstībai ilgtermiņā ļoti būtiska loma ir inovācijām. Latvijā ir vieni no zemākajiem investīciju tehnoloģiskajās iekārtās un intelektuālajā īpašumā rādītājiem Eiropā.

Līdzīgi kā citās *OECD* dalībvalstīs, Latvijā kā galvenās inovāciju attīstības problēmas tiek norādītas inovāciju augstās izmaksas un uzņēmumu iekšējo līdzekļu trūkums. 2018. gadā 33 % Latvijas uzņēmumu ar darbinieku skaitu virs 10 nodarbinātajiem bija īstenojuši inovatīvas aktivitātes. Lai gan šis rādītājs, salīdzinot ar 2008. gadu, ir pieaudzis par astoņiem procentpunktiem, šis rādītājs joprojām ir zemākais ES un daudz zemāks nekā Lietuvā un Igaunijā. Kā papildu inovāciju attīstības šķēršļi Latvijā tiek atzīmētas grūtības publiskā finansējuma piesaistē un nedrošība, ko izraisa neskaidras tirgus pieprasījuma perspektīvas¹⁶.

Latvijas inovāciju sniegumam starptautiskā mērogā ir zems vērtējums, un Latvijas pozīcijas starptautiskajos reitingos kopš 2019. gada ir nedaudz pasliktinājušās. Globālā Inovācijas indeksa 2022. gada reitingā¹⁷ Latvija ir ierindojusies 42. vietā starp 132 apsekotajām valstīm, kas, salīdzinot ar 2019. gadu, ir kritums par astoņām pozīcijām.

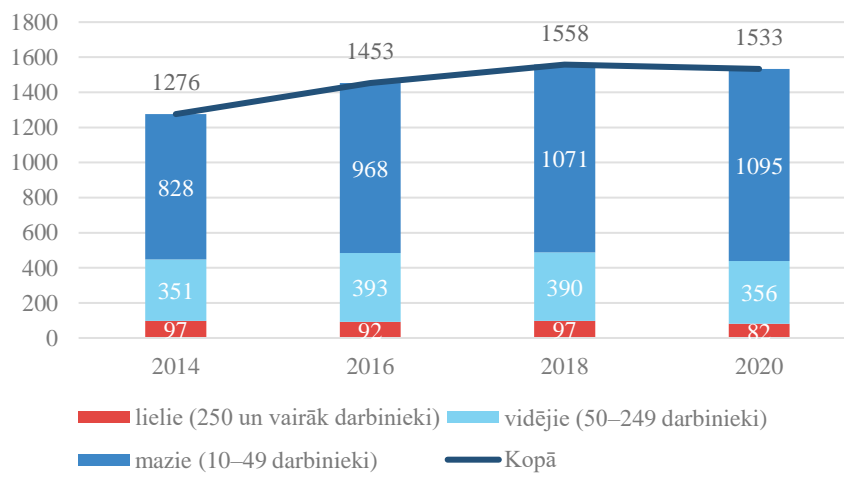
Eiropas inovācijas rezultātu pārskatā (*European Innovation Scoreboard*)¹⁸ 2023. gadā Latvija 27 ES valstu vidū ir ierindojusies 25. vietā un pēc piecu gadu *mēreno inovatoru* valstu grupas pārstāvēšanas ir noslīdējusi uz zemāko *topošo inovatoru* valstu grupu. Latvijas konkurētspēju būtiski vājina institucionālās nepilnības, infrastruktūras nepietiekama kvalitāte, zems inovācijas sniegums, kā arī nepietiekama uzņēmējdarbības attīstība un kvalitāte. Latvijas inovācijas sniegums (*Innovation Index*) no 2012. gada līdz 2020. gadam ir palielinājies par 22,6 % (ES vidēji – par 8,7 %), bet 2021. un 2022. gadā ir piedzīvots būtisks snieguma samazinājums (skatīt 1. attēlu).

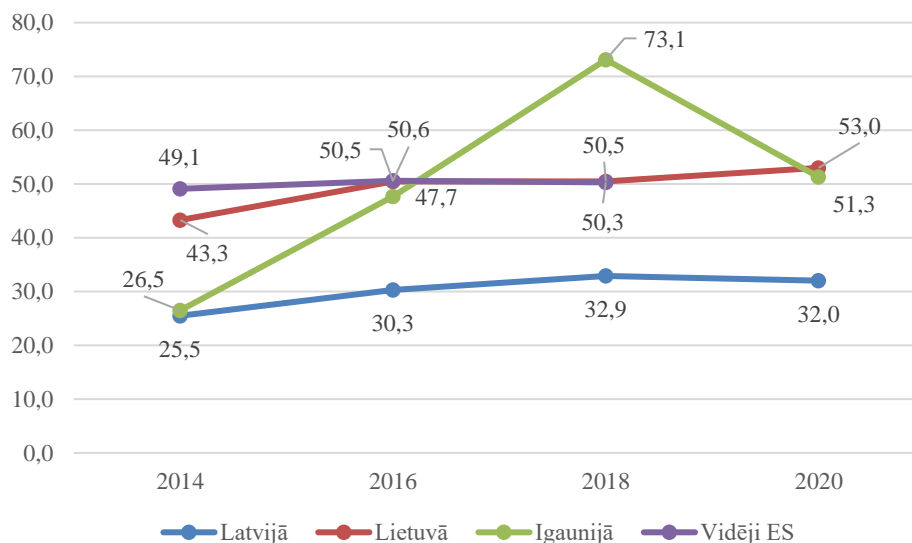
1. attēls. Inovāciju indekss, salīdzinot ar 2015. gada ES27 līmeni¹⁹.

Lai gan inovācijas sniegums Latvijā, salīdzinot ar 2014. gadu, uzlabojas, Latvija arvien vairāk inovāciju sniegumā atpaliek ne tikai no vidējā ES līmeņa, bet arī no Igaunijas un Lietuvas. Inovāciju indeksā kā Latvijas spēcīgās jomas tiek norādīta informācijas tehnoloģiju izmantošana, kvalificēta personāla pieejamība un digitalizācija, bet snieguma pasliktināšanās 2022. gadā tiek skaidrota ar būtisku riska kapitāla investīciju samazināšanos un vāju ar vides tehnoloģijām saistītu tehnoloģiju attīstību²⁰.

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes tīmekļa vietnē sniegto informāciju no 2016. līdz 2018. gadam Latvijā bija 1 558 jeb 32,9 % inovatīvi aktīvi uzņēmumi no kopējā uzņēmumu skaita un, salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu (2014. – 2016. gads), to īpatsvars ir palielinājies par 2,6 %. Savukārt 2018. – 2020. gadā inovatīvi aktīvo uzņēmumu skaits bija 1 533 jeb 32 % no kopējā uzņēmumu skaita, to īpatsvaram, salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, samazinoties par 0,9 procentpunktiem (skatīt 2. attēlu un 3. attēlu).

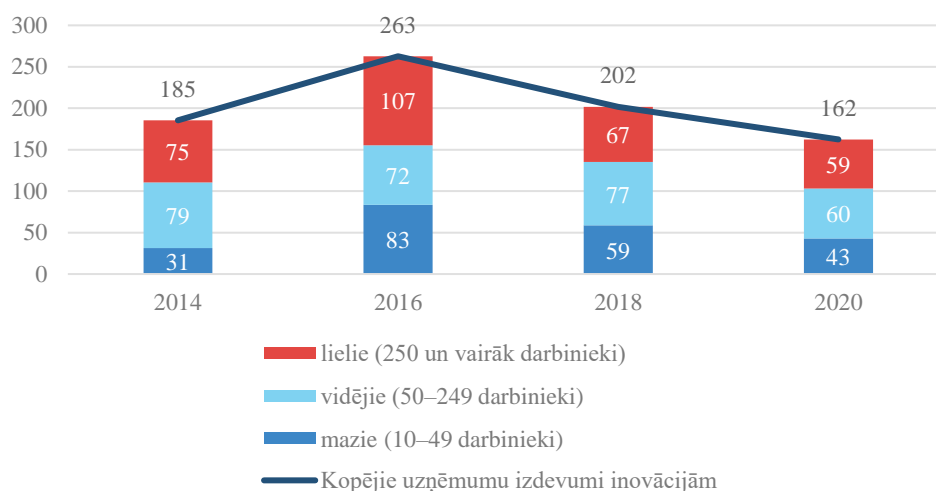

2. attēls. Inovatīvi aktīvo uzņēmumu skaits pēc nodarbināto skaita laika periodā no 2010. gada līdz 2020. gadam²¹.

3. attēls. Inovatīvi aktīvie uzņēmumi Latvijā, Lietuvā un Igaunijā laika periodā no 2014. gada līdz 2020. gadam, % no kopējā uzņēmumu skaita²².

Latvijā, salīdzinot ar Lietuvas un Igaunijas rādītājiem, no 2014. gada līdz 2020. gadam bija par gandrīz 20 procentpunktiem mazāks inovatīvi aktīvo uzņēmumu īpatsvars, un 2020. gadā Latvijā inovatīvi uzņēmumi veidoja tikai 32 % no visu uzņēmumu skaita. Turklāt statistikas dati rāda, ka Latvijas uzņēmumi arvien mazāk iegulda līdzekļus produktu un procesu inovācijās. Izvērtējot Centrālās statistikas pārvaldes tīmekļa vietnē publicēto informāciju par uzņēmumu izdevumiem produktu un procesu inovācijās, konstatēts, ka tie turpina sarukt. 2018. gadā salīdzinājumā ar 2016. gadu uzrādītie izdevumi ir samazinājušies par 60,9 milj. *euro* jeb 23 % (skatīt 4. attēlu). Arī 2020. gadā izdevumi produktu un uzņēmējdarbības procesu inovācijām turpināja sarukt un salīdzinājumā ar 2018. gadu samazinājās par 39,4 milj. *euro* jeb gandrīz par 20 %.

4. attēls. Izdevumi produktu un procesu inovācijām uzņēmumos laika periodā no 2014. gada līdz 2020. gadam, milj. *euro*²³.

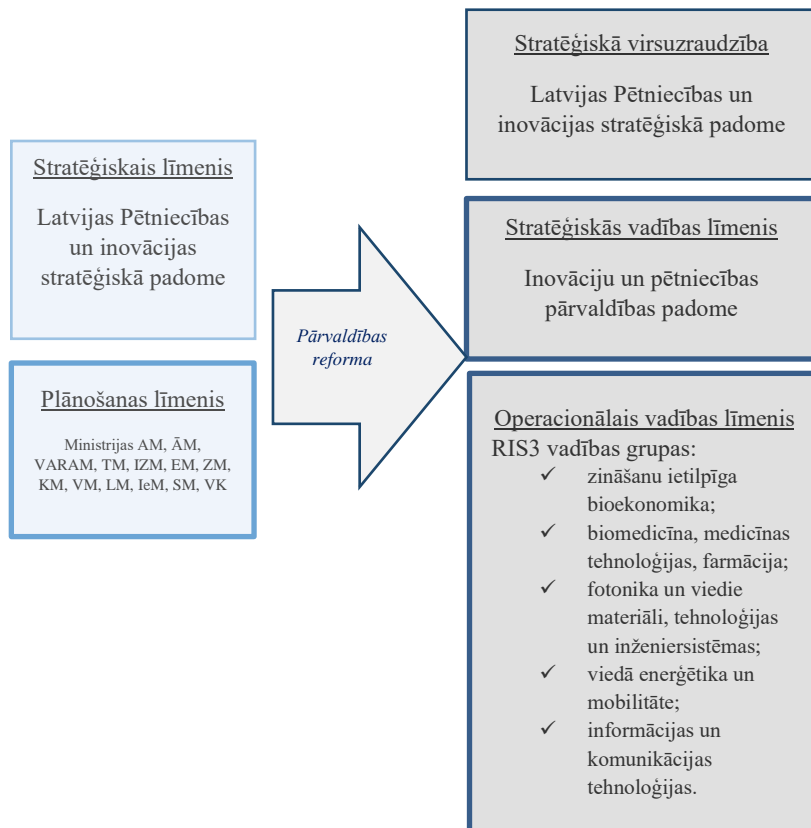
OECD 2022. gada Latvijas ekonomikas pārskatā zemo privātā sektora ieguldījumu apmēru Latvijā skaidro arī ar iespējamām kļūdām statistikas datu ieguvē, jo uzņēmumiem ir nepietiekams stimuls precīzi nodalīt pētniecības un izstrādes izdevumus no citiem izdevumiem. Lai gan Centrālā statistikas pārvalde izdevumu procesu un produktu inovācijās samazinājumu 2020. gadā skaidroja²⁴ ar iespējamo Covid-19 ietekmi, tomēr Lietuvā un Igaunijā 2020. gadā nav samazinājies izdevumu apmērs inovācijām. Lietuvā 2020. gadā uzņēmumu izdevumi inovatīvām aktivitātēm veidoja 1,5 mljrd. *euro* un, salīdzinot ar 2018. gadu, pieauga par 44,8 %²⁵, savukārt Igaunijā 2020. gadā uzņēmumu izdevumi inovatīvām aktivitātēm salīdzinājumā ar 2018. gadu samazinājušies par 9,5 % (no 0,95 mljrd. *euro* uz 0,86 mljrd. *euro*)²⁶.

Lai uzlabotu inovāciju politikas ieviešanas koordinēšanu, Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija 2021. gadā izstrādāja informatīvo ziņojumu par inovāciju pārvaldības reformu²⁷, kas pēc saskaņošanas ar Latvijas Pētniecības un inovācijas stratēģiskās padomi²⁸ 2022. gada 12. aprīlī tika atbalstīts Ministru kabinetā²⁹. Saskaņā ar informatīvajā ziņojumā par pārvaldības reformu norādīto, izmaiņas inovāciju institucionālā modeļa pārvaldībā nepieciešamas, lai:

- labāk koordinētu lēmumu pieņemšanas procesu pamatā starp pētniecības, attīstības un inovāciju politiku izstrādē un ieviešanā iesaistītajām publiskā sektora institūcijām;
- skaidri nodalītu un aktualizētu iesaistīto pušu lomas un kompetences kopējā pētniecības, attīstības un inovāciju pārvaldības procesā, nodrošinot to savstarpēju nedublēšanos;
- skaidri nodefinētu RIS3 un pētniecības attīstības un inovāciju stratēģiskās vadības līmeni;
- skaidri atrunātu lēmumu pieņemšanas procesu.

Ar minēto informatīvo ziņojumu atbalstītais inovāciju pārvaldības jaunais modelis (skatīt 5. attēlu) paredz papildus jau iepriekš izveidotajai Latvijas Pētniecības un inovācijas stratēģiskajai padomei, kura arī turpmāk nodrošinās stratēģisko virsuzraudzību, izveidot:

- Inovāciju un pētniecības pārvaldības padomi, kas nodrošinās stratēģiskās vadības līmeni;
- RIS3 jomu vadības grupas, kas nodrošinās RIS3 īstenošanas operacionālo līmeni.

5. attēls. Izmaiņas inovāciju pārvaldības modelī kopš 2022. gada.

Latvijas Pētniecības un inovācijas stratēģiskajai padomei jānodrošina stratēģiska pētniecības, attīstības un inovāciju politikas virsuzraudzība, īstenojot šādas funkcijas³⁰:

- sniegt rekomendācijas Inovāciju un pētniecības pārvaldības padomei par stratēģiskiem pētniecības, attīstības un inovāciju (turpmāk – P&A&I) politikas jautājumiem, t. sk. par P&A&I mērķa rādītāju nacionālo sniegumu, riskiem to sasniegšanā, pētniecības un attīstības (turpmāk – P&A) ieguldījumiem, RIS3 nacionālās pārvaldības un monitoringa modeli, kā arī P&A&I vides jautājumiem kopumā;
- nodrošināt stratēģisku institūciju un iesaistīto pušu sadarbības koordināciju pētniecības, tehnoloģiju attīstības un inovāciju politikas, kā arī šo politiku ietvaros noteikto mērķu sasniegšanas, valsts pētniecības un inovāciju sistēmas pilnveidošanas, kā arī nacionālās RIS3 stratēģijas pārvaldības, īstenošanas, uzraudzības un aktualizācijas (stratēģijas monitoringa sistēma) jomā;
- reizi gadā izskatīt Inovāciju un pētniecības pārvaldības padomes sniegto informāciju par RIS3 ieviešanas makroekonomiskajiem rezultātiem (RIS3 monitoringa sniegums) un kopsavilkumu par katru RIS3 jomu.

Inovāciju un pētniecības pārvaldības padomei jānodrošina³¹:

- zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovāciju politikas mērķu un rezultātu definēšana un sasniegto rezultātu uzraudzība;
- stratēģiska zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovāciju politikas, kā arī RIS3 procesu vadības plānošana, koordinēšana, saskaņošana un īstenošana.

RIS3 vadības grupām jānodrošina P&A&I pārvaldības operacionālais līmenis, veicot šādas funkcijas³²:

- īstenot mediatora funkciju starp RIS3 vērtību ķēžu ekosistēmās iesaistītajām pusēm;
- nodrošināt RIS3 vērtību ķēžu ekosistēmu pārvaldību un jaunu ekosistēmu identificēšanu (ekosistēmu stratēģiju izstrāde, ikgadējo rīcības plānu izstrāde un atjaunošana (katrā jomā);
- nodrošināt informāciju par P&A&I un augstākās izglītības programmām un to rezultātiem konkrētajā RIS3 vadības grupā;
- nodrošināt citu nozaru ministriju iesaisti atbilstoši to kompetences jomām;
- veicināt RIS3 vērtības ķēžu ekosistēmu internacionalizāciju;
- īstenot uzņēmējdarbības atklājuma procesu un identificēt izaicinājumus, iespējas un vajadzības.

Inovāciju un pētniecības pārvaldības padome ir izveidota 2022. gada 28. jūlijā, un tajā darbojas ministri no divām ministrijām – Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas –, kā arī divu iestāžu – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras un Latvijas Zinātnes padomes – direktori³³.

RIS3 pārvaldības modelis tiks finansēts, piesaistot finansējumu no Eiropas Komisijas pārvaldītās budžeta programmas “Atveseļošanas fonds” un ES daudzgadu budžeta. Savukārt darbības jaunā pārvaldības modeļa ieviešanai veicamas no 2022. gada³⁴.

1. Vai inovāciju politika un ministriju plānotie pasākumi spēs atrisināt problēmas un sasniegt mērķi?

1.1. Vai politikas plānošanas dokumentos ir identificēti inovāciju attīstību kavējošie šķēršļi un piedāvāti efektīvi risinājumi?

Izglītības un zinātnes ministrijas un Ekonomikas ministrijas veiktās darbības inovāciju attīstības politikas plānošanā un koordinēšanā 2014. – 2020. gada plānošanas periodā nav bijušas pietiekamas, lai ar 681 milj. *euro* publiskā finansējuma atbalstu īstenotajiem projektiem sasniegtu tādus rezultātus, kuri būtiski veicinātu NIPP2020 noteikto politikas rezultātu sasniegšanu.

Inovāciju attīstības atbalsta politikas plānošanā identificētās problēmas joprojām netiek sistēmiski un konsekventi risinātas, tādējādi riskējot arī 2021. – 2027. gada plānošanas periodā ar atbalsta pasākumiem plānoto finansējumu 721 milj. *euro* apmērā³⁵ neuzlabot valsts attīstības politikas dokumentos noteiktos tautsaimniecības attīstības rādītājus.

Lai gan 2014. – 2020. gada plānošanas perioda dokumentos identificēto problēmu risināšanai Izglītības un zinātnes ministrija un Ekonomikas ministrija plānojušas konkrētus uzdevumus, to izpildei veicamos pasākumus un nepieciešamo finansējumu, kā arī attīstības plānošanas dokumentos skaidri noteiktas par uzdevumu izpildi atbildīgās institūcijas, aktuālajos plānošanas dokumentos 2021. – 2027. gada plānošanas periodam galvenās inovāciju attīstību kavējošās problēmas paliek nemainīgas. Vienlaikus revidenti konstatēja, ka pastāv virkne problēmu, kas periodiski tiek minētas dažādos plānošanas dokumentos vai to īstenošanas izvērtējumos, bet par kuru risināšanas gaitu nav pieejama informācija.

Revidenti arī konstatēja, ka Izglītības un zinātnes ministrijas un Ekonomikas ministrijas izstrādātajos politikas plānošanas dokumentos netiek novērtēts identificēto problēmu būtiskums un tās netiek sakārtotas to risināšanas prioritārajā secībā. Nenovērtējot problēmu būtiskumu, ministrijas nevar objektīvi noteikt, kādu problēmu risināšana ierobežotu līdzekļu apstākļos varētu nodrošināt labāku sniegumu inovāciju attīstībā, tādējādi veicinot arī politikas mērķu sasniegšanu.

Revīzijā, padziļināti un atsevišķi vērtējot Ekonomikas ministrijas īstenoto inovāciju attīstības politikas plānošanu un tam izvēlētos atbalsta pasākumus, secinām, ka pasākumu īstenošanā sasniegti plānotie rādītāji, kas liecina par uzņēmumu ieinteresētību un spēju projektu īstenošanā un noteikto iznākumu rādītāju sasniegšanā. Revīzijā konstatējām, ka Latvijā izvēlētie inovāciju atbalsta pasākumi saturiski ir līdzīgi citās ES dalībvalstīs īstenojamiem inovāciju atbalsta pasākumiem. Turklāt Latvijā inovāciju attīstības atbalstam tiek piedāvāts krietni plašāks pasākumu grozs nekā izvērtējumā iekļautajās valstīs, tomēr Latvija Eiropas inovāciju indeksa vērtējumā arvien vairāk atpaliek no salīdzinājumā iekļautajām valstīm.

Pasākumu iznākuma rādītāju noteikšanā 2014. – 2020. gada plānošanas periodā Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi intervences loģikas principu ievērošanu un iznākuma rādītāji neraksturo pasākumu īstenošanas ietekmi uz politikas mērķa sasniegšanu. Tas var sniegt nepareizus signālus atbalsta saņēmējiem, pieļaujot situāciju, ka par labu projekta rezultātu tiek uzskatīts radīts produktu skaits vai atbalstīto uzņēmumu skaits, nevis eksporta apjoma palielināšana un produktivitātes kāpums. Revidenti konstatēja, ka 2021. – 2027. gada plānošanas perioda rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija ir uzlabojusi atbalsta pasākumu iznākuma rādītāju un politikas rezultāta rādītāju kvalitāti, nosakot skaidrus mērķus privātā finansējuma piesaistei inovāciju attīstībā, tomēr arī 2021. – 2027. gada plānošanas periodā rādītāji pamatā mēra atbalstu saņēmušo uzņēmumu vai zinātnisko institūciju skaitu, neraksturojot plānoto atbalsta pasākumu sagaidāmo ietekmi uz eksporta pieaugumu, kas ir galvenais NIPP2027 mērķis.

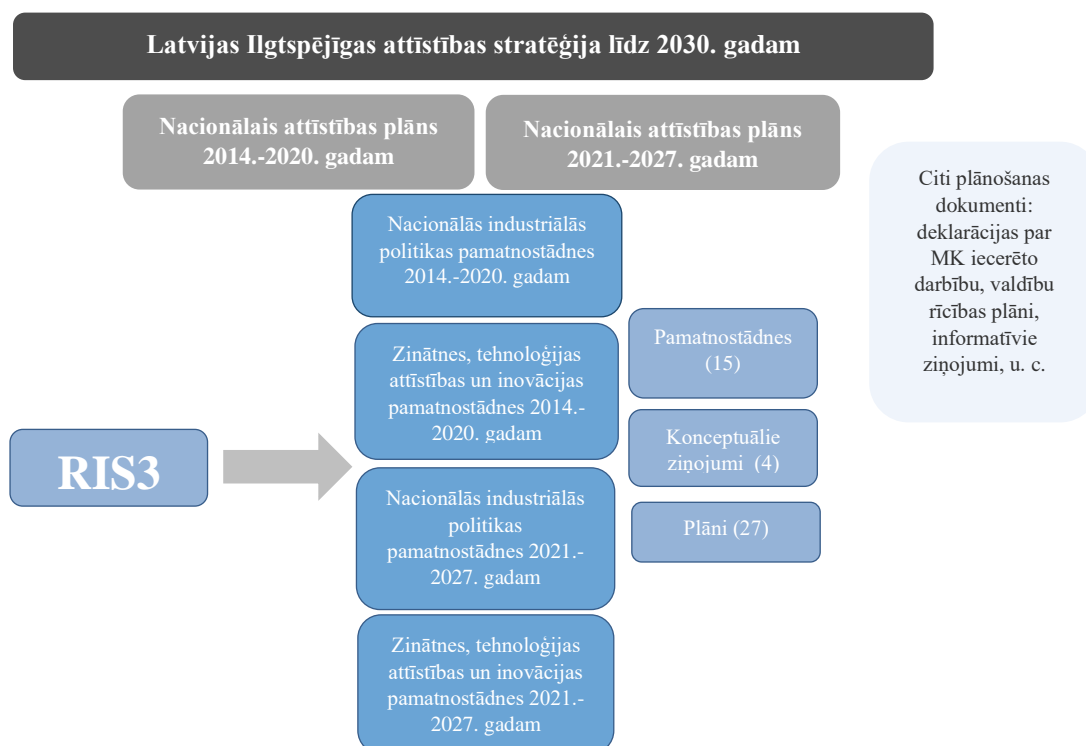
Revīzijā veiktais atbalstu saņēmušo uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes rādītāju izmaiņu novērtējums pēc inovāciju atbalsta saņemšanas liecina, ka tikai atbalsta pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” trīs gadus pēc atbalsta saņemšanas ir veicinājis uzņēmumu produktivitātes pieaugumu. Atzinīgi vērtējama trīs īstenoto atbalsta pasākumu – “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”, “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators” un “Klasteru programma” – pozitīvā ietekme uz uzņēmumu konkurētspējas uzlabošanu. Pārdomājama ir atbalsta pasākumu “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” un “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” īstenošanas mērķu un iznākuma rādītāju noteikšana, lai veicinātu šo pasākumu rezultātu lielāku sasaisti ar attīstības politikā noteikto rādītāju sasniegšanu, jo revīzijā veiktajā novērtējumā šo pasākumu īstenošanu vidū bija vissliktākie rezultāti uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas izmaiņās pēc atbalsta saņemšanas.

Lai gan Ekonomikas ministrija ir apzinājusi problēmas, kas saistītas ar privātā finansējuma piesaisti inovāciju attīstībai, to risināšanai nav piedāvāts mērķēts atbalsts un Latvijā turpina pasliktināties statistikas dati par privātā sektora ieguldījumu pētniecībā un attīstībā īpatsvaru, tādējādi attālinoties no Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniegšanas. Lai veicinātu privātā sektora ieguldījumu inovācijās pieaugumu, Ekonomikas ministrija inovāciju atbalsta pasākumos ir paredzējusi pienākumu uzņēmumiem nodrošināt līdzfinansējumu, kā arī piedāvājusi uzņēmumiem finansējuma pieejamības veicināšanas risinājumus, kas gan nav mērķēti tieši uz inovāciju attīstību.

Revīzijā konstatēts, ka uzņēmumi, Ekonomikas ministrija un Centrālā statistikas pārvalde atzīst, ka oficiālā statistika par privātā sektora ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā neatspoguļo faktiskos uzņēmumu ieguldījumus. Jāatzīmē, ka Ekonomikas ministrija un Centrālā statistikas pārvalde aktīvi rīkojas, lai atvieglotu uzņēmumiem statistikas atskaišu sagatavošanu, bet, revidentu ieskatā, nepietiekami izmanto iespējas statistikas veidošanā izmantot valsts iestādēm jau pieejamo informāciju par uzņēmumu ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā ES fondu finansētajos projektos.

Vai inovāciju attīstības politikas problēmas ir identificētas un tiek mērķtiecīgi risinātas?

Inovāciju attīstības politikas rīcības virzieni un uzdevumi ietverti vairākos attīstības plānošanas dokumentos³⁶ (skatīt 6. attēlu), tomēr galvenie tautsaimniecības transformācijas virzieni un mērķi ir noformulēti Viedās industrializācijas stratēģijā jeb RIS3. RIS3 definē veicamos pasākumus, kas atbalsta augstākas pievienotās vērtības pakalpojumu un produktu veidošanas stimulēšanu, produktivitātes kāpināšanu, zināšanu pārnesi un efektīvākas resursu izmantošanas domāšanas ieviešanu visos uzņēmējdarbības ciklos.

6. attēls. Inovāciju politikas plānošanas dokumenti.

RIS3 sākotnēji tika izstrādāta, lai izpildītu EK nosacījumus ES fondu līdzekļu saņemšanai. Sākotnējo RIS3 versiju noteica Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums “Par Viedās specializācijas stratēģijas izstrādi”, kas attiecīgi tālāk bija jāiestrādā attīstības plānošanas dokumentos³⁷. Kopš 2021. gada par RIS3 tiek uzskatīts attīstības plānošanas dokuments industriālās politikas īstenošanai, respektīvi, 2021. – 2027.gada plānošanas periodā RIS3 dokuments ir Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam.

Par RIS3 ieviešanu un monitoringu periodā no 2014. gada līdz 2020. gadam atbildīgā bija Izglītības un zinātnes ministrija. 2021. – 2027. gada plānošanas periodā par RIS3 ieviešanu un monitoringu ir atbildīga Ekonomikas ministrija inovācijas un uzņēmējdarbības attīstības jomā un Izglītības un zinātnes ministrija augstākās izglītības un zinātnes jomā³⁸. RIS3 īstenošanā ir iesaistīta arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija attiecībā uz reģionu līdzsvarotas attīstības un reģionālās specializācijas veicināšanu reģionālo inovācijas un zināšanu platformu ietvaros un digitālās transformācijas īstenošanu un Zemkopības ministrija saistībā ar “Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030” īstenošanu, kā arī citas ministrijas atbilstoši to kompetencei RIS3 specializācijas jomu nozarēs³⁹.

Analizējot plānošanas dokumentus⁴⁰, revidenti konstatēja, ka Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija ir vienprātis, ka straujāku inovāciju attīstību kavē:

- cilvēkresursu trūkums – tautsaimniecības attīstības vajadzībām atbilstoša darba spēka zema pieejamība, kā arī neliels zinātniskajā darbībā nodarbināto skaits;

- nepietiekami ieguldījumi pētniecībā un attīstībā – zems valsts ieguldījumu līmenis zinātnes atbalstam un ļoti zema uzņēmējdarbības sektora iesaiste inovāciju attīstībā;
- vāja sadarbība starp uzņēmējdarbības sektoru un zinātni, kas rezultējas nepietiekošā radošā un intelektuālā kapitāla izmantošanā inovāciju radīšanā.

Izglītības un zinātnes ministrija papildus nosauktajām problēmām norāda arī uz specifiskām problēmām zinātnes jomā: neefektīva un fragmentēta zinātnes tehnoloģiju attīstības un inovāciju pārvaldība, kā arī nepietiekama zinātnes un pētniecības kapacitāte.

Apkopojot plānošanas dokumentos⁴¹ identificētās inovāciju attīstības problēmas, revidenti konstatēja, ka atsevišķas problēmas atkārtojas vairāku periodu plānošanas dokumentos, bet nav vērojamas pozitīvas izmaiņas minēto problēmu risināšanā – tiek īstenoti pasākumi problēmu risināšanai, pasākumu rādītāji tiek sasniegti, bet problēmas paliek neatrisinātas. Vienlaikus atsevišķu identificēto problēmu noteikšanas gadījumā ir vērojama zināma nekonsekvence, jo tās periodiski tiek minētas dažādos plānošanas dokumentos vai inovāciju politikas īstenošanas izvērtējumos, bet nav identificējami pasākumi minēto problēmu risināšanai (skatīt 1. tabulu).

1. tabula. Inovāciju attīstības politikas plānošanas dokumentos konstatētās problēmas un to risināšana.

Identificētā problēma	2014.–2020.gada plānošanas perioda dokumenti		2021–2027.gada plānošanas perioda dokumenti	
	Problēma ir identificēta	Ir paredzēti pasākumi tās risināšanai	Problēma ir identificēta	Ir paredzēti pasākumi tās risināšanai
Latvijā biznesa struktūru galvenokārt veido mikro, mazie un vidējie uzņēmumi	✓	✓	✓	✓
Apstrādes rūpniecībā dominē zemo un vidēji zemo tehnoloģiju nozares	✓	✓	✓	✓
Nepietiekama inovācijas izstrādes un absorbcijas spēja	✓	✓	✓	✓
Sadarbības trūkums starp komersantiem un zinātniskajiem institūtiem	✓	✓	✓	✓
Uzņēmēju sadarbības trūkums ar citiem uzņēmumiem Latvijā un ārvalstīs	✓	✓	✓	✓
Zems pētnieku īpatsvars uzņēmumos, kas ietekmē zinātnisko darbinieku iespējas veikt kvalitatīvu un starptautiski konkurētspējīgu pētniecību	✓	✓	✓	✓
Uzņēmēju ierobežotās iespējas piesaistīt finansējumu	✓	✓	✓	✓
Nepietiekami attīstīta atbalsta sistēma jaundibinātu uzņēmumu veidošanai un attīstībai uz pētniecības rezultātu bāzes, kas ļautu radīt inovatīvus uzņēmumus ar straujas izaugsmes potenciālu	✓	✓	✗	✓
Mazs nodarbināto skaits zinātnē, pētniecībā, tehnoloģiju attīstībā un inovācijā, un nepietiekama šajās jomās iesaistītā personāla atjaunotne	✓	✓	✓	✓

Identificētā problēma	2014.–2020.gada plānošanas perioda dokumenti		2021–2027.gada plānošanas perioda dokumenti	
	Problēma ir identificēta	Ir paredzēti pasākumi tās risināšanai	Problēma ir identificēta	Ir paredzēti pasākumi tās risināšanai
Nepietiekami attīstīta radīto zināšanu pārvaldība un komercializācija	✓	✗	✓	✗
Uzņēmumu darbības īstermiņa fokuss, t. sk. šauri vietējs skatījums uz tautsaimniecības attīstības izaicinājumiem, biznesa stratēģijas nav orientētas uz inovāciju	✓	✗	✓	✗
Finanšu instrumentu klāsts, kas ir paredzēts pētniecībai un attīstībai ir sadrumstalots	✓	✗	✗	✗
Pētniecība notiek haotiski un savstarpēji konkurējot nesalīdzināmām nozarēm	✓	✗	✗	✗
Finanšu sektora nespēja orientēties uz produktīvām nākotnes investīcijām, tai skaitā pētniecības un attīstības atbalstu	✓	✗	✗	✓
Latvijas P&A sistēma ir pārlietu atkarīga no ES struktūrfondu pieejamības, un ar to saistītās cikliskās svārstības nenodrošina stabilu un ilgtspējīgu P&A cilvēkkapitāla attīstību un pētniecības procesu nepārtrauktību	✗	✗	✓	✓

Tāpat pastāv problēmas, kuras jau ilgstoši netiek atrisinātas, bet politikas īstenošanas izvērtējumos trūkst informācijas par jau īstenoto pasākumu ietekmi uz minēto problēmu mazināšanu. Nevērtējot īstenoto pasākumu ietekmi uz problēmu mazināšanu, pastāv risks, ka publiskie līdzekļi (valsts budžeta un ES fondu finansējums) tiek neefektīvi izlietoti tādu pasākumu īstenošanai, kas nemazina inovāciju attīstību kavējošos šķēršļus, tādējādi neveicinot tautsaimniecības attīstībai noteikto mērķu sasniegšanu.

Vienlaikus daļa no inovāciju attīstības politikas vājā snieguma problēmām, kas tiek minētas plānošanas dokumentos vai to īstenošanas novērtējumos, tiek minētas tikai vienu reizi un par šo problēmu risināšanu nav pieejama nekāda informācija, tai skaitā, vai minētās problēmas joprojām ir aktuālas un risināmas.

Lai gan 2014. – 2020. gada plānošanas perioda dokumentos⁴² identificēto problēmu risināšanai ir noteikti konkrēti uzdevumi, to izpildei veicamie pasākumi un nepieciešamais finansējums, kā arī skaidri noteiktas par uzdevumu izpildi atbildīgās institūcijas, revidenti konstatēja, ka aktuālajos plānošanas dokumentos 2021. – 2027. gadam⁴³ galvenās inovāciju attīstību kavējošās problēmas paliek nemainīgas. Turklāt tiek identificēti jauni faktori, kas politikas plānotāju ieskatā, negatīvi ietekmē inovāciju attīstību – Latvijā biznesa struktūru galvenokārt veido mikro, mazie un vidējie uzņēmumi, kas negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vides inovācijas izstrādes un absorbcijas spēju.

Tas liecina par konsekvences trūkumu, proti, iepriekšējos plānošanas dokumentos vai to īstenošanas novērtējumos tiek konstatētas problēmas, novērtējuma ziņojumos minētie mērķu sasniegšanas rādītāji liecina par to, ka problēmas joprojām pastāv, bet jaunajā plānošanas periodā šīs problēmas vairs neplāno risināt. Nenodrošinot identificēto inovāciju attīstības problēmu sistēmisku un konsekventu risināšanu, Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija riskē arī 2021. – 2027. gada plānošanas

periodā ar atbalsta pasākumiem 721 milj. *euro* apmērā⁴⁴ neuzlabot valsts attīstības politikas dokumentos noteiktos tautsaimniecības attīstības rādītājus. Revidenti arī konstatēja, ka Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātajos politikas plānošanas dokumentos netiek novērtēts identificēto problēmu būtiskums un tās netiek sakārtotas to risināšanas prioritārajā secībā. Nenovērtējot problēmu būtiskumu, ministrijas nevar objektīvi noteikt, kādu problēmu risināšana ierobežotu līdzekļu apstākļos varētu nodrošināt labāku sniegumu inovāciju attīstībā, tādējādi veicinot arī politikas mērķu sasniegšanu.

Lai risinātu plānošanas dokumentos identificētās problēmas un veicinātu inovāciju attīstību, no 2014. gada sākuma līdz 2023. gada beigām Latvijā tika īstenoti vairāki atbalsta pasākumi zinātnes un uzņēmējdarbības jomās, plānojot kopumā inovāciju attīstībai ieguldīt publisko finansējumu 681 milj. *euro* apmērā (ES fondu un valsts budžeta līdzekļi, skatīt 9.tabulā), vienlaikus piesaistot privātā sektora finansējumu 154 milj. *euro* apmērā. No minētā publiskā finansējuma 230 milj. *euro* bija paredzēti sešu atbalsta pasākumu⁴⁵ īstenošanai, kuru mērķis bija veicināt uzņēmumu ieguldījumus inovācijās, tādējādi uzlabojot uzņēmumu produktivitāti un konkurētspēju. Par minēto atbalsta pasākumu nosacījumu izstrādi un īstenošanas uzraudzību bija atbildīga Ekonomikas ministrija⁴⁶. Lai novērtētu īstenoto pasākumu rezultātus, Ekonomikas ministrija ir noteikusi kopumā 12 iznākuma rādītājus (skatīt 2. tabulā).

2. tabula. Ekonomikas ministrijas 2014. – 2020. gada plānošanas perioda pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu⁴⁷ iznākuma rādītāji un to izpilde uz 2023. gada 28. martu (pasākumi tiek īstenoti līdz 2023. gada beigām).

Rādītāja kods	Rādītāja nosaukums	Plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Izpilde %
	Pasākumu īstenošanai piešķirtais un izlietotais publiskais finansējums, <i>euro</i>	229 756 806	189 712 472	83 %
CO01 (i.1.2.1.ak; i.3.2.1.ak)	Komersantu skaits, kas saņem atbalstu	2316	2383	103 %
CO02 (i.1.2.1.bk; i.3.1.1.ck; i.3.2.1.bk)	Komersanti, kas saņēmuši atbalstu (grantu)	5 581	5 718	102 %
CO04 (i.3.1.1.hk; i.3.2.1.ck)	Komersanti, kas saņēmuši nefinansiālu atbalstu	2 508	2 361	94 %
CO05 (i.3.1.1.dk)	Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits	1 030	1 038	101 %
CO07 (i.3.2.1.dk)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir grantu, <i>euro</i>	19 731 598	23 027 203	117 %
CO08 (i.3.1.1.gk)	Nodarbinātības pieaugums atbalstītajos komersantos	2 150	2 293	107 %
i.1.2.1.ek (CO27)	Privātās investīcijas, kas papildina valsts atbalstu inovācijām vai pētniecības un izstrādes projektiem, <i>euro</i>	100 085 400	96 806 930	97 %
CO28 (i.1.2.1.ck)	Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu, lai laistu tirgū jaunus produktus	564	608	108 %

Rādītāja kods	Rādītāja nosaukums	Plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Izpilde %
SIR.1.2.1.	Jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaits atbalstītajos uzņēmumos pēc atbalsta saņemšanas (faktiskās vērtības)	348	486	140 %
SIR.3.1.1.6.	Gala labuma guvēju skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu pirmsinkubācijas veidā	2 800	2 702	97 %
SIR.3.1.1.a	Radošo industriju jomas komersantu skaits, kuri saņem atbalstu	90	89	99 %
SIR.3.2.1.	Eksporta apjoma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc atbalsta saņemšanas (SIR), <i>euro</i>	20 166 628	57 592 218	286 %

Lai gan pasākumu īstenošanai piešķirtais finansējums uz 2023. gada 28. martu bija izlietots tikai 83 % apmērā (jāatzīmē, ka lielākā daļa atbalsta pasākumu tiek īstenoti līdz 2023. gada beigām un finansējuma izlietojums turpinās), tikai četri no divpadsmit pasākumu īstenošanas iznākuma rādītājiem nebija izpildīti, bet to izpildes līmenis bija ļoti tuvs 100 %. Tas nozīmē, ka iepriekš identificēto problēmu novēršanai plānotie pasākumi Latvijā ir veiksmīgi īstenoti, sasniedzot tiem noteiktos rādītājus, tomēr ar to nebija pietiekami, lai nodrošinātu NIPP2020 izvirzīto mērķu sasniegšanu – neviens no četriem mērķa rezultāta rādītājiem netika sasniegts (skatīt 3. tabulā).

3. tabula. Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnēs 2014. – 2020. gadam noteiktie politikas rezultātu sasniegšanas rādītāji⁴⁸

NIP politikas rezultatīvie rādītāji	Bāzes vērtība (2011. gads)	Mērķis (2020. gads)	Fakts (2020. gads)
Apstrādes rūpniecības īpatsvars iekšzemes kopproduktā 2020. gadā sasniedz 20 %	14,1	20	12,2
Apstrādes rūpniecības produktivitātes pieaugums 2020. gadā pret 2011. gadu ir 40 %	100	140 (40 % pieaugums)	126,6
Apstrādes rūpniecības pieaugums 2020. gadā, pret 2011. gadu ir 60 %	100	160 (60 % pieaugums)	122,7
Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā 2020. gadā sasniedz 1,5 % no IKP (%)	0,7	1,5	0,73 ⁴⁹

Jāatzīmē arī, ka NIPP2020 definētie politikas mērķi pamatā ir orientēti uz apstrādes rūpniecības izaugsmes un produktivitātes mērīšanu (izņemot ieguldījumu pētniecībā un attīstībā mērķi), kas tikai daļēji aptver inovāciju attīstības atbalsta pasākumu mērķa grupas nozares, līdz ar to noteiktie politikas rezultāta rādītāji neatspoguļo pilnībā šo atbalsta pasākumu ietekmi.

Šāda situācija, kad plānotās darbības problēmu risināšanai ir veiktas, bet kopējais politikas mērķis nav sasniegts, liecina par šādām iespējamām politikas plānošanas problēmām:

- 1) problēmu risināšanai ir izvēlēti nepiemēroti pasākumi, proti, tādi pasākumi, kas nevar veicināt politikas mērķa sasniegšanu;
- 2) pasākumi ir īstenoti nepietiekami lielā apjomā un to rezultāts nav spējis būtiski ietekmēt politikas mērķa sasniegšanu;
- 3) īstenotajiem pasākumiem ir definēti neatbilstoši sasniedzamie rādītāji, proti, šo rādītāju sasniegšana neatspoguļo virzību uz politikas mērķa sasniegšanu.

Tālāk šajā nodaļā sniedzam revidentu apkopoto informāciju un secinājumus par to, kāpēc Ekonomikas ministrijas plānotie pasākumi nav veicinājuši politikas mērķu sasniegšanu.

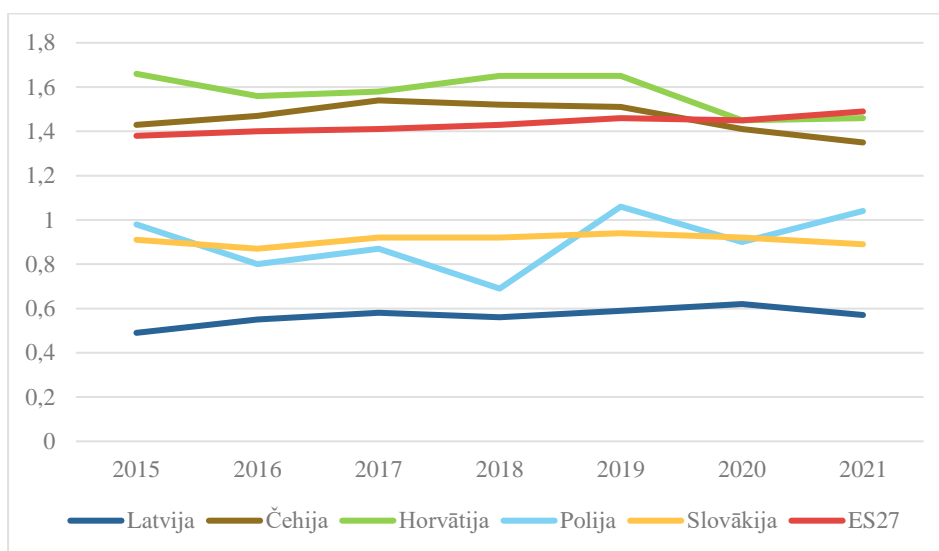
Vai inovāciju attīstības problēmu risināšanai ir izvēlēti piemēroti pasākumi un tie īstenoti pietiekamā apjomā?

Lai novērtētu, cik lielā mērā Latvijā īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu grozs saskan ar ES valstu labās prakses piemēriem, Valsts kontrole piesaistīja ārējos ekspertus⁵⁰, kas pētīja četru valstu (Horvātija, Slovākija, Polija un Čehija) īstenoto inovāciju atbalsta politiku. Šīs valstis ir izvēlētas, jo laikā no 2015. gada līdz 2020. gadam tās uzrādīja daudz straujāku kāpumu Eiropas inovāciju indeksā (*Summary innovation index*⁵¹) nekā Latvija, lai gan 2015. gadā to pozīcijas minētajā indeksā bija salīdzināmas ar Latviju (izņemot Čehiju, kas jau 2015. gadā inovāciju indeksā būtiski apsteidza Latviju). Eksperti vērtēja tikai tās atbalsta programmas, kuras atbalsta ieguldījumus inovāciju attīstībā un veicina uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas uzlabošanu (skatīt 4. tabulu).

4. tabula. Latvijā un izvēlētajās ES dalībvalstīs īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu salīdzinājums

Atbalsts pasākuma veids	Horvātija	Slovākija	Polija	Čehija	Latvija
Zinātniskā personāla attīstības atbalsts		X	X		X
Lietišķo pētījumu atbalsts				X	X
Atbalsts jaunu produktu izstrādei (līdz prototipu izstrādei)	X	X	X	X	X
Biznesa inkubatoru atbalsts	X	X			X
Kompetences un attīstības centru atbalsts	X	X			X
Atbalsts zinātnes institūciju un komersantu sadarbībai	X	X			X
Atbalsts tehnoloģiju pārneses veicināšanai	X		X	X	X
Atbalsts starptautiskas pētniecības veicināšanai			X	X	X
Uz problēmu risināšanu balstīta atbalsta pieeja			X		

Apkopojot informāciju par izvēlētajās valstīs sniegto atbalstu inovāciju attīstībai, revidenti konstatēja, ka Latvijā inovāciju attīstības atbalstam tiek īstenoti saturiski līdzīgi pasākumi kā ES dalībvalstīs ar krietni labāku inovāciju sniegumu. Turklāt Latvijā inovāciju attīstības atbalstam tiek piedāvāts krietni plašāks pasākumu grozs nekā izvērtējumā iekļautajās valstīs, tomēr Latvija Eiropas inovāciju indeksa vērtējumā arvien vairāk atpaliek no salīdzinājumā iekļautajām valstīm. Pārņemot ārvalstu labāko un efektīvāko praksi, Latvijā ir jādoma arī par kopēja atbalsta apjoma inovāciju attīstībai palielināšanu, jo Latvijā tas ir krietni zemāks par apskatītajām valstīm un zemāks nekā vidēji ES valstīs (skatīt 7. attēlu).

7. attēls. Ieguldījumu zinātnes un attīstības atbalstam īpatsvars valdības izdevumos 2015. – 2021. gadā, %⁵²

No apskatītajām valstīm īpaši ir jāizceļ Polija, kas inovāciju atbalsta politiku pilnībā ir balstījusi uz problēmu risināšanā balstītu pieeju⁵³. Tas nozīmē, ka atbalsts tiek sniegts tikai tādu pētījumu veikšanai un produktu attīstībai, kas risina definētajās prioritārajās nozarēs apzinātās problēmas, kas nav risināmas ar pieejamiem produktiem vai procesiem. Tādējādi tiek radīta jauna tirgus niša un veidoti priekšnosacījumi zinātniskā personāla un industrijas sadarbībai jaunu risinājumu un produktu izstrādē. Līdzīga pieeja inovācijas atbalsta politikas balstīšanā uz tautsaimniecības problēmu un izaicinājumu risināšanu tiek īstenota arī Lielbritānijā, kur 2018. gadā ir izveidots Apvienotās Karalistes pētniecības un inovācijas fonds. Četrus gadus laikā (2018. – 2021. gads) fonds nodrošināja 3 miljardu mārciņu atbalstu uzņēmumiem un zinātniekiem, lai palīdzētu atrisināt iepriekš identificētās sarežģītās ekonomikas un sabiedrības problēmas. Lielbritānijas augstākā revīzijas iestāde revīzijā atzinīgi novērtēja fonda darbības ātrumu un pozitīvo ietekmi uz uzņēmumu un zinātnieku sadarbības veicināšanu⁵⁴.

Vai inovāciju attīstības atbalsta pasākumiem ir definēti rādītāji, kas raksturo politikas mērķa un rezultāta sasniegšanas pakāpi?

Politikas rezultāti ir pārmaiņas attiecīgajā politikas jomā, ko tieši rada viena vai vairāku darbības rezultātu sasniegšana un daļēji ietekmē arī ārējās vides faktori. Politikas rezultāts atbilst konkrētam politikas mērķim, uzskatāmi raksturojot tā sasniegšanas pakāpi konkrētā laikposmā⁵⁵. Atbalsta pasākumu iznākuma rādītāji parāda attiecīgās darbības rezultātu, kas tiek sasniegts pēc aktivitātes

pabeigšanas, un tam ir jāraksturo politikas rezultāta sasniegšanas pakāpe. Pēc būtības darbības rezultāti atbild uz jautājumu – ko darīsim, lai sasniegtu politikas rezultātu?⁵⁶

Plānojot politikas īstenošanas mērķus, rezultātus un to rādītājus, atbildīgajai ministrijai ir jānodrošina intervences loģikas principu ievērošana. Intervences loģika nosaka⁵⁷, cik politikas mērķi, rezultāti un to rādītāji, uzdevumi un pasākumi, kā arī resursi un apsvērumi par riskiem ir loģiski sasaistīti, radot pārliedību, ka:

- izvēlēta rīcība nodrošina politikas mērķu sasniegšanu;
- rezultāti un to rādītāji pilnvērtīgi atspoguļo mērķu sasniegšanas apmēru;
- paredzētie uzdevumi un pasākumi visefektīvāk ietekmēs mērķu sasniegšanu;
- ir apzināti riska faktori, kas varētu apdraudēt mērķu sasniegšanu;
- ir ielānoti optimāli resursi, lai īstenotu uzdevumus un pasākumus.

Vērtējot NIPP2020 noteikto politikas rezultātu sasniegšanai paredzētos pasākumus un to darbības rezultātus (iznākuma rādītājus), revidenti konstatēja, ka pasākumu izvēlē un iznākuma rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi intervences loģikas principu ievērošanu, jo:

- īstenotie pasākumi nav bijuši pietiekami, lai būtiski ietekmētu politikas mērķu sasniegšanu, proti, nav sasniegts neviens no NIPP2020 noteiktajiem politikas rezultātu raksturojošiem rādītājiem;
- ņemot vērā, ka NIPP2020 nav novērtēts konstatēto problēmu būtiskums un problēmas nav sarindotas prioritārajā secībā, nav nodrošināts, ka izvēlētie pasākumi visefektīvāk ietekmēs mērķu sasniegšanu.

Aplūkojot revīzijā iekļauto atbalsta pasākumu inovāciju atbalstam uzņēmumiem noteiktos rādītājus, revidenti konstatēja, ka septiņi no divpadsmit iznākuma rādītājiem raksturo atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitu un viens iznākuma rādītājs raksturo jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaitu. Lai gan šie rādītāji ir skaidri noteikti, ir izmērāmi un ir sasniedzami attiecīgo pasākumu īstenošanas laikā, tie neraksturo ne pasākumu mērķa (veicināt uzņēmumu produktivitāti un konkurētspēju), ne arī politikas rezultātu sasniegšanas pakāpi (piemēram, apstrādes rūpniecības īpatsvars iekšzemes kopproduktā, apstrādes rūpniecības produktivitātes pieaugums vai apstrādes rūpniecības radītās vērtības pieaugums). Analizējot citu valstu pieredzi⁵⁸, revidenti konstatēja, ka, piemēram, Horvātijā īstenoto atbalsta pasākumu rezultāts tika vērtēts, izmantojot šādus rādītājus:

- uzņēmumu īpatsvars, kas projekta īstenošanas laikā uzsāka jauna produkta komercializācijas pasākumus;
- apgrozījuma pieaugums no inovatīvajiem produktiem 3 gadu laikā pēc projekta beigām;
- pētniecības un attīstības izdevumu īpatsvara pieaugums no kopējiem uzņēmuma izdevumiem.

Revidenti konstatēja, ka 2021. – 2027. gada plānošanas perioda rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija ir uzlabojusi atbalsta pasākumu iznākuma rādītāju un politikas rezultāta rādītāju kvalitāti, nosakot skaidrus mērķus privātā finansējuma piesaistei inovāciju attīstībā, tomēr arī 2021. – 2027. gada plānošanas periodā rādītāji pamatā mēra atbalstu saņēmušo uzņēmumu vai zinātnisko institūciju skaitu, neraksturojot plānoto atbalsta pasākumu sagaidāmo ietekmi uz eksporta pieaugumu, kas ir galvenais NIPP2027 mērķis (skatīt 8. pielikumu).

Revidentu ieskatā, neatbilstoši noteikto pasākumu iznākuma rādītāju dēļ nav iespējams bez papildu informācijas apstrādes pēc būtības vērtēt īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmi uz politikas mērķu sasniegšanu. Jāatzīmē, ka Izglītības un zinātnes ministrija un Ekonomikas ministrija jau ir izveidojušas RIS3 noteikto mērķu sasniegšanas monitoringa sistēmu, periodiski sagatavojot RIS3 monitoringa ziņojumus. RIS3 monitoringa otrajā ziņojumā⁵⁹ Izglītības un zinātnes ministrija ir norādījusi, ka jaunā RIS3 plānošanas ietvaros ir nepieciešams jau sākotnējā posmā skaidri definēt un savstarpēji saskaņot sasniedzamos mērķus un mērķrādītājus un to detalizācijas līmeņus. Tāpat šajā RIS3

monitoringa ziņojumā ir norādīts, ka 2014. – 2020. gada ES fondu atbalsta programmas, lai arī ir kopumā veicinājušas zinātnisko institūciju un uzņēmumu pētniecības un inovācijas kapacitātes attīstību, nav nodrošinājušas pietiekami integrētu pieeju pētniecības un tehnoloģiju attīstības sasaistei un, līdz ar to, inovācijas kapacitātes attīstīšanai. Jaunajā periodā RIS3 atbalsta programmas būtu jāveido, definējot ietilpīgākus un savstarpēji ciešāk integrētus instrumentus, kā arī nosakot konkrētākus mērķus un skaidrus un izmērāmus sasniedzamo rezultātu rādītājus.

Lai novērtētu šajā nodaļā apskatīto atbalsta pasākumu ietekmi uz NIPP2020 mērķu sasniegšanu, revidenti, piesaistot ārējos ekspertus⁶⁰, novērtēja atbalstu saņēmušo uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas izmaiņas, salīdzinot to sniegumu ar līdzīgiem uzņēmumiem attiecīgajā nozarē. Atbalsta saņēmēju kvantitatīvā snieguma novērtēšanai tika izvēlēti seši uzņēmumu rādītāji, kas raksturo uzņēmumu konkurētspēju un produktivitāti (skatīt 5. tabulu).

5. tabula. Ārējo ekspertu veiktajā novērtējumā⁶¹ izmantotie uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes rādītāji un to skaidrojums

Rādītāja saīsinājums	Rādītāja nosaukums	Rādītāja skaidrojums	Konkurētspējas rādītāji
BR	Bruto rentabilitāte	Uzņēmuma bruto rentabilitāte parāda, cik lielu uzcenojumu uzņēmums var noteikt saviem produktiem. Proti, jo labāks ir produkts/pakalpojums, jo tam ir augstāka pievienotā vērtība, mazākā konkurence un uzņēmums var noteikt augstāku cenu. Vai arī ieviešot procesa inovācijas, uzņēmums ir spējīgs saražot to pašu preci ar zemākiem izdevumiem	
SDR	Saimnieciskās darbības rentabilitāte	Saimnieciskās darbības rentabilitāte ir svarīgs rādītājs uzņēmuma konkurētspējas un inovatīvā potenciālā noteikšanā. Tiek skatīta tieši peļņa no saimnieciskās darbības, jo to neietekmē posteņi, kas neattiecas uz uzņēmuma pamatdarbību	
IAR	Ilgtermiņa aktīvu rentabilitāte	Vērtējot uzņēmuma konkurētspēju, ilgtermiņa aktīvi labāk parāda uzņēmuma efektivitāti, tādējādi ņemot vērā uzņēmuma kapitāla intensitātes pakāpi	

Rādītāja saīsinājums	Rādītāja nosaukums	Rādītāja skaidrojums	
Ieņēmumi%	Ieņēmumu pieauguma dinamika	Ieņēmumu pieaugums, kas pārsniedz vidējos rādītājus nozarē, var liecināt par to, ka uzņēmums ir ieviesis jaunus produktus/pakalpojumus un tādējādi bija spējīgs audzēt apgrozījumu ātrāk nekā vidēji nozarē	Produktivitātes rādītāji
DSpP	Darba spēka produktivitāte	Viens no inovatīvās darbības rezultātiem ir uzņēmuma darba spēka produktivitātes pieaugums. To var panākt ar augstāko automatizācijas pakāpi, vai arī pārdodot preces/pakalpojumus ar augstāko pievienoto vērtību.	
KFP	Kopējā faktoru produktivitāte	Tā ir radītās vērtības daļa, kura nav skaidrojama ar citiem uzņēmējdarbībā izmantotiem resursiem (kapitāls, darba spēks). KFP jēdziens ir cieši saistīts ar inovāciju koncepciju, jo pastāv pozitīva korelācija starp uzņēmuma produktivitāti un inovāciju potenciālu. Pozitīvas KFP izmaiņas liecina, par augstāku uzņēmuma inovatīvo potenciālu.	

Apzinoties, ka atdeve no veiktajiem ieguldījumiem jaunu produktu izstrādē nevar būt tūlītēja, uzņēmumu rādītāji tika vērtēti trīs gadus pēc atbalsta saņemšanas, bet gadījumos, kad dati šādam laika posmam nebija pieejami⁶², rezultāts tika vērtēts divus gadus pēc atbalsta saņemšanas, kas pasaulē tiek atzīta par minimālu periodu, kad var sagaidīt atdevi no ieguldījumiem inovācijās (skatīt 6. tabulu).

6. tabula. Uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes rādītāju izmaiņas trīs gadus pēc atbalsta saņemšanas

Programmas nosaukums	Konkurētspējas rādītāji				Produktivitātes rādītāji	
	BR	SDR	IAR	Ieņēmumu%	DspP	KFP
Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros (232 komersanti, vidējais atbalsta apjoms 142 960 eiro)	→	→	→	↓	↑	→
Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai (67 komersanti, vidējais atbalsta apjoms 14 247 eiro)	↓	↓	↑	↑	↑	↑
Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā (19 komersanti, vidējais atbalsta apjoms 2 004 303 eiro)	↓	→	→	↓	→	↓
Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators (416 komersanti, vidējais atbalsta apjoms 4 457 eiro)	↑	↓	↑	↑	↑	Nav datu
Klasteru programma (445 komersanti, vidējais atbalsta apjoms 4 275 eiro)	→	↑	↑	↓	→	↓
Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (2 107 komersanti, vidējais atbalsta apjoms 7 225 eiro)	↑	↑	↑	↓	↑	↓

Piezīme: ↑ - būtiski uzlabojās – ↓ būtiski samazinājās → - neizmainījās

Izvērtējums par inovāciju attīstības atbalsta pasākumu saņēmēju darbības rezultātiem pēc atbalsta saņemšanas parāda, ka tikai atbalsta pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” trīs gadus pēc atbalsta saņemšanas ir veicinājis uzņēmumu produktivitātes pieaugumu. Savukārt pēc trīs atbalsta pasākumu (“Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”, “Klasteru programma” un “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”) īstenošanas uzņēmumu produktivitāte ir pasliktinājusies, proti, atbalsta saņemšana nav spējusi labvēlīgi ietekmēt uzņēmuma darbības rezultātus. Jāatzīmē, ka arī 2007. – 2013. gada plānošanas periodā tika konstatēti līdzīgi rezultāti⁶³, proti, pēc grantu saņemšanas uzņēmumos nebija vērojams produktivitātes pieaugums. Tas tika skaidrots ar to, ka nesen uzstādītās iekārtas vai telpas sākotnējos periodos netiek pilnībā izmantotas, kā arī pasākuma īstenošanas laikā iegūtā kapitāla neizmantošana var liecināt par zināšanu trūkumu, t. i., darbiniekiem nav nepieciešamo prasmju šāda kapitāla maksimālai izmantošanai.

Turklāt jau 2007. – 2013. gada plānošanas periodā tika secināts, ka politikas plānotājiem ir iespējams uzlabot ES fondu līdzekļu izlietojuma plānošanas efektivitāti, lielāku uzmanību pievēršot atbalsta pasākumu ietekmei uz dažādiem uzņēmumiem un atbilstoši definējot atbalsta saņēmēju mērķa grupas. Piemēram, pētījumā tika konstatēts: ja politikas mērķis ir jaunu darbvietu radīšana un kapitāla palielināšana, atbalsts būtu piešķirams produktīvākiem uzņēmumiem. Tomēr šādā gadījumā politikas plānotājiem jāapzinās, ka šādu uzņēmumu guvums produktivitātes rādītāju ziņā varētu būt samērā neliels⁶⁴.

Atzinīgi būtu jāvērtē trīs īstenoto atbalsta pasākumu (“Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”, “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators” un “Klasteru programma”) pozitīvā ietekme uz uzņēmumu konkurētspējas uzlabošanu.

Vissliktākos rezultātus produktivitātes un konkurētspējas izmaiņās veiktajā novērtējumā uzrādīja uzņēmumi pēc atbalsta pasākumiem “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” un “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”. Jāatzīmē, ka 5. tabulā apkopoti vidējie katra atbalsta pasākuma rādītāji un arī starp tiem uzņēmumiem, kas izmantojuši atbalsta pasākumu “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”, ir tādi uzņēmumi, kas pēc atbalsta saņemšanas ir uzlabojuši konkurētspējas rādītājus (no 19 vērtētajiem uzņēmumiem septiņi ir uzlabojuši gan bruto rentabilitātes, gan saimnieciskās darbības rentabilitātes rādītājus), kā arī atbalsta saņemšana ir veicinājusi 2020. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, uzņēmumu apgrozījuma pieaugumu par 22 % un nodarbināto skaita pieaugumu par 45 %.

Apkopojot iepriekš minēto, revidenti secina, ka Latvijā 2014. – 2020. gada plānošanas periodā ir īstenoti ES valstu labajai praksei atbilstoši atbalsta pasākumi, tomēr tie nav veicinājuši NIPP2020 noteikto politikas mērķu sasniegšanu, jo:

- atbalsta pasākumiem nebija piešķirts pietiekams finansējums, lai to īstenošanas ietekme būtu būtiska;
- pasākumu iznākuma rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi intervences loģikas principu ievērošanu un iznākuma rādītāji neraksturo, kā pasākumu īstenošana ietekmē politikas mērķa sasniegšanu.

Jāatzīmē, ka, nenovēršot revīzijā konstatētās nepilnības inovāciju attīstības politikas plānošanā (risināmo problēmu prioritāšu nenoteikšana un plānoto atbalsta pasākumu rādītāju vāja sasaiste ar politikas mērķiem), finansējuma apjoma palielināšana nenodrošinās labāku inovāciju attīstības politikas rezultātu sasniegšanu.

Kas ir darīts privātā sektora ieguldījumu inovācijās veicināšanai?

Lai sasniegtu mērķi – *ieguldījumi pētniecībā un attīstībā 1,5 % apmērā no IKP 2020. gadā, mērķtiecīgi sekmējot cilvēkresursu piesaisti, inovatīvu ideju izstrādi, pētnieciskās infrastruktūras pilnveidi, augstākās izglītības, zinātnes un privātā sektora sadarbību, kā arī pētniecības un inovācijas pārnesi uzņēmējdarbībā* – būtiska loma bija noteikta privātā sektora ieguldījumu pieaugumam pētniecībā un attīstībā (no kopējiem ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā), paredzot, ka privātā sektora ieguldījumi pieaugs no 37 % 2010. gadā līdz 48 % 2020. gadā⁶⁵.

Nacionālajā attīstības plānā 2014. – 2020. gadam (turpmāk – NAP2020) iekļauto uzdevumu izpilde un mērķu progress novērtēts trīs ziņojumos⁶⁶. Ziņojumos sniegts pārskats par rīcības virziena “Attīstīta pētniecība, inovācija un augstākā izglītība” izvirzīto mērķu sasniegšanu un tajos norādīts, ka Latvija būtiski atpaliek no ES dalībvalstīm, kur uzņēmēji finansē vairāk nekā pusi no kopējiem ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā. Tika arī konstatēts, ka NAP2020 noteiktais mērķis privātā sektora ieguldījumu inovācijās palielināšanai nav sasniegts.

Latvijas 2022. gada ziņojuma Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējas attīstības mērķu ieviešanu⁶⁷ sadaļā “Ražošana, inovācija un infrastruktūra” sniegts vērtējums par publiskā un privātā sektora ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā Latvijā un tiek norādīts, ka ir salīdzinoši zemi radītāji, kas tādējādi rezultējoties nepietiekamā inovācijas kapacitātē⁶⁸.

Kritiski vērtējams arī apstāklis, ka Latvijā ir vērojamas būtiskas negatīvas izmaiņas privātā sektora ieguldījumos pētniecībā un attīstībā – 2010. gadā privātā sektora ieguldījumu īpatsvars veidoja 38 % no kopējiem ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, bet 2020. gadā šis īpatsvars samazinājās līdz 27 %⁶⁹ un izmaiņu tendence ir pretēja Ilgtspējīgas attīstības mērķa īstenošanai⁷⁰.

Ziņojumā norādīts, ka Latvijas izaicinājums ir tautsaimniecības struktūras un institucionālo šķēršļu mazināšana, lai privātais sektors palielinātu ieguldījumus pētniecībā un attīstībā⁷¹. Lai to panāktu, turpmākajos gados svarīgākais uzdevums būs jaunu konkurētspējas priekšrocību veidošana, kas galvenokārt būs saistītas ar ieguldījumiem jaunākajās tehnoloģijās, inovācijā, pētniecībā un cilvēkkapitālā.

Par privātā finansējuma pētniecībā un attīstībā zemiem pieauguma rādītājiem NAP2020 noslēguma ziņojumā (ex-post) secināts:

- Progress mērķu sasniegšanā nav bijis sekmīgs un noteiktās mērķa vērtības pētniecības un zinātnes jomā nav sasniegtas. Viens no bremzējošajiem faktoriem bija finanšu sektora nespēja orientēties uz produktīvām nākotnes investīcijām, tai skaitā pētniecības un attīstības atbalstu. Savukārt attīstības resurss tikai no publiskā un ES fondu finansējuma bija ierobežots⁷².
- Latvijas uzņēmēju inovācijas kapacitāte ir salīdzinoši zema, ko ietekmē esošā ekonomikas struktūra un zemie publiskā un privātā sektora ieguldījumi pētniecībā un attīstībā⁷³.
- Nepieciešams stiprināt privātā, akadēmiskā un publiskā sektora sinerģiju un ciešāku sadarbību RIS3 ieviešanā un nodrošināt finansējuma pieejamību pilnā inovācijas ciklā⁷⁴.

Lai arī ES fondu ietvaros 2014. – 2020. gada plānošanas periodā atbalsta pasākumi pamatā bija vērsti uz citu inovāciju attīstības problēmu risināšanu (piemēram, uzņēmēju un zinātnieku sadarbības veicināšana, tehnoloģiju pārneses sistēmas uzlabošana, uzņēmumu darbinieku kvalifikācijas paaugstināšana), atbalsta programmu nosacījumos iekļautās prasības līdzfinansējuma nodrošināšanai ir veicinājušas arī privātā sektora ieguldījumu inovācijās piesaisti kopumā 120 milj. euro apmērā⁷⁵.

Lai uzlabotu finansējuma pieejamību uzņēmumiem, kuriem nav iespējams saņemt finansējumu dzīvotspējīgu biznesa projektu realizācijai nepieciešamajā apmērā no komercbankām un privātajiem investoriem, ar akciju sabiedrības “Attīstības finanšu institūcija Altum” (turpmāk – finanšu institūcijas ALTUM) starpniecību tika nodrošināts atbalsts kredīta garantiju, mikrokredītu vai riska kapitāla instrumentu veidā. Laikā no 2015. gada līdz 2022. gada beigām ar minēto atbalstu tika veicināta apmēram 34 tūkstošu projektu īstenošana, kopā piesaistot finansējumu 953 milj. *euro* apmērā. Lielākā daļa projektu tika atbalstīta garantiju (77 % no visiem projektiem, garantiju portfelim sasniedzot 48 % no kopējā finanšu instrumentu portfeļa) un aizdevumu (20 % no visiem projektiem, aizdevumu summai sasniedzot 34 % no kopējā finanšu instrumentu portfeļa) veidā. Jāatzīmē, ka ar finanšu institūcijas ALTUM starpniecību sniegtais atbalsts nav pilnībā attiecināms uz inovāciju attīstību, jo tas ir pieejams visiem uzņēmumiem, kas atbilst atbalsta pasākuma nosacījumiem.

Revidenti secina, ka Ekonomikas ministrija ir apzinājusi problēmas, kas saistītas ar privātā finansējuma piesaisti inovāciju attīstībai, taču to risināšanai nav piedāvāts mērķēts atbalsts. Lai veicinātu privātā sektora ieguldījumu inovācijās pieaugumu, Ekonomikas ministrija inovāciju atbalsta pasākumos ir paredzējusi pienākumu uzņēmumiem nodrošināt līdzfinansējumu, kā arī izstrādājusi risinājumus finansējuma pieejamības veicināšanai uzņēmumiem, kuriem ir grūtības piesaistīt finansējumu savu ideju īstenošanai bez valsts atbalsta. Šie finansējuma pieejamības atbalsta pasākumi sniedz atbalstu uzņēmējdarbības attīstībai, tomēr tie ir pieejami visiem uzņēmumiem, kas atbilst atbalsta pasākuma nosacījumiem, un nav zināms, cik no atbalstītajiem uzņēmumiem finansējumu izlietojuši pētniecības un attīstības izdevumiem, tādējādi attīstot inovatīvus procesus vai produktus.

Vai oficiālā statistika atspoguļo faktisko privātā sektora ieguldījumu apjomu inovāciju attīstībā?

Oficiālie statistiskais dati Latvijā ir vienīgais datu avots par pētniecības un inovatīvo darbību veikšanu uzņēmumos. Tie tiek izmantoti gan attīstības plānošanas dokumentu izstrādē, gan politikas īstenošanas uzraudzībā un novērtēšanā⁷⁶.

Statistikas datu iegūvi par investīcijām pētniecībā un inovācijās nodrošina Centrālā statistikas pārvalde. Oficiālās statistikas nodrošināšanai tiek izmantotas oficiālās statistikas veidlapas⁷⁷:

- veidlapa Nr. 2-pētniecība “Pārskats par pētniecības darbu izpildi uzņēmējdarbības sektorā”⁷⁸ – veicot ikgadēju pētniecības apsekojumu;
- veidlapa Nr. 2-inovācijas “Veidlapa par inovācijām uzņēmējdarbībā”⁷⁹ – reizi divos gados veicot apsekojumu par inovācijām uzņēmējdarbībā.

Ekonomikas ministrija jau 2019. gadā ir identificējusi risku⁸⁰, ka uzņēmumi iegulda vairāk līdzekļus pētniecības aktivitātēs, nekā norādīts statistikas datos. 2021. gadā informatīvajā ziņojumā⁸¹ uz Centrālās statistikas pārvaldes apkopotās statistikas nepilnībām norādīja arī astoņas kapitālsabiedrības ar valsts kapitāla daļām (SIA “Latvijas mobilais telefons”, SIA “Tet”, AS “Latvenergo”, VAS “Latvijas Valsts meži”, VAS “Latvijas Dzelzceļš”, VAS “Latvijas Pasts”, VAS “Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs”, VAS “Elektroniskie sakari”), kas secināja, ka pieņēmums par nepilnīgu pētniecības un attīstības izdevumu uzskaiti saskan ar faktisko situāciju, jo:

- pēc konsultācijām ar Centrālo statistikas pārvaldi dažas no iesaistītajām kapitālsabiedrībām atzina, ka to pētniecības un attīstības izdevumi var būt vairāk nekā 10 reizu lielāki,
- tika atzīts, ka dažas kapitālsabiedrības uzrāda tikai ārējos izdevumus,

- vadības grāmatvedībā netiek uzskaitītas pētniecības un attīstības projektu izmaksas, jo kapitālsabiedrības nesaskata tādu nepieciešamību.

Kaut gan uzņēmumiem ir pienākums sniegt Centrālajai statistikas pārvaldei statistikas veidošanai nepieciešamo informāciju (tai skaitā iepriekš minētajās veidlapās minēto informāciju)⁸², veidlapu sarežģītības dēļ uzņēmumi izvēlas veidlapās norādīt, ka attiecīgajā pārskata periodā izdevumi pētniecībai un attīstībai nav veikti. Lai risinātu nepilnīgas statistikas problēmu, Centrālā statistikas pārvalde pilnveidoja statistikas veidlapas, tās būtiski saīsinot salīdzinājumā ar iepriekšējo statistikas periodu (2014.–2016. gads). Revīzijā Ekonomikas ministrija sniedza informāciju⁸³, ka veidlapas Nr. 2-inovācijas “Veidlapa par inovācijām uzņēmējdarbībā” vidējais aizpildīšanas laiks ir samazinājies no 2,18 stundām par 2014.–2016. gadu, līdz 1,58 stundām par 2018.–2020. gadu (samazinājums par 27,5 %).

Lai gan ir ievērojami samazinājies laiks, ko uzņēmēji velta veidlapas Nr. 2-inovācijas “Veidlapa par inovācijām uzņēmējdarbībā” aizpildīšanai, kas liecina par veikto veidlapas pilnveidošanas pozitīvo ietekmi uz nepieciešamās informācijas iegūšanu, tomēr tas nav nodrošinājis respondentu aktivitātes pieaugumu. Tāpēc Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Centrālo statistikas pārvaldi būtu jāmeklē citi risinājumi statistikas datu pilnīguma uzlabošanai.

Latvijas uzņēmumu ieguldījumu inovācijās un pētniecībā pilnīgākai atspoguļošanai statistikas datus Ekonomikas ministrija jau šobrīd katru gadu Centrālajai statistikas pārvaldei sniedz informāciju par uzņēmumiem, kuri pēdējo divu gadu laikā Ekonomikas ministrijas izstrādāto atbalsta programmu ietvaros ir saņēmuši atbalstu pētniecības un inovāciju projektu īstenošanai. Tomēr Centrālā statistikas pārvalde norāda⁸⁴, ka minētās informācijas pilnvērtīgu izmantošanu statistikas veidošanā ierobežo šādi faktori:

- Ekonomikas ministrijas apkopotā informācija par uzņēmumu īstenotajiem projektiem sniedz informāciju tikai par kopējām projektu izmaksām un no tās nav iespējams identificēt veikto investīciju sadalījumu pa gadiem un aktivitātēm un uzņēmumu līdzfinansējuma daļu, kas būtu attiecināmas uz inovācijām un pētniecību;
- ne visi uzņēmumi, kas ir iekļauti Ekonomikas ministrijas apkopotajā informācijā, sadarbojas ar Centrālo statistikas pārvaldi un gatavi iesniegt informāciju par ieguldījumiem inovācijās un pētniecībā (piemēram, no uzņēmumiem, kas izmantojuši Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras atbalstu, 2020. gadā informāciju Centrālajai statistikas pārvaldei iesniedza tikai 10 %);
- lai gan uzņēmumi ir īstenojuši inovāciju un pētniecības projektus, ne vienmēr Centrālās statistikas pārvaldes norādītajā periodā uzņēmumi ir veikuši ieguldījumus inovācijās un pētniecībā (piemēram, 2020. gadā šādus ieguldījumus neveica 45 % no uzņēmumiem, kas izmantoja Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras administrētos atbalsta pasākumus, un 13 % no uzņēmumiem, kas īstenoja projektus Centrālās finanšu un līgumu aģentūras administrētajos pasākumos).

Apkopojot informāciju par iemesliem⁸⁵, kāpēc uzņēmumi iesniegtajās statistikas veidlapās nav norādījuši ieguldījumus inovācijās un attīstībā, konstatējām, ka visbiežāk:

- grāmatvedībai nav informācijas par īstenoto projektu aktivitātēm;
- lai gan ir bijis noslēgts līgums (attiecīgi ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru vai ar Centrālo finanšu un līgumu aģentūru), Covid-19 ierobežojumu dēļ projekta īstenošana netika uzsākta;

- projekta īstenošana vēl turpinās un attiecīgajā periodā izdevumi nebija veikti;
- projekta ietvaros veiktās investīcijas nav bijušas saistītas ar inovācijām vai pētniecību.

Apkopojot iepriekš minēto, revidenti secina, ka Centrālās statistikas pārvaldes apkopotie statistikas dati neatspoguļo uzņēmumu faktiski veiktos ieguldījumus inovācijās un pētniecībā un iesaistītās iestādes to apzinās un veic pasākumus, lai uzlabotu statistikas datu pilnīgumu. Tomēr, revidentu ieskatā, Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi apstākļus, lai Centrālā statistikas pārvalde inovāciju un pētniecības ieguldījumu statistikas apkopošanai varētu pilnvērtīgi izmantot valsts institūciju rīcībā esošo informāciju par uzņēmumu īstenojamiem inovāciju un pētniecības projektiem, tādējādi samazinot Centrālajai statistikas pārvaldei nepieciešamību pieprasīt informāciju no uzņēmumiem un statistikas veidošanā izmantot atbalsta pasākumu administrēšanā iesaistītajām institūcijām pieejamo informāciju.

Ieteikumi

Ekonomikas ministrijai un Izglītības un zinātnes ministrijai veikt darbības, lai veicinātu tādu inovāciju attīstības atbalsta pasākumu prioritāru īstenošanu, kas veicina būtiskāko konstatēto problēmu novēršanu un kuriem ir sagaidāma vislielākā ietekme uz politikas mērķu sasniegšanu.

Ekonomikas ministrijai, sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, izstrādājot RIS3 monitoringa ziņojumu 2026. gadā, izvērtēt plānoto inovāciju atbalsta pasākumu (tai skaitā no ES fondu 2021. – 2027. gada plānošanas periodā finansēto) ietekmi uz NIPP2027 un ZTAIP2027 noteikto politikas mērķu sasniegšanu un veikt darbības atbalsta pasākumu efektivitātes uzlabošanai.

Ekonomikas ministrijai izvērtēt inovāciju un pētniecības atbalsta pasākumu projektu iesniegumos un ar projektu īstenošanu saistītajos dokumentos (piemēram, maksājuma pieprasījuma veidlapa) iekļaujamās informācijas apjomu un struktūru, lai tā būtu izmantojama oficiālās statistikas veidošanai par ieguldījumiem inovācijās un pētniecībā.

1.2. Vai inovāciju finansēšanas mehānisms nodrošina inovāciju attīstībai nepieciešamā finansējuma pieejamību un nepārtrauktību?

Inovāciju attīstība Latvijā ir atkarīga no ES finansējuma pieejamības. Laikā no 2014. gada līdz 2023. gada beigām ES fondu finansējums veido 520,3 milj. *euro* jeb 61 % no inovāciju attīstības atbalsta finansējuma⁸⁶. Lai nodrošinātu inovāciju attīstības ilgtspēju, atbildīgajām ministrijām ir jāspēj ne tikai ātri apzināt inovāciju attīstību kavējošos šķēršļus un sadarbībā ar uzņēmumu un zinātnes institūciju pārstāvjiem rast efektīvākos šķēršļu mazināšanas pasākumus, bet arī nodrošināt šo pasākumu īstenošanas un ES fondu līdzekļu izmantošanas uzsākšanai nepieciešamo normatīvo aktu kvalitatīvu un savlaicīgu izstrādi.

Tomēr revīzijā konstatējām, ka Ekonomikas ministrija nav spējusi nodrošināt ES fondu līdzekļu izmantošanai nepieciešamo normatīvo aktu kvalitatīvu izstrādi, kas pagarināja

šo normatīvo aktu saskaņošanu ar iesaistītajām institūcijām. Analizējot tiesību aktu projektu saskaņošanas gaitu, revidenti konstatēja, ka atsevišķos gadījumos par tiesību aktu projektiem ir sniegti pat vairāk nekā 500 iebildumu un priekšlikumu, turklāt daļu no iebildumiem Ekonomikas ministrija nav ņēmusi vērā un nav novērsusi vairākās saskaņošanas kārtās. Atbildīgo ministriju spēja nodrošināt papildu atbalstu inovāciju attīstībai ES fondu finansējuma pārrāvuma gadījumā no valsts budžeta ir ierobežota (valsts budžeta apjoms un citu nozaru vajadzības), kas apgrūtina uzņēmumu mērķtiecīgu investīciju plānošanu un rada risku inovāciju attīstības ilgtspējai, inovatīvu uzņēmumu kopienas attīstībai un jaunu inovāciju radīšanai.

Lai gan Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija, plānojot atbalsta pasākumus, ir vērtējušas atbalsta pasākumu nepieciešamību, tomēr atbalsta pasākumu īstenošanai sākotnēji plānoto finansējumu pārdales līdz pat 55 %, kas notiek tikai ministriju ietvaros un starp ministriju pārziņā esošiem atbalsta pasākumiem, rada risku inovāciju atbalsta politikas mērķu sasniegšanai ilgtermiņā, kaut arī īstermiņā veicina finansējuma pieejamību atbalsta saņēmēju pieprasītajās aktivitātēs, kā arī veicina pilnīgāku ES fondu finansējuma izmantošanu.

Lai nodrošinātu inovāciju attīstības ilgtspēju, atbildīgajām ministrijām jāveic nepieciešamie pasākumi, lai sekmētu ātru un efektīvu ES fondu finansēto atbalsta pasākumu ieviešanas regulējuma saskaņošanu.

Vai atbildīgās institūcijas ir apzinājušas atbalsta nepieciešamību katram zinātnes un inovāciju dzīvescikla posmam, ņemot vērā dažādu nozaru un mērķa grupu vajadzības?

Inovāciju cikls sastāv no vairākiem posmiem, ietverot sevī zinātnes, pētniecības un tehnoloģiju attīstīšanu, tehnoloģiju pārnesi, komercializāciju un dažāda veida inovāciju ieviešanu tirgū⁸⁷.

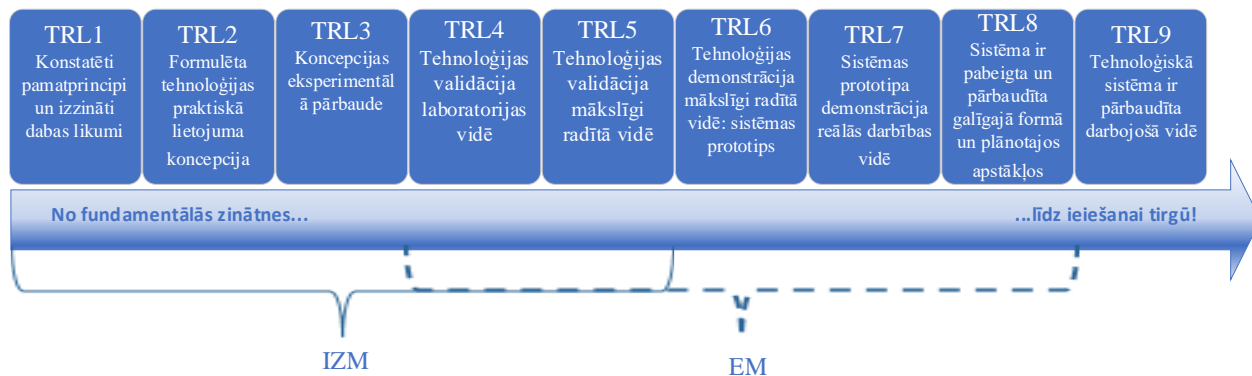
Inovāciju ciklu var raksturot ar Eiropas Kosmosa aģentūras izveidoto “mērauklu” – tehniskās gatavības līmeņiem (turpmāk – TRL)⁸⁸ (skatīt 8. attēlu), kas galvenokārt tiek izmantoti kosmosa sistēmu aparatūru novērtēšanai, tomēr tiek izmantoti arī plašāk.

Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija TRL izmanto, lai norādītu uz atbildības sadalījumu starp Izglītības un zinātnes ministriju un Ekonomikas ministriju, atspoguļotu inovāciju attīstības atbalsta pasākumu pieejamību inovāciju cikla dažādajos posmos un atbalsta pasākumu sagaidāmos rezultātus. Ekonomikas ministrija un Izglītības ministrija izmantoja TRL apzīmējumus:

- lai novērtētu pētniecības un inovācijas kapacitāti, kompetences un potenciālu “Viedā enerģētika” jomā no 2014. līdz 2018. gadam, Izglītības un zinātnes ministrija veica tematisko nišu identificēšanu jeb kartēšanu un to savstarpējās attīstības novērtēšanu TRL griezumā ar

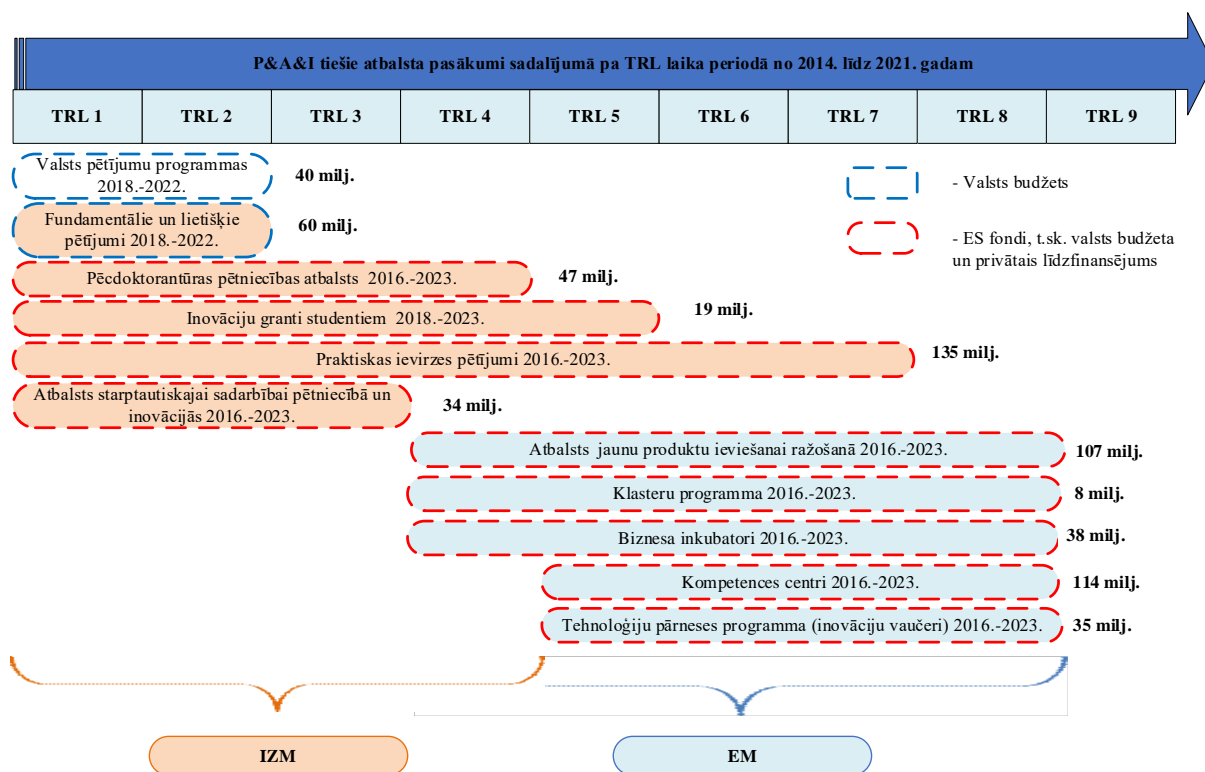
mērķi iegūt kopskatu par finanšu instrumentu savstarpējās saskaņotības un papildinātības ciešumu⁸⁹;

- atbalsta pasākumā “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”, lai nodrošinātu, ka pētniecības projekti nepārklājas⁹⁰;
- atbalsta pasākumā “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”, lai noteiktu atbalstāmās darbības, kas ir saistītas ar konkrētiem TRL⁹¹.

8. attēls. Tehnoloģiskās gatavības līmeņu skaidrojums un to iedalījums atbilstoši IZM un EM atbildībai aktivitāšu īstenošanā⁹²

Izvērtējot 2014. – 2020. gada plānošanas periodā apstiprinātos un īstenotos atbalsta pasākumus, konstatēts, ka katram zinātnes un inovāciju dzīvescikla posmam ir apstiprināts viens vai vairāki atbalsta pasākumi, kuru izsludināto konkursu ietvaros iespējams iesniegt projektu un saņemt nepieciešamo atbalstu (skatīt 9. attēlu).

Attēlā nav iekļauti netiešie inovāciju attīstības atbalsta pasākumi – "P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana" un "Starptautiskās konkurētspējas veicināšana".

9. attēls. P&A&I atbalsta pasākumi sadalījumā pa TRL laikā no 2014. līdz 2022. gadam⁹³.

Par katru 2014. – 2020. gada plānošanas periodā plānoto atbalsta pasākumu atbildīgās ministrijas sagatavoja sākotnējā novērtējuma ziņojumu, kurā:

- iekļāva esošās situācijas aprakstu, pamatojot atbalsta pasākuma vajadzību/nepieciešamību;
- sniedza iepriekš īstenota līdzīga atbalsta pasākuma izvērtējumu – konstatējot gan labo, gan sliktu pieredzi un secīgi norādot uz plānotajām izmaiņām, kas turpmāk novērsīs iepriekšējās problēmas;
- norādīja pasākuma īstenošanai nepieciešamo finansējumu, tā apjomu (apjoms bieži pamatots ar citu valstu pieredzi un noteikto finansējuma apjomu šāda atbalsta pasākuma finansēšanai);
- norādīja sasaisti ar RIS3 (lielākā daļā atbalsta pasākumu projekta īstenošana RIS3 jomās noteikta pasākuma mērķi Ministru kabineta noteikumos).

Skaidrojot, pamatojoties uz kādiem datiem, aprēķiniem un apsvērumiem Ekonomikas ministrija savas kompetences ietvaros ir noteikusi katra atbalsta pasākuma finansējuma apjomu (finansējuma sadale starp dažādiem inovāciju cikla posmiem), Ekonomikas ministrija norādīja⁹⁴, ka atbalsta instrumenti tiek izstrādāti tā, lai tie vienmērīgi nosegtu visus tehnoloģiju gatavības līmeņus. Atbalsta pasākumu plānošanā tiek ievērots princips: jo produkts vai tehnoloģija sasniedz augstāku TRL (tuvību tirgum), jo atbalsta intensitātei ir tendence samazināties.

Savukārt Izglītības un zinātnes ministrija skaidroja⁹⁵, ka zinātnē pieejamais finansējuma apjoms primāri balstās uz budžeta iespējām. Individuāliem projektiem šīs iespējas ir arī salāgotas ar labāko pieredzi citās valstīs. Izglītības un zinātnes ministrija vienlaikus norādīja, ka Latvijas P&A ieguldījumi uz pārējo ES valstu fona ir ilgstoši vieni no zemākajiem, īpaši attiecībā uz valsts budžeta ieguldījumiem, kuri

2021. gadā veidoja tikai 0,27 % no iekšzemes kopprodukta, kas ir būtiski mazāk par ES vidējo līmeni (0,7 %).

Izvērtējot 2014. – 2020. gada plānošanas perioda inovāciju atbalsta pasākumiem noteiktā finansējuma apjoma korekcijas (finansējuma pārdales) laika periodā no normatīvā regulējuma par atbalsta pasākumu īstenošanu pieņemšanas līdz 2023. gada 1. martam, revidenti konstatēja, ka atsevišķu atbalsta pasākumu finansējuma apmērs tiek grozīts pat vairāk nekā par 50 % no sākotnēji plānotā:

- vislielākais ES fondu finansējuma pieaugums salīdzinājumā ar sākotnēji plānoto ir atbalsta pasākumā “Praktiskas ievirzes pētījumi”;
- vislielākais finansējuma samazinājums salīdzinājumā ar sākotnēji plānoto ir pasākumā “Inovāciju granti studentiem”, atbalsta pasākumā “Atbalsts IKT un netehnoloģiskām apmācībām, kā arī apmācībām, lai sekmētu investoru piesaisti” un atbalsta pasākumā “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts” (skatīt 7. tabulu).

7. tabula. 2014. – 2020. gada plānošanas periodā īstenoto inovāciju attīstības atbalsta pasākumu finansējums milj. euro, finansējuma korekcijas.

Atbalsta pasākums	MK noteikumos norādītais attiecināmais finansējums, milj. euro					Izmaiņas ES fondu finansējumā, +/- %
	Pamata redakcija		Redakcija uz 27.06.2023.			
	ES fondu	Privātais	ES fondu	Privātais	Atvēršanās pasākumi	
Praktiskās ievirzes pētījumi ⁹⁶	67	-	104	-	8	55
Pēcdoktorantūras granti ⁹⁷	61	3	45	3	-	-27
Inovāciju granti studentiem ⁹⁸	29	10	15	4	-	-47
P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana ⁹⁹	236	-	245	4	-	4
Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās ¹⁰⁰	33	-	37	-	-	12
Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros ¹⁰¹	52	13	63	16	-	21
Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai ¹⁰²	41	2	36	-	-	-11
Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā ¹⁰³	60	11	45	70	-	-25
Atbalsts nodarbināto apmācībām ¹⁰⁴	18	-	15	-	9	-18
Inovāciju motivācijas programma ¹⁰⁵	6	-	6	-	-	0
Atbalsts IKT un netehnoloģiskām apmācībām, kā arī apmācībām, lai sekmētu investoru piesaisti ¹⁰⁶	7	-	5	-	4	-33
Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators ¹⁰⁷	33	-	37	-	1	14
Klasteru programma ¹⁰⁸	6	1	7	1	-	9
Starptautiskās konkurētspējas veicināšana ¹⁰⁹	56	5	85	7	6	52

Ministru kabineta noteikumu (turpmāk – MK noteikumu) grozījumu anotācijās ES fondu finansējuma korekcijām (lielākas par +/- 20 %) sniegti šādi pamatojumi:

- atbalsta pasākuma “Praktiskas ievirzes pētījumi” – neapgūts finansējums citos pasākumos (“Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts” un “Inovāciju granti studentiem”) un risks nesasniegt atbalsta pasākumos noteiktos iznākuma rādītājus, papildu finansējuma piešķiršana tādu projektu īstenošanai, kuru īstenošanas rezultātā tiks sekmēta strukturālu pārmaiņu ieviešana ekonomikā un sabiedrības vajadzību nodrošināšana Covid-19 krīzes izraisīto seku mazināšanai;
- atbalsta pasākumā “Inovāciju granti studentiem” – pirmās kārtas ietvaros apstiprināti projekti ar kopējo finansējumu tikai 49 % apmērā no plānotā atbalsta pasākuma finansējuma;
- atbalsta pasākums “Atbalsts IKT un netehnoloģiskām apmācībām, kā arī apmācībām, lai sekmētu investoru piesaisti” – neizmantotā finansējuma pārdalīšana citām ar komercdarbības atbalstu mērķētām aktivitātēm;
- atbalsta pasākums “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” – MK noteikumos ietvertās atbalstāmās darbības vairs nav īstenojamas, ņemot vērā ilgstoši pastāvošos Covid-19 noteiktos ierobežojumus. Lai nodrošinātu nepārtrauktu atbalsta sniegšanu uzņēmumiem arī pandēmijas ārkārtas apstākļos, nepieciešams aktualizēt atbalstāmo darbību sarakstu, papildinot to ar jaunām vai precizētām (pielāgotām) aktivitātēm un attiecināmo izmaksu pozīcijām;
- atbalsta pasākums “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” – nav sniegts pamatojums finansējuma palielinājumam.

Lai gan Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija, veicot pasākumu finansējuma pārdales, īstermiņā veicina finansējuma pieejamību atbalsta saņēmēju pieprasītās aktivitātēs, kā arī veicina pilnīgāku struktūrfondu finansējuma izmantošanu, tomēr tas rada risku inovāciju atbalsta politikas mērķu sasniegšanai ilgtermiņā.

Ņemot vērā, ka atbalsta pasākumi tiek finansēti no ES fondu līdzekļiem, atsevišķos pasākumos neapgūtais finansējums tiek pārdalīts pasākumiem, kuros ir sekmīgāka finansējuma izlietojums un iznākumu rādītāju izpilde, jo projekti ir ierobežoti laikā, proti, tie ir jāpabeidz līdz ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas perioda beigām, t. i., līdz 2023. gada 31. decembrim.

Revidentu vērtējumā, ir saprotama finansējuma pārdales atbalsta pasākumā noteikto iznākumu rādītāju sasniegšanas un finansējuma izlietojuma nodrošināšanai, tomēr šādas pārdales samazina atsevišķu atbalsta pasākumu sasniedzamos rezultātus, kas negatīvi ietekmē atbalsta pasākuma mērķu sasniegšanu, kas saistīti ar identificētu inovāciju attīstību kavējošo problēmu risināšanu. Piemēram, būtiski samazinot finansējumu atbalsta pasākumiem “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts” un “Inovāciju granti studentiem” (skatīt 1. pielikumu), netiek sasniegti sākotnēji noteiktie atbalsta pasākuma mērķi (skatīt 8. tabulu) cilvēkresursu atjaunotnes un kvalificētu speciālistu skaita pieauguma nodrošināšanai.

8. tabula. Atbalsta pasākumu “Inovāciju granti studentiem”, “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”, “Praktiskās ievirzes pētījumi” mērķi un mērķa grupas.

Atbalsta pasākums	Mērķis	Mērķa grupa
“Inovāciju granti studentiem” ¹¹⁰	Sekmēt studējošo inovāciju pieteikumu īstenošanu, kas attīsta studējošo inovācijas spēju un uzņēmīgumu, t. sk. uzņēmējspēju, risina sabiedrībai vai tās daļai nozīmīgas problēmas, stiprina augstskolu un studējošo sadarbību ar komersantiem un piesaista privāto finansējumu Studentu inovāciju programmas īstenošanai.	<ul style="list-style-type: none"> - Bakalaura, profesionālo studiju, maģistra, doktora vai rezidentūras studiju programmās studējošie. - Latvijas augstākās izglītības institūcijas.
“Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts” ¹¹¹	Attīstīt jauno zinātnieku prasmes un palielināt zinātnisko kapacitāti, nodrošinot jauno zinātnieku karjeras uzsākšanas iespējas zinātniskajās institūcijās un pie komersantiem, kā arī pētniecības kompetenču pilnveidošanu, cilvēkresursu atjaunotni un kvalificētu speciālistu skaita pieaugumu.	<ul style="list-style-type: none"> - Zinātniskās institūcijas, zinātnieki, augstākās izglītības institūcijas, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēti komersanti.
“Praktiskās ievirzes pētījumi” ¹¹²	Atbalstīt pētniecību, kas sniedz ieguldījumu Latvijas viedās specializācijas stratēģijas mērķu sasniegšanā, zinātnes un tehnoloģiju cilvēkkapitāla attīstībā un jaunu zināšanu radīšanā tautsaimniecības konkurētspējas uzlabošanai	<ul style="list-style-type: none"> - Zinātniskās institūcijas. - Latvijas Republikas Komercreģistrā reģistrēti saimnieciskās darbības veicēji. - Zinātnē un pētniecībā nodarbinātie darbinieki, maģistranti un doktoranti.

Turklāt atbalsta pasākumam “Inovāciju granti studentiem” MK noteikumos¹¹³ nav noteiktas specifisko iznākuma rādītāju vērtības, kas raksturotu atbalsta pasākumam noteiktā mērķa (cilvēkresursu atjaunotne, sniedzot atbalstu studējošajiem) sasniegšanu. Atbalsta pasākumu “Praktiskās ievirzes pētījumi”, “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”, “Inovāciju granti studentiem” MK noteikumos noteikto iznākuma rādītāju izmaiņas skatīt 2. pielikumā.

Vai atbildīgās ministrijas ir noteikušas tādu atbalsta finansējuma sadalījumu starp zinātnes un inovāciju cikla posmiem – tehnoloģiskās gatavības līmeņiem –, kas nodrošina inovatīva produkta attīstībai nepieciešamo finansēšanas plūsmu?

Izvērtējot atbalsta pasākumu finansējuma avotus, revidenti konstatēja, ka 61 % no inovāciju attīstībai no 2014. līdz 2020. gadam piešķirtā finansējuma bija pieejams no ES fondu līdzekļiem (skatīt 9. tabulu).

9. tabula. Laikā no 2014. gada līdz 2023. gada beigām inovāciju attīstības atbalsta pasākumu finansējums Latvijā milj. *euro*, tā avots (situācija uz 2023. gada 28. martu)¹¹⁴.

Atbalsta pasākuma nosaukums	TRL	Finansēšanas summa, <i>euro</i>				
		Privātais	ERAF	VB	Cits	Kopā
Valsts pētījumu programmas*	1-3	0,0	0,0	42,8	0,0	42,8
Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekti*	1-2	0,0	0,0	60,0	0,0	60,0
Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts	1-2	15,8	95,4	15,3	8,7	135,2
Inovāciju granti studentiem	1-5	2,7	39,9	4,7	0,0	47,3
Praktiskās ievirzes pētījumi	1-7	4,2	14,9	0,0	0,0	19,1
P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana		3,0	111,5	17,3	7,2	139,0
Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās		0,0	28,9	5,1	0,0	34,0
Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai	3-5	52,1	62,4	0,0	0,0	114,4
Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros	4-6	0,0	30,1	5,3	0,0	35,5
Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā	4-8	64,3	39,5	0,0	2,8	106,6
Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators		0,0	32,6	5,8	0,0	38,4
Klasteru programma		1,4	6,7	0,0	0,0	8,1
Starptautiskās konkurētspējas veicināšana		10,8	58,5	4,2	0,4	73,8
Kopā, milj. <i>euro</i>		154,3	520,3	160,5	19,1	854,2
Kopā, %		18	61	19	2	100

*laika periods no 2018. līdz 2022. gadam

Papildus ietvarprogrammā “Apvārsnis 2020” no 2014. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 30. jūnijam atbalstīti 436 projekti jeb 14,2 % no pieteiktajiem projektiem, projektu īstenošanai saņemot EK finansējumu kopā 116,8 milj. *euro* apmērā¹¹⁵.

Lai gan lielākā daļa inovāciju attīstības atbalsta pasākumu tiek finansēti no ES fondu finansējuma, tomēr, izvērtējot inovāciju attīstībai no valsts budžeta piešķirto finansējumu, secinājām, ka tā apjoms pēdējos gados ir pieaudzis, tai skaitā pozitīvi vērtējama valsts pētījumu programmas “Inovāciju fonds – nozaru pētījumu programma” apstiprināšana un īstenošanas uzsākšana 2022. gadā¹¹⁶. Programmas virsmērķis – misijas orientētā pieejā balstītu jaunu zināšanu, kā arī produktu un tehnoloģiju risinājumu attīstība ilgtermiņā Latvijā apstiprinātajās viedās specializācijas stratēģijas jomās “Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, farmācija” un “Fotonika un viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas”. Programmas kopējais finansējums laikposmam no 2022. gada līdz 2024. gadam ir 12 000 000 *euro*.

Vērtējot no 2014. gada līdz 2020. gadam īstenoto atbalsta pasākumu normatīvo regulējumu, revidenti konstatēja, ka atbalsta saņemšanu un tā pieejamības nepārtrauktību ierobežo vairāki faktori, piemēram:

- noteikts mērķa grupas ierobežojums;

- noteiktas atsevišķas atbalstāmās jomas;
- īstenošanas laiks, jo ES fondu finansētie projekti jāpabeidz līdz 2014. – 2020. gada plānošanas perioda beigām;
- projektu pieteikumu iesniegšanas termiņi (uzsaukumi);
- pieejamais finansējums;
- atbalsta saņēmēju grūtības piesaistīt finanšu līdzekļus projekta līdzfinansējuma nodrošināšanai.

Saskaņā ar 2014. – 2020. gada plānošanas perioda atbalsta pasākuma sākotnējā novērtējuma ziņojumos apkopoto informāciju atbalsta pasākuma saņemšanai noteiktie ierobežojumi bieži ir saistīti ar ES fondu finansējuma piešķiršanas prioritātēm un nosacījumiem un ne vienmēr saskan vai izriet no Latvijas nozaru inovāciju attīstības vajadzībām. Piemēram:

- katram ES fondu periodam tiek noteiktas prioritātes, kas var atšķirties no iepriekšējo periodu prioritātēm un arī no nacionālajos ilgtermiņa plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm. 2014. – 2020. gada plānošanas periodā proporcionāli lielākā daļa no ES daudzgadu budžeta ieguldījumiem tika novirzīta prioritātei – ilgtspējīga transporta sistēma, pāreja uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni visās nozarēs. Savukārt 2021. – 2027. gada plānošanas periodā lielāko daļu no ieguldījumiem paredzēts novirzīt ilgtspējīgai TEN-T infrastruktūrai un klimata pārmaiņu mazināšanai. No Eiropas atveseļošanas fonda lielākais finansējums tiks virzīts dažādu ar klimata pārmaiņām saistītu jautājumu risināšanai (skatīt 3. pielikumu);
- 2021. – 2027. gada plānošanas periodā atbalstu klasteru programmā vairs nevarēs saņemt lielus uzņēmumus, lai gan 2014. – 2020. gada plānošanas periodā tāda iespēja bija.

Atbalsta pasākumu īstenošanā palaujoties tikai uz ES fondu līdzekļiem, ir jārēķinās ar to, ka šo pasākumu saskaņošana starp atbildīgajām ministrijām ir sarežģīta un laikietilpīga. Inovāciju attīstības atbalsta pasākumu tiesību aktu projektu laikietilpīgā saskaņošana var un faktiski arī kavē uzņēmējiem nepieciešamā atbalsta saņemšanu un apdraud īstenoto atbalsta pasākumu nepārtrauktību.

Finanšu ministrijas sadarbībā ar nozaru ministrijām izstrādāto ES kohēzijas politikas programmu 2021. – 2027. gadam Ministru kabinets apstiprināja 2022. gada 2. novembrī, savukārt Eiropas Komisija minēto programmu apstiprināja 2022. gada 25. novembrī. Tomēr līdz pat 2023. gada aprīļa beigām Ekonomikas ministrijai nav izdevies saskaņot¹¹⁷ visus tiesību aktu projektus to plānotajos termiņos. Tiesību aktu projektu iesniegšana saskaņošanas uzsākšanai bija plānota un ir uzsākta 2022. gadā un 2023. gada I ceturksnī. Piemēram:

- Tiesību akta “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 1.2.3. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām” 1.2.3.1. pasākuma “Atbalsts MVU inovatīvas uzņēmējdarbības attīstībai” īstenošanas noteikumi” projekta saskaņošana kopš 2022. gada 26. aprīļa pieprasīta deviņas reizes, kopā saņemts 571 iebildums un priekšlikums. Projekts pieņemts Ministru kabinetā 2023.gada 13.jūlijā, kas ir pēc projekta pieņemšanai Ministru kabinetā noteiktā termiņa (2023. gada otrais ceturksnis¹¹⁸).
- Tiesību akta “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem” 1.2.1.4. pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai” īstenošanas noteikumi” projekta saskaņošana kopš 2022. gada 14. novembra pieprasīta trīs reizes, kopā saņemts 361 iebildums un priekšlikums. Projekts līdz 2023. gada 31.augustam joprojām nebija saskaņots, tādejādi kavējot projekta pieņemšanai Ministru kabinetā noteikto termiņu (2023. gada otrais ceturksnis¹¹⁹).
- Tiesību akta “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027. gadam 1.2.3. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu

radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām” 1.2.3.6. pasākuma “Tūrisma produktu attīstības programma” īstenošanas noteikumi” projekta saskaņošana kopš 2022. gada 9. septembra pieprasīta sešas reizes, kopā saņemti 427 iebildumi un priekšlikumi. Projekts pieņemts Ministru kabinetā 2023. gada 22. augustā, nepārsniedzot projektam noteikto pieņemšanas Ministru kabinetā termiņu (2023. gada trešais ceturksnis¹²⁰).

Atvēršanās un noturības mehānisma (turpmāk – ANM) mērķu sasniegšanā Ekonomikas ministrija ir atbildīgā iestāde par kopumā 14 reformu vai investīciju īstenošanu, un saskaņā ar ES fondu tīmekļa vietnē norādīto ieviešanas progresu atskaiti uz 2022. gada 1. septembri¹²¹ tika kavēta 9 reformu īstenošana, tai skaitā inovāciju atbalsta pasākumi. Izglītības un zinātnes ministrija ir atbildīgā iestāde par 10 reformu vai investīciju pasākumu īstenošanu un uz 2022. gada 1. septembri tika kavēta septiņu pasākumu īstenošana, divu (komponentes “Ekonomikas transformācija un produktivitātes reforma”) pasākumu īstenošana bija procesā, viens bija apstiprināts.

Izvērtējot Tiesību aktu projektu publiskajā portālā institūciju sniegtos iebildumus un priekšlikumus par ES kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam pasākumu ieviešanas tiesību akta projektiem, revidenti konstatēja, ka ne vienmēr citu ministriju saņemtie iebildumi par neatbilstībām tiek ņemti vērā un neatbilstības novērstas, tāpēc iebildumi tiek sniegti atkārtoti, paildzinot tiesību akta projekta saskaņošanu un kavējot pasākuma īstenošanas uzsākšanu. Arī ilgstoši neatrisinātas sistēmiskas problēmas, kuru sakārtošana ir priekšnoteikums struktūrfondu finansējuma pieejamībai, kavē tiesību aktu apstiprināšanu un finanšu atbalsta izsniegšanu inovāciju veicināšanas programmās. Piemēram, tiesību akta “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem” 1.2.1.4. pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” īstenošanas noteikumi” projekta saskaņošanā sniegtajos iebildumos Tieslietu ministrija atkārtoti norādījusi: *Noteikumu projekta IV nodaļa “Publisko pētniecības organizāciju pētniecības rezultātu komercializācijas atbalsta pakalpojumu nodrošināšana” paredz kārtību, kādā tiek komercializēti publiskas personas pētniecības rezultāti. Taču, ņemot vērā, ka nav veikti grozījumi “Zinātniskās darbības likumā”, joprojām nav tiesiskais regulējums, kas regulē publisko pētniecības organizāciju pētniecības rezultātu komercializāciju.(..) Lai risinātu izveidojušos situāciju, atbilstoši Ministru kabineta 2020. gada 12. maija prot.Nr. 32 5.§ 2.punktam Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Tieslietu ministriju un Ekonomikas ministriju līdz 2020. gada 1. decembrim tika uzdots izstrādāt un izglītības un zinātnes ministram noteiktā kārtībā iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā likumprojektu “Grozījumi zinātniskās darbības likumā”, ietverot nosacījumus pētniecības rezultātu, tai skaitā tehnoloģiju, tiesību komercializācijai. (..) Papildus norādām, ka Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija jau iepriekšējā ES fondu plānošanas periodā bija informēta, ka nav izstrādāts normatīvais regulējums pētniecības rezultātu komercializācijas atlīdzības noteikšanas kārtībai. Attiecīgi šīs problēmas apzināšanai un novēršanai ir bijis vairāk kā pietiekoši ilgs laika periods.*

Izvērtējot citu ministriju iesniegtos trīs ES kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam pasākumu īstenošanas tiesību aktu projektus¹²² (kuru iesniegšanas termiņš bija noteikts 2022. gads), revidenti konstatēja, ka:

- visi trīs projekti saskaņošanai iesniegti četras reizes, saskaņošanu uzsākot attiecīgi 2022. gada 21. oktobrī, 4. novembrī un 13. decembrī;
- vidēji projektiem sniegti 102 iebildumi;
- divi no trim projektiem ir jau pieņemti MK sēdēs (2023. gada 31. janvārī un tā paša gada 4. aprīlī), trešais projekts ir saskaņots, bet uz 2023. gada 28. jūniju vēl nebija iesniegts MK.

Izglītības un zinātnes ministrija norādīja, ka *bieži vien investīciju īstenošanas nosacījumu saskaņošanas procesa ilgums nav atkarīgs no atbildīgās iestādes kapacitātes, bet gan no iesaistīto pušu aktivitātes*¹²³.

Savukārt Ekonomikas ministrija, skaidrojot ilgo un sarežģīto tiesību aktu saskaņošanas procesu, norādīja, ka ir vairāki jautājumi, kas līdz šim ir pagarinājuši tiesību aktu projektu saskaņošanas gaitu ir:

- jaunais ES regulējums, kas stājas spēkā 2022.gadā;
- 2023. gada 1. jūlija izmaiņas Eiropas Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulas (ES) Nr. 651/2014 ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, nosacījumos;
- MK noteikumu saskaņošanu ar Eiropas Komisiju (Atveseļošanas fonda ietvaros);
- plašas diskusijas ar nozari pārstāvošajām organizācijām;
- dažādo nozaru iesaiste, kā rezultātā atšķiras nozares prasības, nosacījumu izpildes specifika, sniedzot atšķirīgus viedokļus saskaņošanas procesā;
- cilvēku nomaiņa vai atvaļinājuma laiks, kā rezultātā tiek mainīti nozaru ministriju ekspertu viedokļi vai nepieciešamas papildus saskaņošanas vienotas izpratnes panākšanai¹²⁴.

Saistībā ar kavēšanos ar ANM reformu īstenošanu uzņēmēji brīdina¹²⁵, ka *ANM plānā iekļautās ekonomikas transformācijas un produktivitātes reformas, digitālās transformācijas programmas netiks ieviestas plānotajos termiņos un kā rezultātā uzņēmējiem nav iespējams apgūt plānotās investīcijas, kā arī Latvijas konkurētspējas atpalicība no reģiona valstīm turpinās pieaugt*.

Ekonomikas ministrija norādīja, ka *uzņēmēju izteiktās bažas saistītas ar 2023. gada martā un aprīlī notikušajām diskusijām starp Ekonomikas ministriju, Centrālo finanšu un līgumu aģentūru, Finanšu ministriju attiecībā uz komercdarbības atbalsta piešķiršanu Eiropas digitālās inovācijas centriem kā inovācijas kopām jeb visiem to dalībniekiem, ne tikai inovācijas kopu koordinatoriem. Minētais jautājums tika atrisināts, un aprīlī Centrālā finanšu un līguma aģentūra noslēdza līgumus ar abiem Eiropas digitālās inovācijas centriem*¹²⁶.

Uz 2023. gada 31. augustu ir apstiprinātas un uzņēmējiem pieejamas šādas Atjaunošanas un noturības mehānisma atbalsta programmas:

- 2.2.1.4.i. investīcija “Finanšu instrumenti komersantu digitālās transformācijas veicināšanai”;
- 2.2.1.2.i. “Atbalsts procesu digitalizācijai komercdarbībā.

Iepriekšminētā kavēšanās ar atbalsta pasākumu īstenošanas noteikumu pieņemšanu rada pārrāvumus inovāciju attīstībai nepieciešamā atbalsta pieejamībā (skatīt 10. tabulā), kas saskaņā ar pētījumos apstiprināto kavē investīciju plānošanu. Vairākos starptautiskajos pētījumos ir secināts, ka inovāciju attīstībā ir būtiski, lai inovāciju atbalsta politika būtu detalizēti plānota, jo paredzams valsts atbalsts stimulē uzņēmumus ieguldīt inovācijās un pētniecībā¹²⁷. Tāpat būtiska nozīme ir atbalsta pasākumu pastāvīgumam, jo mainīgā atbalsta pasākumu vide negatīvi ietekmē privātā sektora motivāciju ieguldīt inovācijās un pētniecībā¹²⁸. Saskaņā ar *OECD* pētījumu¹²⁹ valsts sniegtā atbalsta apjoms un ilgums var tieši ietekmēt uzņēmumu motivāciju ieguldīt inovācijās un pētniecībā, proti, nedrošība par valsts sniegtā atbalsta lielumu un ilgumu var samazināt uzņēmumu ieguldījumus.

10. tabula. Inovāciju atbalsta pasākumu konkursu uzsaukumi (pa gadiem) no 2014. gada līdz 2022. gadam.

TRL	Atbalsta pasākums	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1-2	Pēcdoktorantūras granti									
1-5	Inovāciju granti studentiem*									
1-7	Praktiskās ievirzes pētījumi									
	Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās									
3-5	Pētniecības rezultātu komercializācija									
4-6	Kompetences centri									
4-8	Atbalsts jauno produktu ieviešanai ražošanā									
	Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators									

* laika periodā starp abām atbalsta pasākuma “Inovāciju granti studentiem” atlases kārtām (2019. un 2020. gads) studējošajiem tika nodrošināta iespēja regulāri pretendēt uz studentu inovāciju grantiem.

Lai gan Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija ir noteikušas atbalsta finansējuma sadalījumu starp zinātnes un inovāciju cikla posmiem – tehnoloģiskās gatavības līmeņiem –, tomēr gan ES fondu finansējuma saņemšanas nosacījumi, gan nespēja nodrošināt ātru un kvalitatīvu atbalsta pasākumu regulējošo normatīvo aktu izstrādi un saskaņošanu ietekmē un neļauj nodrošināt inovāciju attīstībai nepieciešamo atbalsta pieejamības nepārtrauktību.

Vai politikas veidotājiem ir pieejama objektīva un ticama informācija operatīvai pasākumu ieguldījumu novērtēšanai?

Informācija par inovāciju un pētniecības attīstības atbalsta pasākumu ietvaros pieteiktajiem, uzsāktajiem un īstenotajiem projektiem tiek uzkrāta Nacionālās zinātniskās darbības informācijas sistēmā (turpmāk – NZDIS) un KPVIS.

KPVIS ir Centrālās finanšu un līgumu aģentūras administrēta sistēma, kas nodrošina ES fondu īstenošanai un vadībai nepieciešamo datu uzkrāšanu un pieejamību¹³⁰.

NZDIS organizē informācijas apkopošanu par zinātnisko institūciju īstenotajiem zinātniskajiem projektiem, zinātniskās darbības rezultātiem, zinātniskās darbības pārskatiem un zinātnisko institūciju starptautisko novērtējumu¹³¹.

Izvērtējot 2014. – 2020. gada plānošanas perioda pētniecības un inovāciju atbalsta pasākumu “Praktiskas ievirzes pētījumi”, “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”, “Inovāciju granti studentiem”, “P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās

kapacitātes stiprināšana”, “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”, “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” un “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” īstenošanas normatīvo regulējumu, konstatēts, ka **atbalsta pasākumu vienojošais mērķis ir atbalstīt tādas darbības, kas sniedz ieguldījumu Latvijas viedās specializācijas stratēģijas mērķu sasniegšanā, izaugsmes prioritāšu īstenošanā vai specializācijas jomu attīstībā (RIS3).**

Gan NZDIS, gan KPVIS iekļautās ziņas tiek izmantotas zinātnes politikas plānošanai un RIS3 ieviešanas monitoringam. RIS3 mikro līmeņa rādītāji mēra virzību uz makro līmeņa rādītāju un RIS3 virsmērķa sasniegšanu, vienlaikus parādot arī atbalsta instrumentu efektivitāti plānoto rādītāju sasniegšanā. RIS3 mikro līmeņa rādītāju sasniegšanā nozīmīgu daļu veido valsts budžeta un ES struktūrfondu investīciju programmas augstākās izglītības, pētniecības un attīstības, inovācijas un uzņēmējdarbības vides attīstībai. RIS3 mikro līmeņa rādītāji parāda arī ieguldījumu programmu ieviešanas progresu¹³².

Saskaņā ar RIS3 specializācijas jomu analītiskajos pārskatos¹³³ norādīto informāciju pārskatu sagatavošanai tika izmantoti šādi datu avoti:

- NZDIS;
- zinātnisko publikāciju datubāze/repozitorijs *Web of Science* un analītikas tīkls *InCites*;
- Centrālās statistikas pārvaldes dati par augstāko izglītību;
- KPVIS 2014. – 2020. gadam;
- Latvijas Zinātnes padomes dati par Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmu un Valsts pētījumu programmām;
- Eiropas Komisijas CORDIS datubāze par “Apvārsnis 2020” projektiem;
- Eiropas Patentu biroja datubāze *Espacenet*.

Savukārt RIS3 monitoringa ziņojumā¹³⁴ norādītie dati par RIS3 mikro līmeņa rādītāju sasniegšanas progresu, kas attiecas uz ES fondu programmām, tika iegūti no ES fondu 2014 – 2020. gada plānošanas perioda vadības informācijas sistēmas, projektu pieteikumiem un to atskaitēm. Datus vienlaikus uzkrāj tautsaimniecības nozaru un *OECD* zinātņu nozaru grupu griezumā, kas tika izmantots, analizējot katras investīciju programmas ietekmi uz RIS3 specializācijas jomu un tautsaimniecības nozaru attīstību.

Analizējot KPVIS sistēmā pieejamo informāciju par inovāciju atbalsta pasākumiem, kas finansēti no ES fondu līdzekļiem, tai skaitā informāciju par projektu iesniedzējiem un atbalsta galasaņēmējiem, revidenti konstatēja, ka 2014. – 2020. gada plānošanas periodā īstenotajiem pasākumiem ir noteiktas atšķirīgas prasības projektu iesniegumos norādāmajai informācijai, kas nepieciešama atbalsta pasākumu un to ietvaros īstenoto projektu ieguldījuma novērtēšanai RIS3 specializācijas jomās. Tas apgrūtina KPVIS pieejamās informācijas efektīvu izmantošanu īstenotās politikas novērtēšanā, tai skaitā RIS3 monitoringa veikšanā, jo ne par visiem pasākumiem ir iegūstama pilnīga informācija par projekta ietvaros attīstīto produkta vai procesa RIS3 specializācijas jomu, piemēram, projektu iesniedzēji atšķirīgi norāda vai nenorāda nemaz informāciju par galasaņēmēja projekta īstenošanas jomai un sasniegtajiem rezultātiem atbilstošu nozari. Līdzīgi arī informācija par galasaņēmējiem ne vienmēr ir norādīta. Saskaņā ar Centrālās finanšu un līgumu aģentūras sniegto informāciju¹³⁵ datu lauki, kuros jāsniedz minētā informācija, nav obligāti aizpildāmi.

2019. gadā Centrālā finanšu un līgumu aģentūra projektu iesniegumu veidlapās veica izmaiņas, papildinot iesnieguma veidlapu ar divām KPVIS izvēlnēm, kur projekta iesniedzējam jānorāda RIS3 joma projektā un RIS3 saistītās jomas. Pēc minēto izmaiņu veikšanas projektu īstenošanā, veicot līgumu grozījumus (ja tāds bija nepieciešams veikt), iesniegumā norādīja arī RIS3 jomu.

Saskaņā ar Centrālās finanšu un līgumu aģentūras sniegto informāciju¹³⁶:

- 2014. – 2020. gada plānošanas periodā KPVIS tika iestrādāta iespēja projekta iesniegumā norādīt RIS3 jomu, kad atsevišķi projekti jau ir bijuši apstiprināti. Līdz ar to atsevišķiem projektiem nav aizpildīta un nav pieejama informācija par RIS3 jomu, kurā projekts ir ticis īstenots;
- KPVIS šobrīd nav iespējams sagatavot atskaiti pa galasaņēmēju sniegto ieguldījumu RIS3 jomās;
- attiecībā uz jauno – 2021. – 2027. gada – plānošanas periodu nav veiktas izmaiņas minētajos laukos (RIS3 specializācijas joma, *OECD* nozaru klasifikācija).

Ekonomikas ministrija informēja¹³⁷, ka par nepieciešamajām izmaiņām KPVIS sistēmā RIS3 monitoringa nodrošināšanai tika diskutēts 2023. gada janvārī ar Finanšu ministriju, Centrālo finanšu un līgumu aģentūru un Izglītības un zinātnes ministriju.

Revīzijā konstatēts, ka arī atbalsta pasākumam “Inovāciju granti studentiem”, ar kuru bija plānots sekmēt studējošo inovāciju pieteikumu iesniegšanu un īstenošanu *STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics* – zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes, matemātika), medicīnas un radošo industriju jomās, nav pieejama informācija par atbalsta pasākumā faktisko mērķa grupu sadalījumu pa nozarēm un jomām, lai varētu novērtēt atbalsta pasākuma īstenošanas mērķa sasniegšanu. Izglītības un zinātnes ministrija skaidroja¹³⁸, ka finansējuma saņēmējiem projekta iesniegumā bija tikai indikatīvi jāapraksta mērķa grupas (jo īpaši *STEM*, medicīnas un radošo industriju jomās) iesaistes apjoms.

Revidentu vērtējumā, Ekonomikas ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija 2014. – 2020. gada plānošanas periodā nav pievērsušas pietiekamu uzmanību KPVIS pieejamās informācijas par atbalsta pasākumu ietvaros veiktajiem ieguldījumiem izmantošanai politikas mērķu sasniegšanas monitoringam. Lai ministrijas varētu savlaicīgi pieņemt datus balstītus lēmumus par zinātnes un inovāciju atbalsta pasākumu plānošanu un īstenošanu, būtu jāpārskata un savlaicīgi jāpilnveido KPVIS, lai tā uzkrātu arī politikas plānotajiem nepieciešamo informāciju (piemēram, par ieguldījumu RIS3 jomām vai piekritību noteiktiem TRL), tādējādi nodrošinot efektīvu noteikto mērķu sasniegšanas izvērtējumu.

Jau revīzijas noslēguma posmā Ekonomikas ministrija informēja¹³⁹, ka sadarbībā ar Centrālo finanšu un līgumu aģentūru un Izglītības un zinātnes ministriju ir uzsākts darbs pie KPVIS sistēmas datu lauku papildināšanas, lai nodrošinātu atbalsta pasākumu ietvaros datu uzkrāšanu atbilstoši RIS3 jomām gan finansējuma saņēmēja, gan gala labuma saņēmēja līmenī jau ar 2024. gadu.

Ieteikumi

Ekonomikas ministrijai un Izglītības un zinātnes ministrijai veikt darbības, lai veicinātu valsts atbalsta pietiekamību un nepārtrauktību inovatīvu produktu radīšanai laikā, t.sk., mazinot politikas īstenošanas atkarību no ES fondu finansējuma.

Ekonomikas ministrijai veikt pasākumus, lai novērstu kavēšanos ar atbalsta pasākumu īstenošanas noteikumu pieņemšanu, tādējādi mazinot pārrāvumus inovāciju attīstība atbalsta pieejamībā (nesaskaņots). *Ekonomikas ministrija norādīja, ka tā jau ir izveidojusi daudzpakāpju risku vadības uzraudzību un Ekonomikas ministrija nesaskata nepieciešamību un iespējas to pilnveidot. Tāpēc Ekonomikas ministrija nesniedza priekšlikumu darbībām, kas uzlabotu esošo situāciju.*

2. Vai Ekonomikas ministrijas izveidotais uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta mehānisms ir efektīvs?

Revīzijā konstatējām, ka uzņēmumi, klasteri un kompetences centri kopumā ir nodrošinājuši projektos paredzēto aktivitāšu veikšanu, plānoto projektu rezultātu sasniegšanu un finansējuma izlietošanu atbilstoši projektos paredzētajam. Savukārt Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenotās darbības atbalsta pasākumu īstenošanā un to mērķu sasniegšanas uzraudzībā ir pilnveidojamas.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir izveidojusi tās īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu rādītāju plānošanas un sasniegšanas uzraudzības kārtību, tomēr revidentu konstatētā būtiska plānoto rādītāju izmaiņu nesabalansētība ar pasākumu īstenošanai nepieciešamā finansējuma izmaiņām liecina par nepilnībām pasākumu rādītāju plānošanā. Turklāt Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenoto atbalsta pasākumu finansējuma izlietojuma progress liecina par plānotā finansējuma neizmantošanas risku, jo uz 2023. gada 28. martu, kad projektu īstenošanai bija palicis 10 % no aktivitātēm plānotā laika, finansējuma atlikums bija vidēji 30 %.

Ekonomikas ministrija kompetences centru pārvaldības projekta ietvaros veica tādas funkcijas, kuras jau ir noteiktas Ekonomikas ministrijai kā atbildīgajai iestādei vai Centrālajai finanšu un līgumu aģentūrai kā sadarbības iestādei, turklāt Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi kompetences centru pārvaldības projekta īstenošanu atbilstoši plānotajam, jo projekta ietvaros nav tikušas īstenotas visas plānotās aktivitātes (piemēram – ārējo ekspertu piesaistīšana pētījumu pieteikumu vērtēšanai), tādējādi projekta īstenošanas beigās palika neizmantots finansējums 443 013 *euro* apmērā jeb 44 % no kopējā projekta finansējuma, kuru savlaicīgas Ekonomikas ministrijas rīcības gadījumā varētu izmantot programmas pamatmērķim – kompetences centru darbības atbalstam.

Revidenti secina, ka Ekonomikas ministrijas izveidotais kompetences centru atbalsta programmas īstenošanas mehānisms nav bijis izmaksu efektīvs un Ekonomikas ministrija izmantoja inovāciju atbalstam paredzēto finansējumu tādu funkciju finansēšanai, kas ir jau noteiktas citām institūcijām un tiek finansētas no citiem finanšu līdzekļiem. Valsts kontroles vērtējumā, kompetences centru atbalsta pasākuma īstenošanas uzraudzību varēja nodrošināt Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, kas

līdzīga rakstura pētījumu vērtēšanu un atlasī, piesaistot ārvalstu ekspertus, ir veikusi arī Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzītajos zinātnes atbalsta pasākumos.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra informāciju par inovāciju un pētniecību veicinošiem pasākumiem uzņēmumiem un zinātnes institūcijām sniedz 11 interneta vietnēs, kuru izveidošana ir izmaksājusi 546 017 *euro*¹⁴⁰ un kuru uzturēšana ik gadu izmaksā ap 254 361 *euro*¹⁴¹. Revidentu vērtējumā, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras pieeja informācijas nodrošināšanā par pieejamo valsts atbalstu nav efektīva, jo atbalsta saņemšanas interesenti aizvien norāda uz pieejamās informācijas fragmentāciju, nepastāvību un nepietiekamību, kas apgrūtina uzņēmējdarbības attīstības plānošanu.

Ekonomikas ministrijas atbildībā esošie inovācijas atbalsta pasākumi

2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” prioritārā virziena “Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un inovācijas” un prioritārā virziena “Mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēja” ietvaros tiek finansēti inovāciju veicinoši atbalsta pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot uzņēmumu produktivitāti un konkurētspēju:

- atbalsta pasākums “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”¹⁴²;
- atbalsta pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”¹⁴³;
- atbalsta pasākums “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”¹⁴⁴;
- atbalsta pasākums “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”¹⁴⁵;
- atbalsta pasākums “Klasteru programma”¹⁴⁶;
- atbalsta pasākums “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”¹⁴⁷.

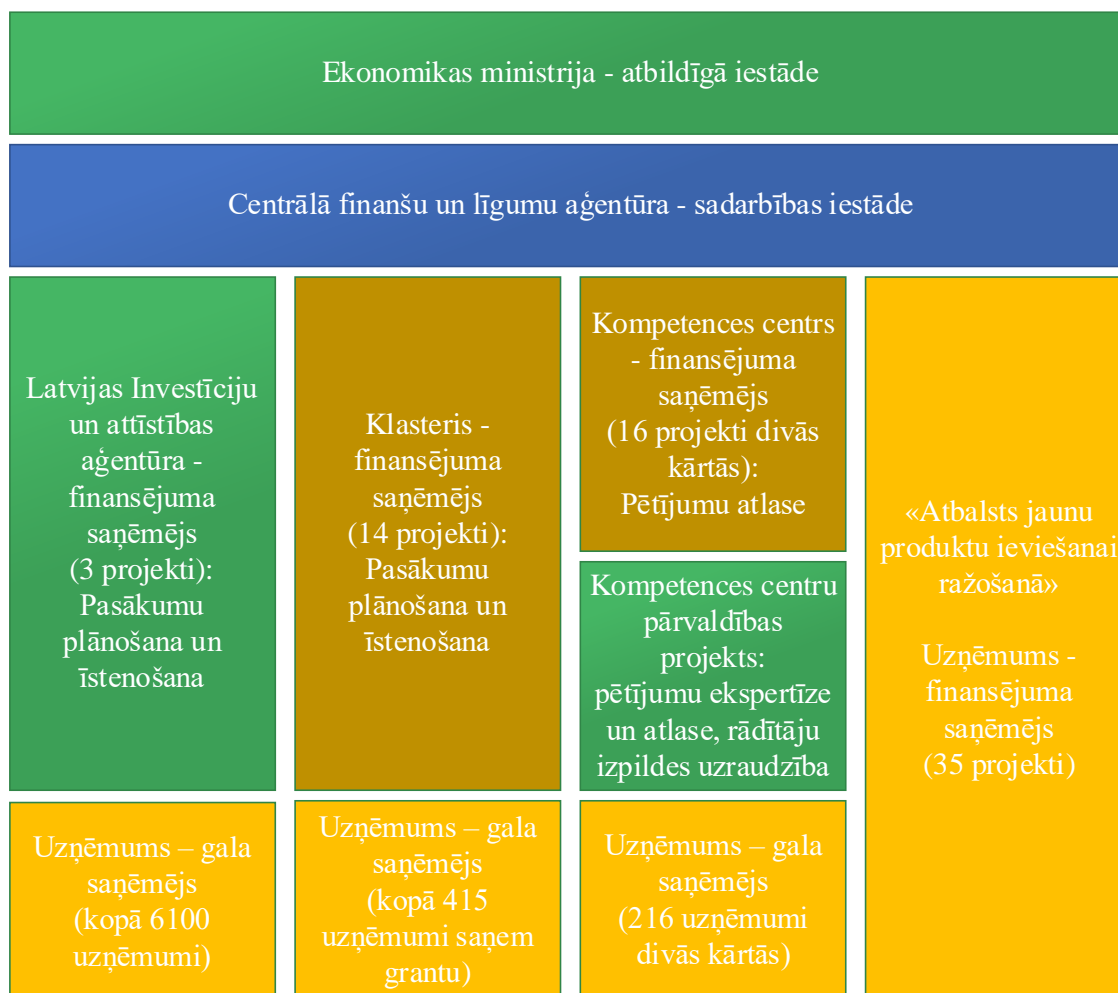
Šo pasākumu īstenošanai 2014.–2020. gada plānošanas periodā tika piešķirts finansējums 376 723 492¹⁴⁸ *euro* apmērā, tai skaitā 229 756 806 *euro* jeb 61 % ERAF finansējums (detalizēta informācija par atbalsta pasākumu finansējumu un tā avotiem 4. pielikumā). Pasākumu īstenošanai Ekonomikas ministrija izvēlējās atšķirīgus pārvaldības un uzraudzības modeļus (skatīt 10. attēlu).

Trīs atbalsta pasākumu – “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”, “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”, “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” – īstenošanas organizēšanu Ekonomikas ministrija uzticēja Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai, kuras īstenoto projektu uzraudzību nodrošināja Centrālā finanšu un līgumu aģentūra. Minēto projektu ietvaros Latvijas investīciju un attīstības aģentūra nodrošināja atbalsta pasākumu īstenošanas plānošanu un pakalpojumu sniegšanu gala saņēmējiem – uzņēmumiem vai fiziskām personām, kas vēlas uzsākt uzņēmējdarbību.

Atbalsta pasākuma “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” projektu īstenošanu nodrošināja uzņēmumi, kas vienlaikus bija arī atbalsta gala saņēmēji. Projektu atlasī un īstenošanas uzraudzību nodrošināja Centrālā finanšu un līgumu aģentūra.

Atbalsta pasākuma “Klasteru programma” projektu īstenošanu nodrošināja klasteri – biedrības vai nodibinājumi, kas kopējā tīklā apvieno uzņēmumus, pētniecības un zināšanu izplatīšanas organizācijas un citas institūcijas, kas darbojas savstarpēji saistītās nozarēs, produkta vai pakalpojuma grupā vai vērtības ķēdē¹⁴⁹. Klasteru atlasīti un to īstenoto projektu uzraudzību nodrošināja Centrālā finanšu un līgumu aģentūra. Klasteri nodrošināja projektā paredzēto uzņēmumu atbalsta aktivitāšu īstenošanu.

Atbalsta pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” projektu īstenošanu nodrošināja kompetences centri – savstarpēji nesaistītu nozares uzņēmumu apvienojums ar mērķi paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju, veicinot pētniecības un rūpniecības sektora sadarbību, īstenojot projektus, kas attīsta jaunus produktus un tehnoloģijas un ievieš tās ražošanā¹⁵⁰. Kompetences centru atlasīti un to īstenoto projektu uzraudzību nodrošināja Centrālā finanšu un līgumu aģentūra. Kompetences centri nodrošināja uzņēmumu (atbalsta gala saņēmēju) iesniegto pētījumu izvērtēšanu un atlasīti. Ekonomikas ministrijas ieskatā, minētā atbalsta pasākuma īstenošanas efektivitātes palielināšanai bija nepieciešams izveidot papildu uzraudzības līmeni – Ekonomikas ministrijas īstenoto “Kompetences centru pārvaldības projektu”¹⁵¹.

10. attēls. Ekonomikas ministrijas atbildībā esošo inovāciju atbalsta pasākumu pārvaldībā un īstenošanā iesaistītie dalībnieki.

Revidenti revīzijā vērtēja, vai tik atšķirīgu atbalsta pasākumu pārvaldības modeļu izvēle ir bijusi efektīva – vai tā nodrošināja atbalsta pasākumiem noteikto mērķu un rādītāju sasniegšanu – un nav radījusi nepamatotas administratīvās izmaksas.

Vai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra nodrošina tās īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu efektīvu vadību un uzraudzību?

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras darbības mērķis ir sekmēt Latvijas uzņēmumu konkurētspēju un eksportspēju starptautiskajos tirgos, veicināt zināšanu ietilpīgu preču un pakalpojumu attīstību un eksportu¹⁵². Lai veicinātu mērķa sasniegšanu, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai ir noteikti šādi uzdevumi:

- īstenot pasākumus Latvijas uzņēmumu eksportspējas paaugstināšanai un ārējās tirdzniecības veicināšanai;
- veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu un attīstību;
- veicināt uzņēmumos inovatīvās aktivitātes, inovāciju ieviešanu un attīstību;
- veicināt sadarbību starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoriem, kā arī tehnoloģiju pārneses un tehnoloģiju tiesību komercializācijas procesus¹⁵³.

Minēto uzdevumu veikšanai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas periodā īstenoja trīs inovāciju veicinošus atbalsta pasākumu projektus:

- “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”¹⁵⁴, kura mērķis ir atbalstīt pētniecības rezultātu komercializācijas kompetences attīstīšanu valsts pētniecības organizācijās, sekmējot šo pētniecības organizāciju īpašumā esošo pētniecības rezultātu komercializāciju gan Latvijā, gan ārvalstīs;
- “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”¹⁵⁵, kura mērķis ir atbalstīt jaunu dzīvotspējīgu un konkurētspējīgu uzņēmumu izveidi un attīstību Latvijas reģionos;
- “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”¹⁵⁶, kura mērķis ir veicināt nozaru konkurētspēju, atbalstot uzņēmējdarbību un ieiešanu ārvalstu tirgos.

Vērtējot Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras veiktās darbības atbildībā esošo inovāciju atbalsta pasākumu īstenošanā un projektos noteikto mērķu izpildes uzraudzībā, revidenti konstatēja, ka Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras izstrādātajos projektos definētie mērķi atbilst *SMART* principiem¹⁵⁷ un projektu līmenī noteiktie rādītāji raksturo projekta mērķa sasniegšanu. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra nodrošina īstenoto projektu rādītāju izpildes plānošanu un uzraudzību atbilstoši tās izstrādātās kvalitātes vadības sistēmas prasībām. Projektu ietvaros īstenoto atbalsta pasākumu rezultāti tiek apkopoti atskaitēs par darba plānā iekļauto uzdevumu izpildi un finanšu resursu izlietojumu. Projektu īstenošanas rezultāti tiek salīdzināti ar plānotajiem, kā arī novērtēti un analizēti ikgadējā kvalitātes vadības sistēmas Vadības pārskatā¹⁵⁸. Tāpat arī katrā no atbalsta pasākuma ietvaros īstenojamiem projektiem ir izstrādāta projekta stratēģija un izdoti iekšējie noteikumi, kas reglamentē to īstenošanu.

Tomēr vērtējot projektu īstenošanas gaitu, revidenti konstatēja, ka projektu īstenošanas laikā to finansējums un sasniedzamie rādītāji ir būtiski grozīti un finansējuma palielinājums ne vienmēr korelē ar projektā sasniedzamo rādītāju palielinājumu (detalizēta informācija 6. pielikumā). Piemēram, projekta “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators” finansējums uz 2023. gada

28. martu, salīdzinot ar projektā sākotnēji apstiprināto finansējumu, ir palielinājies par 24 % (jeb 7,5 milj. *euro*), savukārt projekta rādītāji ir pieauguši vairākkārtīgi (divas līdz piecpadsmit reizes).

Šādas nesabalansētas projektu finansējuma un rādītāju izmaiņas, būtiski nemainoties projektu ietvaros uzņēmējiem piedāvāto pakalpojumu klāstam un raksturam, liecina par projektu izstrādes laikā izmantotiem kļūdainiem pieņēmumiem attiecībā uz projektu ietvaros sniedzamo pakalpojumu pieprasījumu un izmaksām. Papildus jāatzīmē, ka Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenotajos projektos uz 2023. gada 28. martu ir izveidojies projekta īstenošanas laikam neproporcionāls finansējuma atlikums, kas liecina finansējuma neizmantošanas risku (skatīt 11. tabulu).

11. tabula. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenoto projektu finansējuma izlietojuma progress uz 2023. gada 28. martu.¹⁵⁹

SAM	Projekta īstenošanas ilgums, mēnešos	Īstenošanas laika progress, %	Piešķirtais finansējums, <i>euro</i>	Izlietotais finansējums	
				<i>euro</i>	%
“Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”	84	89%	35 454 931	25 265 740	71 %
“Reģionālie inkubatori un biznesa radošo industriju inkubators”	87	90%	38 362 069	26 301 298	69 %
“Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”	93	90%	73 823 741	46 835 936	63 %

Lai gan Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir izveidojusi īstenoto projektu rādītāju uzraudzības mehānismu un tas pirmšķietami nodrošina īstenoto pasākumu rezultātu sasniegšanas progresu monitoringu, tomēr būtiska finansējuma un projektu rādītāju izmaiņu nesabalansētība liecina par projektu rādītāju plānošanas nepilnībām, kas projektu īstenošanas noslēguma fāzē rada projektu finansējuma neizmantošanas riskus.

Vai atbalsta sniegšanā iesaistītie klasteri nodrošina to īstenoto inovāciju atbalsta pasākumu efektīvu vadību un uzraudzību?

Klasteru programmas mērķis¹⁶⁰ bija veicināt uzņēmumu un pētniecības, izglītības un zināšanu izplatīšanas organizāciju un citu institūciju sadarbību vietējā un starptautiskajā līmenī, tādējādi veicinot uzņēmumu konkurētspējas celšanu, palielinot eksporta apjomu un augstas pievienotās vērtības produktu

un pakalpojumu īpatsvaru eksportā, kā arī inovācijas un jaunu produktu veidošanos. Klasteru programmas ietvaros tika īstenoti 14 klasteru projekti.

Lai novērtētu klasteru sniegumu uzņēmumu atbalsta nodrošināšanā, revidenti analizēja klasteru programmas ietvaros īstenoto projektu mērķu kvalitāti (atbilstību *SMART* principiem¹⁶¹), projektos noteikto rādītāju sasniegšanas un piešķirtā finansējuma izlietojuma progresu.

Vērtējot izlasē iekļauto trīs klasteru projektos noteiktos mērķus un rādītājus, revidenti secināja, ka projektos noteiktie mērķi kopumā atbilst *SMART* principiem – tie raksturo klastera programmas mērķi, ir pamatoti ar statistikas datiem vai tautsaimniecības rādītājiem, ir izmērāmi, konkrēti un tos ir iespējams sasniegt projekta īstenošanas laikā.

Vērtējot projektu īstenošanas gaitu noteikto rādītāju izpildes progresu, revidenti konstatēja, ka, lai arī atsevišķos projektos ir veikti grozījumi, palielinot projektu īstenošanai nepieciešamo finansējumu, kopumā šīs izmaiņas ir bijušas nebūtiskas. Klasteri, kas bija iesaistīti klasteru programmas īstenošanā, kopumā uzrādīja labus rezultātus rādītāju izpildē un atbalsta pasākumu sniegšanai paredzētā finansējuma izlietošanā (skatīt 12. tabulu).

12. tabula. Atbalsta pasākuma “Klasteru programma” finansējuma izlietojums un rādītāju izpilde uz 28.03.2023.¹⁶²

Rādītāja kods	Rādītāja nosaukums	Plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Izpilde %
	Pasākumu īstenošanai piešķirtais un izlietotais publiskais finansējums, <i>euro</i>	6 650 523	6 443 808	97 %
i.3.2.1.bk (CO02)	Komersanti, kas saņēmuši atbalstu (granti), skaits	415	444	107 %
i.3.2.1.ck (CO04)	Komersanti, kas saņēmuši nefinansiālu atbalstu, skaits	428	478	112 %
SIR.3.2.1.	Eksporta apjoma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc atbalsta saņemšanas (SIR), <i>euro</i>	20 166 628	57 592 218	286 %

Lai arī klasteru programmas ietvaros tika noteikts arī specifiskais iznākuma rādītājs (SIR), lai raksturotu īstenoto atbalsta pasākumu ietekmi uz uzņēmumu eksportspējas pieaugumu, revīzijā esam konstatējuši, ka klasteru programmas ietvaros uzņēmumiem sniegtais atbalsts finansiālajā izteiksmē salīdzinot ar uzņēmuma finanšu datiem, ir bijis pārāk mazs, lai spētu radīt izmērāmu ietekmi uz uzņēmuma finanšu rādītāju (tai skaitā – eksporta apjoma) izmaiņām¹⁶³.

Vai atbalsta sniegšanā iesaistītie kompetences centri un Ekonomikas ministrija nodrošina uzņēmējiem sniegtā inovāciju atbalsta efektīvu vadību un uzraudzību?

Atbalsta pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” mērķis¹⁶⁴ ir uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšana, veicinot pētniecības un rūpniecības sektora sadarbību, īstenojot projektus, kas attīsta jaunus produktus un tehnoloģijas un ievieš tās ražošanā.

Atbalsta pasākuma ietvaros vismaz pieci savstarpēji nesaistīti nozares uzņēmumi izveido kompetences centru katrā no viedās specializācijas jomām vai apakšjomām¹⁶⁵. Atbalsta pasākuma īstenošana tika organizēta divās kārtās (2. un 4. kārtā), kuru ietvaros projektus īstenoja šādi kompetences centri:

- Latvijas elektrisko un optisko iekārtu ražošanas nozares kompetences centrs;
- Mašīnbūves kompetences centrs;
- Latvijas Pārtikas nozares kompetences centrs;
- Viedo materiālu un tehnoloģiju kompetences centrs;
- Farmācijas, biomedicīnas un medicīnas tehnoloģiju kompetences centrs;
- Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju kompetences centrs;
- Meža nozares kompetences centrs;
- Enerģētikas un transporta kompetences centrs.

13. tabula. Atbalsta pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” finansējuma izlietojums un rādītāju izpilde uz 28.03.2023. ¹⁶⁶

Kārta	Rādītāja kods	Rādītāja nosaukums	Plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Izpilde %
1., 2. un 4.kārta kopā		Pasākumu īstenošanai piešķirtais un izlietotais publiskais finansējums	62 365 526	61 296 028	98 %
	i.1.2.1.ak (CO01)	Atbalstīto komersantu skaits	99	155	157 %
	i.1.2.1.bk (CO02)	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	99	155	157 %
2.kārta	i.1.2.1.ck (CO28)	Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu, lai laistu tirgū jaunus produktus	97	154	159 %
	SIR.1.2.1.	Jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaits atbalstītajos uzņēmumos pēc atbalsta saņemšanas (faktiskās vērtības)	108	486	450 %
	i.1.2.1.ak (CO01)	Atbalstīto komersantu skaits	117	167	143 %
	i.1.2.1.bk (CO02)	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	117	165	141 %
4.kārta	i.1.2.1.ck (CO28)	Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu, lai laistu tirgū jaunus produktus	117	165	141 %
	i.1.2.1.ek (CO27)	Privātās investīcijas, kas papildina valsts atbalstu inovācijām vai pētniecības un izstrādes projektiem	28 104 270	29 246 638	104 %

Vērtējot otrās un ceturtās kārtas sešpadsmit projektos noteiktos mērķus un radītājus (skatīt 13. tabulu), revidenti secināja, ka projektos noteiktie mērķi raksturo atbalsta pasākumam noteikto mērķi un ir pamatoti ar projektu pieteikumos iekļauto pašreizējās situācijas analīzi, apzinot kompetences centru mērķa grupas uzņēmumu problēmas un vajadzības. Tomēr atsevišķos gadījumos projektos definētie mērķi nav izmērāmi ar konkrētām sasniedzamām vērtībām, vien norādot atbalstāmo pētījumu skaitu, bet nenorādot konkrētu atbalstāmo komersantu skaitu, plānoto jaunradīto produktu un tehnoloģiju

skaitu, kā arī nav noteikti termiņi, kādos mērķi būtu sasniedzami. Tādējādi projektos definētie mērķi tikai daļēji atbilst *SMART* principiem¹⁶⁷.

Jāatzīmē, ka mērķu definēšanas kvalitāte nav negatīvi ietekmējusi atbalsta pasākuma ietvaros īstenoto projektu rādītāju sasniegšanu un atbalsta pasākumu īstenošanai paredzētā finansējuma izlietojumu – abu kārtu ietvaros kompetences centri ir nodrošinājuši plānotā finansējuma izlietojumu un ieplānotie rādītāji (atbalstīto uzņēmumu skaits) tika pārsniegti. Rādītāju pārsniegšanu kompetences centru pārstāvji skaidroja¹⁶⁸ ar atbalsta pasākuma specifiku – atbalstāmo uzņēmumu skaitu ietekmē uzņēmumu pieteikto pētījumu izmaksas. Ja attiecīgās īstenošanas kārtas ietvaros tiek saņemti uzņēmumu pētījumu pieteikumi ar salīdzinoši nelielām izmaksām, kompetences centrs var sniegt atbalstu lielākam uzņēmumu skaitu.

Atbalsta pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās kārtas ietvaros atbalsts tika sniegts Ekonomikas ministrijai kompetences centru pārvaldības projekta īstenošanai. Kompetences centru pārvaldības projekta mērķis¹⁶⁹ ir labākas inovāciju politikas vadības nodrošināšana un politikas veidotāju kapacitātes stiprināšana, kas, savukārt, noved pie uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšanas, veicinot pētniecības un rūpniecības sektora sadarbību, īstenojot projektus, kas attīsta jaunus produktus un tehnoloģijas un ievieš tās ražošanā. Pārvaldības projekta plānotie izdevumi sākotnēji bija 1 000 000 *euro*, tai skaitā 818 180 *euro* projekta īstenošanas personāla izmaksas, 122 727 *euro* projekta vadības izmaksas (kopā 94 % no visām projekta izmaksām). Projekta īstenošanas ilgums – 81 mēnesis (no 2016. gada aprīļa līdz 2022. gada decembrim).

Salīdzinot Ekonomikas ministrijas kompetences centru pārvaldības projektā noteikto mērķi un veicamās darbības ar ES fondu vadības likumā noteiktajām atbildīgās iestādes un sadarbības iestādes funkcijām, kā arī ar Ekonomikas ministrijas nolikumā noteiktajiem uzdevumiem, revidenti konstatēja vairāku kompetences centru pārvaldības projekta funkciju dublēšanos (skatīt 14. tabulu).

14. tabula. Kompetences centru pārvaldības projektam noteikto uzdevumu salīdzinājums ar citu institūciju uzdevumiem.

Kompetences centra pārvaldības projekta uzdevumi ¹⁷⁰	Institūcija, kurai citos normatīvajos aktos noteikts līdzīgs uzdevums	Pamatojums
Sniegt atzinumus par pētniecības projektu atbilstību kompetences centra stratēģijai.	Sadarbības iestāde	Sadarbības iestādes pienākums ¹⁷¹ – nodrošināt ES fondu projektu iesniegumu atlasī un vērtēšanu. Ņemot vērā, ka kompetences centriem bija prasība ¹⁷² kopā ar kompetences centra projekta iesniegumu sadarbības iestādē iesniegt arī kompetences centra attīstības stratēģiju, minētais dokuments bija pieejams CFLA izvērtēšanai.
Nodrošināt, ka vairākos kompetences centros netiek īstenoti pētījumi vai eksperimentālās izstrādes par vienu tēmu.	Sadarbības iestāde	Sadarbības iestādes pienākums ¹⁷³ – nodrošināt ES fondu projektu iesniegumu atlasī un vērtēšanu.

Kompetences centru pārvaldības projekta uzdevumi ¹⁷⁰	Institūcija, kurai citos normatīvajos aktos noteikts līdzīgs uzvedums	Pamatojums
Katru gadu organizēt kompetences centru veikto pētījumu prezentācijas.	Tiešā veidā nepārklājas ne ar vienu institūciju	-
Veikt nepieciešamos grozījumus kompetences centru programmas regulējošajos normatīvajos aktos.	EM kā atbildīgā iestāde vai kā politikas plānotājs	Atbildīgās iestādes pienākums ir piedalīties plānošanas dokumentu izstrādē ¹⁷⁴ un Ekonomikas ministrija nodrošina inovāciju politikas vadību un normatīvo aktu izstrādi ¹⁷⁵ .
Nodrošināt, ka tiks sasniegti pasākumam noteiktie uzraudzības rādītāji.	EM kā atbildīgā iestāde	Atbildīgās iestādes pienākums ¹⁷⁶ ir nodrošināt projektu īstenošanu, uzraudzību un kontroli.

Jāatzīmē, ka Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzītā 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” ietvaros tieši Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, piesaistot ārvalstu ekspertus, nodrošināja zinātnisko organizāciju iesniegto pētījumu pieteikumu izvērtēšanu un atlasī.

Revidentu vērtējumā, kompetences centru pārvaldības projektā Ekonomikas ministrijai ir noteiktas ne tikai Centrālajai finanšu un līgumu aģentūrai piekritīgas funkcijas, bet arī tādas funkcijas, kuras Ekonomikas ministrijai būtu jāveic pamatdarbības ietvaros¹⁷⁷ (piemēram, inovāciju politikas vadības nodrošināšana) vai arī kā atbildīgajai iestādei (piemēram, uzraudzīt pētniecības projektu starpposmu rādītāju izpildi un kompetences centru mērķa rādītāju sasniegšanu), kuras darbība tiek finansēta no ES fondu tehniskās palīdzības projekta.

Atbalsta pasākuma sākotnējā ietekmes novērtējumā¹⁷⁸ tika secināts, ka 2007. – 2013. gada plānošanas periodā inovācijas politikas veidotājiem bija pasīva loma kompetences centru pētījumu projektu kvalitatīvajā uzraudzībā un kompetences centru lēmumu pieņemšanā, radot risku programmas plānoto rezultātu sasniegšanai un inovācijas politikas efektīvai ieviešanai. Tomēr kompetences centru pārvaldības projekta pieteikumā un sākotnējā ietekmes novērtējumā nav sniegts detalizēts skaidrojums, kāpēc šādu projektu nepieciešams īstenot tieši Ekonomikas ministrijai.

Īstenojot kompetences centru pārvaldības projektu, Ekonomikas ministrijai bija jāveic papildu darbības, lai novērstu iespējamo interešu konflikta situāciju, jo Ekonomikas ministrija vienlaicīgi pildīja gan atbildīgās iestādes funkcijas specifiskā atbalsta mērķa pasākumu rezultātu sasniegšanas uzraudzībā, gan finansējuma saņēmēja funkcijas¹⁷⁹. Lai novērstu iespējamo interešu konfliktu un nodalītu atbildīgās iestādes un finansējuma saņēmēja funkcijas, Ekonomikas ministrija ir pielāgojusi departamentu reglamentus, izdevusi iekšējos rīkojumus un precizējusi amata aprakstus.

Turklāt kritiski ir vērtējama arī Ekonomikas ministrijas kompetences centru pārvaldības projekta īstenošanas nodrošināšana. Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi visu projekta aktivitāšu īstenošanu

saskaņā ar sākotnēji apstiprināto projekta pieteikumu¹⁸⁰, kā rezultātā projekta noslēgumā izveidojies būtisks projekta finansējuma atlikums (skatīt 15. tabulu).

15. tabula. Kompetences centru pārvaldības projekta īstenošanai paredzētā finansējuma izlietojums.

Budžeta pozīcijas Nr.	Projekta izmaksu pozīcija	Projekta attiecināmie izdevumi ¹⁸¹ , <i>euro</i>	Faktiski izlietotais finansējums ¹⁸² , <i>euro</i>	Starpība, +/-	
				<i>euro</i>	%
1.	Projekta vadības izmaksas saskaņā ar netiešo izmaksu vienoto likmi	112 944,5	67 632,9	-45 311,6	-40
3.1.	Projekta īstenošanas personāla atlīdzības izmaksas	752 963,1	450 885,7	-302 077,4	-40
13.1	Ikgadējās pētniecības un inovāciju konferences organizēšanas izmaksas	105 000,0	38 468,8	-66 531,2	-63
13.2	Citas pētījumu rezultātu izplatīšanas izmaksas	6 000,0	-	-6 000,0	-100
13.3	Ekspertu piesaistes izmaksas, tulkošanas izmaksas un citas izmaksas, kuras saistītas ar pētniecības projektu vērtēšanu	23 092,5	-	-23 092,5	-100
Kopā		1 000 000,0	556 987,4	-443 012,6	-44

Tik būtisks projekta finansējuma atlikums izveidojies, jo Ekonomikas ministrija projekta īstenošanas laikā projektā nodarbināja vidēji trīs darbiniekus, lai gan projektā finansējums bija paredzēts piecu darbinieku algošanai (projektā izveidojies ietaupījums 302 077,4 *euro* apmērā). Projektā nav izmantots arī ekspertu piesaistei pētniecības projektu vērtēšanā plānotais finansējums, lai gan Ekonomikas ministrija kompetences projektu pārvaldības projekta noslēguma maksājuma pieprasījumā sniedza informāciju, ka projektā ir bijuši piesaistīti ārvalstu eksperti divu pētījumu atzinumu sniegšanai. Kopumā projekta īstenošanas beigās palika neizmantots finansējums 443 012,6 *euro* apmērā jeb 44 % no kopējā projekta finansējuma, kuru savlaicīgas Ekonomikas ministrijas rīcības gadījumā varētu izmantot programmas pamatmērķim – kompetences centru darbības atbalstam.

Ņemot vērā revidentu konstatēto, ka Ekonomikas ministrija kompetences centru pārvaldības projekta ietvaros veica tādas funkcijas, kuras jau ir noteiktas Ekonomikas ministrijai kā atbildīgajai iestādei vai

Centrālajai finanšu un līgumu aģentūrai kā sadarbības iestādei, turklāt Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi kompetences centru pārvaldības projekta īstenošanu atbilstoši plānotajam, revidenti secina, ka Ekonomikas ministrijas izveidotais kompetences centru atbalsta programmas īstenošanas mehānisms nav bijis izmaksu efektīvs un Ekonomikas ministrija izmantoja inovāciju atbalstam paredzēto finansējumu tādu funkciju finansēšanai, kas ir jau noteiktas citām institūcijām.

Vai Ekonomikas ministrija nodrošina mērķētu un izmaksu efektīvu komunikāciju par atbalsta pasākumiem?

Jau iepriekš ziņojumā norādījām¹⁸³, ka uzņēmēju motivācijas investēt inovācijās veicināšanai un uzturēšanai būtiska loma ir paredzamam un ilgā termiņā plānotam valsts atbalstam, kā arī informācijas pieejamībai par to. Efektīva komunikācija par valsts sniegto atbalstu inovāciju attīstībai ļauj uzņēmumiem labāk izprast valsts piedāvātā inovāciju atbalsta iespējas, kas var palīdzēt uzņēmumiem attīstīt jauninājumus un veikt ieguldījumus, lai uzlabotu savu konkurētspēju un izaugsmes potenciālu. Uzņēmumi, kas ir labi informēti par valsts piedāvāto atbalstu, var plānot savus ieguldījumus, resursu izmantošanu un inovāciju attīstību, pamatojoties uz pieejamajiem resursiem un stimulējošiem pasākumiem. Tas ļauj izvairīties no neproduktīvas vai nevajadzīgas darbības un koncentrēt resursus un uzmanību uz labākajām inovāciju iespējām. Turklāt efektīva komunikācija par inovāciju atbalsta pasākumiem veicina partnerības un sadarbību starp uzņēmumiem, zinātniekiem un citām iesaistītajām organizācijām.

Ekonomikas ministrija informēja¹⁸⁴, ka ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas periodā ir organizējusi dažādus seminārus, forumus un informatīvos pasākumus par uzņēmējdarbības atbalsta iespējām, veicinot informācijas apmaiņu starp uzņēmumiem un atbalsta pasākumu administrētājiem. Papildus Ekonomikas ministrija dažādu noteikumu līmenī ir uzsvērusi atbalsta pasākumu īstenošanu, zinātnisko organizāciju un uzņēmumu sadarbības nepieciešamību kopīgu pasākumu un informēšanas aktivitāšu īstenošanā. Ekonomikas ministrija pirms katra atbalsta pasākuma uzsākšanas un pasākuma īstenošanas laikā ir organizējusi informatīvos pasākumus.

Vērtējot Latvijas eksportējošo uzņēmumu aptaujas 2020. – 2022. gada datus¹⁸⁵ secināms, ka Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra nepietiekami komunicē ar uzņēmējiem par pieejamajiem pakalpojumiem. Arī revīzijā aptaujātie uzņēmumi¹⁸⁶ norādīja uz nepieciešamību attīstīt konsultatīvo atbalstu, samazināt nenoteiktības līmeni informācijas sniegšanā un uzlabot plānošanas komunikāciju, lai uzņēmumi varētu prognozēt savu darbību.

Revidenti apkopojot publiski pieejamo informāciju par Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras uzturētajām interneta vietnēm, kuru mērķis ir sniegt interesentiem informāciju par uzņēmumiem pieejamo valsts atbalstu, konstatēts, ka 2022. gadā Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra administrē 25 dažāda veida interneta vietnes, kurās pieejama informācija par atbalsta pasākumiem. Par inovāciju un pētniecību veicinošiem pasākumiem tiek sniegta informācija 11 interneta vietnēs (detalizēta informācija 7. pielikumā). Šāda pieeja informācijas nodrošināšanā vērtējama kā neproduktīva, jo šo interneta vietņu izveides izmaksas¹⁸⁷ ir 546 017 *euro*¹⁸⁸ un to uzturēšana ik gadu izmaksā ap 254 361 *euro*¹⁸⁹.

Valsts kontroles vērtējumā, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras pieeja informācijas nodrošināšanā par pieejamo valsts atbalstu nav efektīva, jo atbalsta saņemšanas interesenti aizvien norāda uz pieejamās informācijas fragmentāciju, nepastāvību un nepietiekamību, kas apgrūtina uzņēmējdarbības attīstības plānošanu.

Vēl svarīgāk ir nodrošināt, lai atbildīgo institūciju organizētā komunikācija ne tikai informētu par pieejamo valsts atbalstu, bet arī veicinātu inovāciju procesa galveno dalībnieku – zinātnieku un uzņēmumu – sadarbību, informācijas apmaiņu un pieejamību, kas ļautu “atrast tos dažus zinātniekus un uzņēmumus, kuriem ir vēlšanās satīties, un piedāvāt komercializācijas projektiem finansējumu un cita veida atbalstu”¹⁹⁰.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra norādīja, ka tās stratēģija nākošajam plānošanas periodam ietver lielāku uzsvaru uz komunikāciju ar tiešo mērķauditoriju un informācijas par pieejamiem atbalsta pasākumiem koncentrēšanu valsts atbalsta platformā www.business.gov.lv.

Ieteikumi

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai pilnveidot tās īstenoto atbalsta pasākumu rādītāju plānošanu, nodrošinot kvalitatīvas plānoto pasākumu izmaksu un pieprasījuma aplēses.

Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru novērtēt komunikācijas aktivitāšu efektivitāti, lai nodrošinātu uzņēmumiem un tos pārstāvošām organizācijām mērķtiecīgu un efektīvu informāciju par inovāciju attīstībai pieejamiem atbalsta pasākumiem.

Ekonomikas ministrijas viedoklis

Par veikto revīziju

Ministrijas vērtējumā veiktā revīzija ir aktuāla, jo sniedz papildu ieskatu un novērtējumu par inovāciju atbalsta instrumentu (programmu) plānošanas aspektiem un sniedz ieteikumus labākai šo atbalstu instrumentu ietekmes uz politikas mērķu sasniegšanu novērtēšanai un mērķētākai atbalsta instrumentu portfeļa izvēlei turpmāk, tai skaitā cenšoties risināt atbalsta pārrāvumu vai atkarības no Eiropas Savienības (turpmāk – ES) finansējuma jautājumus. Vērtējot izvēlēto laiku revīzijas veikšanai, uzskatām, ka revīzijas laikā izteiktie ieteikumi sniegtu nozīmīgāku ietekmi inovāciju atbalsta plānošanai 2021. – 2027. gada periodā, ja tie tiktu sagatavoti pirms Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņu 2021. – 2027. gadam (turpmāk – NIP2027) apstiprināšanas, kalpojot par papildu *ex-post* novērtējumu Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēm 2014. – 2020. gadam (turpmāk – NIP2020) un iepriekšējā vidēja termiņa perioda (2014. – 2020.) inovāciju atbalsta instrumentiem, kā arī par daļu no *ex-ante* novērtējumu NIP2027 inovāciju mērķu un prioritāšu definēšanā, un atbalsta instrumentu izvēlē. Revīzija, kuras laikā tiek sagatavoti ieteikumi inovāciju atbalsta instrumentu ietekmes uz politikas mērķu sasniegšanu novērtēšanai, būtu aktuāla pirms attiecīgās politikas dokumentu izstrādes, lai nodrošinātu efektīvu un uz rezultātiem orientētu politikas un politikas mērķu noteikšanu. Vienlaikus, revīzijas laikā izteiktie Valsts kontroles ieteikumi tiks izmantoti, lai pilnveidotu inovāciju atbalsta instrumentus un to rādītāju noteikšanu 2021. – 2027. gada periodā, tostarp novērtētu inovāciju atbalsta instrumentu ietekmi uz inovāciju politikas mērķu sasniegšanu.

Par revīzijas secinājumiem

Saistībā ar Valsts kontroles secinājumiem attiecībā uz nepieciešamību nodrošināt NIP2020 noteikto rādītāju sasaisti ar inovāciju snieguma novērtēšanu, ministrija piekrīt, ka, lai arī inovāciju atbalsta programmās ir korelācija ar produktivitātes rādītājiem, turpmāk ar inovāciju atbalstu saistītajās programmās, īpaši liela apmēra grantu atbalstā, būtu nosakāmi tādi atlases kritēriji, kas ir vairāk fokusēti uz NIP2027 noteikto eksporta un/vai inovāciju mērķu sasniegšanu, vai sasaisti ar Viedās specializācijas stratēģijas (turpmāk – RIS3) jomām, kas tiek veiksmīgi integrēti jaunā perioda atbalsta programmās. Tāpat ministrijas ieskatā, RIS3 monitoringā iekļaujot izvērtējumu par ES fondu 2021. – 2027. gada plānošanas periodā sniegtā pētniecības un attīstības (turpmāk – P&A) un inovāciju atbalsta ietekmi uz NIP2027 un ZTAIP2027 noteikto P&A un inovāciju politikas mērķu sasniegšanu, būs iespējams savlaicīgi identificēt nepieciešamās izmaiņas P&A un inovāciju atbalsta pasākumos, lai nodrošinātu to pilnveidošanu. Ministrija piekrīt Valsts kontroles secinājumiem, ka ES fondi nav vienīgais atbalsta rīks inovāciju politikas veidošanai, līdz ar to būtiski ir turpināt izstrādāt prioritāro pasākumu priekšlikumus P&A, inovāciju un investīciju sekmēšanai no valsts budžeta vai citiem avotiem.

Ministrijas ieskatā identificētās problēmas saistībā ar lēno atbalsta programmu izstrādes gaitu saistāmās ar dažādu, t.sk. ārējo, faktoru ietekmi, kā, piemēram, jaunā ES fonda plānošanas perioda 2021. – 2027. gadam programmu izstrāde ieilgusi dēļ tā, ka programmu izstrādes procesā stājies spēkā jaunais ES fondu regulējums un attiecīgais nacionālais virsregulējums, paralēli uzsāktas Atveseļošanās un noturības mehānisma investīcijas, notikušas plašas diskusijas ar nozari pārstāvošajām organizācijām, kā rezultātā

atšķirās nozāres redzējums, nosacījumu izpildes specifika, sniedzot atšķirīgus viedokļus skanošanas procesā. Normatīvo aktu projektu saskanošanas gaitu ietekmēja arī ekspertu nomaiņa, ekspertu atvaļinājumu vai darbnespējas laiks, kā rezultātā tika mainīti nozaru ministriju ekspertu viedokļi vai bija nepieciešamas papildus skanošanas vienotas izpratnes panākšanai. Attiecīgi, lai nodrošinātu izstrādātu kvalitatīvus atbalsta programmu normatīvos aktus, ir bijis nepieciešams ilgāks laiks nekā sākotnēji plānots, kas būtu vērā ņemams faktors turpmāko ES fondu plānošanā.

Par revīzijas ieteikumiem

Valsts kontroles ieteikumi kopumā ir saprotami un tie sniegs ieguldījumu ministrijas darbā, plānojot inovāciju atbalsta politiku. Vienlaikus atsevišķu ieteikumu ieviešanai jāņem vērā arī citi apstākļi kā tikai inovāciju atbalsta ietekme.

Par revīzijas ieteikumu ieviešanu

Lai sekmētu inovāciju atbalsta ietekmes novērtēšanu uz politikas rezultātu sasniegšanu, ministrija sadarbosies ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru un kopā ar Izglītības un zinātnes ministriju 2026. gadā. Izstrādājot RIS3 monitoringa ziņojumu, iekļaus izvērtējumu par ES fondu 2021. – 2027. gada plānošanas periodā sniegtā P&A un inovāciju atbalsta ietekmi uz NIP2027 un ZTAIP2027 noteikto P&A un inovāciju politikas mērķu sasniegšanu. Balstoties uz secinājumiem, RIS3 monitoringa ziņojumā tiks sagatavoti priekšlikumu nepieciešamajām izmaiņām P&A un inovāciju atbalsta instrumentu pilnveidošanai.

Tajā pašā laikā svarīgi akcentēt, ka P&A un inovāciju atbalsta instrumenti ir tikai daļa no rīkiem inovāciju politikas īstenošanai. Var minēt tikai dažus citus aspektus, kas ietekmē inovāciju politikas mērķu sasniegšanu:

- a) normatīvā vide, piemēram, pastāvošais nodokļu politikas, intelektuālā īpašuma tiesību pārvaldības, jaunuzņēmumu atbalsta, imigrācijas u.c. regulējums un izmaiņas šajā regulējumā, kas var ietekmēt inovāciju attīstību un uzņēmumu izvēli ieguldīt P&A un inovācijās;
- b) politikas prioritātes un valsts budžeta iespējas – svarīgas politiskas apņemšanās investēt P&A un inovācijās, piemēram, izlēmīgi atbalstot valsts budžeta finansējuma palielināšanu P&A (ārpus citām valstiskām prioritātēm);
- c) valsts pasūtījuma veidošana P&A un inovācijām ne tikai ar atbalsta programmām, bet arī stratēģiski izmantojot, piemēram, publisko iepirkumu;
- d) izglītības politika un cilvēkkapitāla politika, kas ietekmē atbilstoša darba spēka pieejamību, kas spētu uzņēmos attīstīt jaunus, inovatīvus produktus un pakalpojumus;
- e) starptautiskā sadarbība inovāciju veicināšanai pārrobežu mērogā – uzņēmumu aktivitāte ES līmeņa programmās un pārrobežu projektos;
- f) uzņēmējdarbības kultūra, uzņēmumu īpašnieku un vadītāju izpratne par P&A un inovāciju sniegtajām iespējām;
- g) uzņēmumu P&A ieguldījumu un inovatīvo aktivitāšu uzskaitē, kā arī citi aspekti.

Visbeidzot, valsts un uzņēmumu apņemšanos un iespējas ieguldīt P&A un inovācijās var būt atkarīga no dažādiem ārējiem aspektiem, piemēram, iepriekš pieredzētā Covid-19 pandēmija vai starptautiski konflikti kā notiekošais karš Ukrainā. Šādu ārēju apstākļu ietekmē var tik pārskatītas gan uzņēmumu (mainīti uzņēmējdarbības modeļi un uzņēmumu uzvedība, atteikšanās no projektiem), gan valsts

prioritātes un publiskā finansējuma izlietojama mērķi, piemēram, novirzot valsts finansējumu veselības nozarei vai valsts aizsardzībai. Savukārt tas var novest dažādos politikas dokumentos noteikto inovāciju politikas mērķu sasniegšanas nobīdēm.

Izglītības un zinātnes ministrijas viedoklis

Par veikto revīziju

Revīzija ir nozīmīga, jo padziļināti pievēršas vienam no horizontālajiem jautājumiem, kur Izglītības un zinātnes ministrijai nav noteikta koordinējošā funkcija, bet darbības veicamas un rezultāti atkarīgi no dažādu nozaru ministriju un institūciju izpratnes un īstenotajiem pasākumiem.

Par revīzijas secinājumiem

Izglītības un zinātnes ministrija kopumā neiebilst ziņojumā atspoguļotajai informācijai attiecībā uz identificētajām problēmām – tās ir aktuālas Latvijas inovāciju attīstībai. Papildus ziņojumā izklāstītajam, Izglītības un zinātnes ministrija uzsver, ka revīzijā nav ņemta vērā būtiska ministrijas specifika inovāciju attīstības politikas kontekstā: Izglītības un zinātnes ministrijas atbildības un darbības tvērums un īstenotā rīcībpolitika ir vērsta uz un ietekmē piedāvājuma pusi, tas ir, pētniecības un attīstības cilvēkresursu un pētniecības rezultātu nodrošinājumu, tai skaitā uzņēmējdarbības atklājuma principu. Tomēr Izglītības un zinātnes ministrijas rīcībā nav instrumentu, lai nodrošinātu uzņēmumu tādu dzīvotspēju un konkurētspēju, lai tie darbotos stabili, un tādējādi radītu stabilu pieprasījumu pēc inovācijām.

Attiecībā uz revīzijas ziņojumā konstatēto par cilvēkresursiem, revīzijā būtu lietderīgi ņemt vērā arī Eiropas Komisijas izstrādātajā materiālā “Īpašais atbalsts – “Cilvēkkapitāla attīstība pētniecībai un inovācijām Latvijā”¹⁹¹ ietvertu informāciju, kurā ir sniegts pārskats par pētniecības un inovāciju sistēmu Latvijā un rīcībpolitikas ietvaru 2014. – 2020. gada periodā. Viens no galvenajiem secinājumiem – vismaz tikpat būtiska problēma kā cilvēkkapitāla sagatavošana ir tā noturēšana, nodrošinot profesionālu darbību savā jomā, lai nezaudētu kvalifikāciju. Šajā aspektā Latvija saskaras ar būtiskām problēmām:

- a) mazos un vidējos uzņēmumos nav kapacitātes veidot stabilas, labi atalgotas darba vietas pētniecībā un attīstībā;
- b) uzņēmumu pieprasījumam pēc pētniecības un attīstības pakalpojumiem ir sporādisks raksturs;
- c) tas korelē ar uzņēmējdarbības atbalsta investīciju pieejamību.

Līdz ar to zinātniskās institūcijas, kur koncentrējas pētniecības un attīstības cilvēkresursi, saskaras ar izaicinājumu plānot un nodrošināt pietiekamu cilvēkresursu kapacitāti vidējā termiņā un ilgtermiņā, lai veiktu zinātnisko darbību, kā arī operatīvi reaģētu uz uzņēmējdarbības sektora pieprasījumiem. Pētniecības un attīstības cilvēkresursu nodrošinājuma jautājumu pastiprina arī globāla tendence attiecībā uz zināšanu pārnesi – tradicionālo licencēšanu arvien biežāk aizstāj līgumpētījumi vai tehnoloģiju tiesību nodošana, jo uzņēmumos trūkst pētniecības un attīstības kapacitātes tehnoloģiski sarežģītu inovāciju ieviešanai. Kā viens no risinājumiem, taču ne vienīgais, būtu plānotā jaunā akadēmiskās karjeras modeļa ieviešana, kura mērķis ir veidot stabilas, integrētas un attīstošas pētniecības un attīstības karjeras iespējas zinātniekiem, vienlaikus apmierinot tautsaimniecības, zinātnes un augstākās izglītības attīstības vajadzības.

Taču paralēli ir risināms arī uzņēmumu inovāciju attīstības finansēšanas jautājums, kas nosaka tautsaimniecības sektora pieprasījumu pēc pētniecības un attīstības pakalpojuma. Tā piemēram, ziņojumā ir izteikts pārmetums, ka “Atbildīgo ministriju spēja nodrošināt papildu atbalstu inovāciju attīstībai ES fondu finansējuma pārrāvuma gadījumā no valsts budžeta ir ierobežota (valsts budžeta apjoms un citu nozaru vajadzības), kas apgrūtina uzņēmumu mērķtiecīgu investīciju plānošanu un rada risku inovāciju attīstības ilgspējai, inovatīvu uzņēmumu kopienas attīstībai un jaunu inovāciju radīšanai”. Ziņojumā ir formulēts ieteikums “Lai uzlabotu finansējuma pieejamību uzņēmumiem un zinātniskajām institūcijām, kas plāno vai veic ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, aicinām Ekonomikas ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju rast risinājumus, lai nodrošinātu valsts atbalsta pietiekamību un nepārtrauktību inovatīvu produktu radīšanai laikā tai skaitā mazinot politikas īstenošanas atkarību no ES fondu finansējuma”. Lai arī Izglītības un zinātnes ministrija ir vienisprātis, ka uzņēmumu inovāciju attīstības finansēšanas jautājums ir viens no būtiskākajiem kavējošajiem apstākļiem Latvijas inovāciju vērtību ķēdes darbībā, tomēr jautājums ir vērtējams plašāk, jo aptver arī finanšu sektora būtisku ietekmi un intervences nepieciešamību, kas ziņojumā vispār nav analizēta. Cita starpā par finanšu sektora potenciālo ietekmi un intervences nepieciešamību arī diskutēts publiskajā telpā. Izglītības un zinātnes ministrijas vērtējumā šāda būtiska tautsaimniecības un inovāciju attīstības aspekta apiešana ziņojumā padara to nepilnīgu un tendenciozu.

Vienlaikus, attiecībā uz darbībām, kuras ir Izglītības un zinātnes ministrijas atbildības un darbības tvērumā, piemēram, zinātnisko institūciju darbības spējas saglabāšana un pētniecības un attīstības personāla noturēšana, vēlamies atzīmēt, ka 2022. gadā un 2023. gadā ir palielināts Zinātniskās darbības bāzes finansējums, kas ļauj pētniecības sektoru būtiski stabilizēt. Tāpat arī ziņojumā nav pietiekami novērtētas finansējuma, tai skaitā ES fondu finansējuma, pārdales, lai mazinātu negatīvo COVID-19 ietekmi uz pētniecības un attīstības sektoru.

Par revīzijas ieteikumiem

Valsts kontroles ieteikumi kopumā ir saprotami un vērtīgi, un var palīdzēt uzlabot auditējamo vidi, bet atsevišķos gadījumos vērojama arī tendencioza pieeja komentāru sniegšanā un nepietiekama uzmanība pievērsta faktiem un sniegtajiem skaidrojumiem, kā rezultātā argumenti balstīti pieņēmumos, nevis konkrētos un pamatotos faktos.

Par revīzijas ieteikumu ieviešanu

Valsts kontroles sniegtie priekšlikumi tiks rūpīgi izvērtēti, iekļauti diskusijās ar iesaistītajām pusēm, lai rastu labākos risinājumus to ieviešanai. Lielākā daļa revīzijas ziņojumā minēto problēmu tiek risinātas jau šobrīd vai ir nonākušas Izglītības un zinātnes ministrijas uzmanības lokā un risinājumi tiek meklēti.

Valsts kontroles ieteikumi kopumā ir saprotami un to ieviešana palīdzēs uzlabot Izglītības un zinātnes ministrijas darbu.

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir gūt pārlicību, vai Latvijā tiek nodrošināta inovāciju politikas uzņēmējdarbībā efektīva izstrāde un īstenošana, tai skaitā, vai finansējums inovāciju politikas īstenošanai izlietots efektīvi.

Juridiskais pamatojums

Lietderības revīzija “Vai uzņēmējdarbības inovāciju politikas plānošana un īstenošana ir efektīva un veicina uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas pieaugumu?” ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles 2021. gada darba plānu un Pirmā revīzijas departamenta 2021. gada 1. oktobra revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-32/2021.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītāji vecākais valsts revidents Egīls Vidžups un vecākā valsts revidente juriste Ilze Ozoliņa, kā arī vecākā valsts revidente Laila Kikuste (līdz 2023. gada 1. martam), valsts revidentes Žaneta Ailte, Naira Anfimova (līdz 2022. gada 13. oktobrim), valsts revidente juriste Ginta Krišcūne (no 2023. gada 9. janvāra) un valsts revidenta palīdzē Olga Beāte Persaņa.

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

Izglītības un zinātnes ministrija, Ekonomikas ministrija un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir atbildīgas par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojums

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārlicību par revīzijas apjomā iekļauto revidējamo vienību – Izglītības un zinātnes ministrijas, Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras – veiktajiem pasākumiem, lai nodrošinātu efektīvu inovāciju politikas plānošanu, inovāciju veicināšanas atbalsta pasākumu īstenošanu un izmaksu efektīvu šo pasākumu īstenošanas uzraudzību.

Revīzija veikta par laika posmu no 2014. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 31. decembrim, bet inovāciju atbalsta pasākumu rādītāju izpildes un finansējuma izlietojuma progress vērtēts, pamatojoties uz 2023. gada 28. marta datiem.

Revīzijas apjomā iekļauta:

- Izglītības un zinātnes ministrija kā vadošā iestāde zinātnes attīstības jomā, kas izstrādā zinātnes politiku, kā arī organizē un koordinē zinātnes politikas īstenošanu;
- Ekonomikas ministrija kā vadošā iestāde uzņēmējdarbības un inovāciju jomā, kas atbildīga par inovāciju attīstības politikas izstrādi, organizēšanu un koordinēšanu;
- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra kā Ekonomikas ministrijas padotības iestāde, kas īsteno pasākumus uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai Latvijā, kā arī Latvijas uzņēmumu eksportspējas un inovatīvu aktivitāšu veicināšanai.

Revīzijas ierobežojumi

Ņemot vērā, ka inovāciju politikas pārvaldības jomā revīzijas periodā ir uzsāktas būtiskas reformas, kuru mērķis ir novērst iepriekš konstatētās nepilnības inovāciju politikas plānošanā un koordinēšanā, bet revīzijas veikšanas laikā jaunais pārvaldības modelis vēl nav pilnvērtīgi ieviests, revīzijā netika vērtēta inovāciju politikas pārvaldības modeļa darbība.

Lai gan revīzijas laikā tika vērtēta inovāciju veicināšanai sniegtā finanšu atbalsta ietekme uz uzņēmumu produktivitāti un konkurētspēju, revīzijā netika vērtēta atbalsta veidā uzņēmēju saņemtā atbalsta izlietojuma likumība un atbilstība atbalsta mērķim.

Vērtēšanas kritēriji

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
1. Vai Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas plānotie pasākumi inovāciju attīstībai ir pietiekami un efektīvi?		
1.1. Vai, plānojot zinātnes atbalsta un inovāciju attīstību, atbildīgās ministrijas savas kompetences ietvaros objektīvi novērtē inovācijas un komercializējamu inovatīvu pētījumu veikšanu kavējošos apstākļus un paredz efektīvus problēmu novēršanas pasākumus? (efektivitāte)	Attīstības plānošanas dokumentos noteiktie pasākumi ir pietiekami un savstarpēji saskaņoti.	☑ Kritērijs izpildīts daļēji. Attīstības plānošanas dokumentos ir apzinātas inovāciju attīstību kavējošās problēmas un lielākajai daļai problēmu ir noteikti atbilstoši pasākumi šo problēmu risināšanai. Tomēr nav nodrošināta problēmu prioritizēšana, kā arī ir atsevišķas problēmas, kuru risināšana netiek mērķtiecīgi vadīta, un nav informācijas par šo problēmu risināšanas gaitu. Plānošanas dokumentos noteiktie problēmu risināšanas pasākumi saturiski atbilst ES valstu labajai praksei, tomēr ir uzskatāmi par nepilnīgiem, jo ierobežota finansējuma dēļ šo pasākumu ietekme uz politikas mērķu sasniegšanu nebija jūtama. Lai gan atbalsta pasākumos ir sasniegti noteiktie iznākuma rādītāji, tas nav veicinājis politikas mērķa sasniegšanu.
	Ir nodefinēti izmērāmi rezultatīvie rādītāji, kas raksturo mērķu sasniegšanas pakāpi.	☒ Kritērijs nav izpildīts. 2014. – 2020. gada plānošanas perioda pasākumu iznākuma rādītāji neraksturo politikas rezultāta sasniegšanu un var sniegt uzņēmumiem nepareizus signālus attiecībā uz pasākumu ietvaros sasniedzamiem rezultātiem. Lai gan politikas mērķa sasniegšanas rezultāti ir saistīti ar apstrādes rūpniecības produktivitātes un īpatsvara iekšzemes kopproduktā palielināšanu, pasākumu iznākuma rādītāji pamatā ir vērsti uz atbalstīto uzņēmumu skaita uzskaiti, kas neļauj novērtēt, kāds būtu šī atbalsta sagaidāmais rezultāts un ietekme. Jāatzīmē, ka 2021. – 2027. gada plānošanas perioda rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija ir uzlabojusi atbalsta pasākumu iznākuma rādītāju un politikas rezultāta rādītāju kvalitāti, nosakot skaidrus mērķus privātā finansējuma piesaistei inovāciju attīstībā. Tomēr arī 2021. – 2027. gada plānošanas periodā rādītāji pamatā mēra atbalstu saņēmušo uzņēmumu vai zinātnisko institūciju skaitu, neraksturojot plānoto atbalsta pasākumu sagaidāmo ietekmi uz eksporta pieaugumu, kas ir galvenais NIPP2027 mērķis.

Ir skaidri izvērtējumi un plāni, kā veicināt privātā sektora ieguldījumu pieaugumu pētniecības, izstrādes un inovāciju attīstībā.

☉ Kritērijs izpildīts daļēji.
EM ir apzinājusi privātā finansējuma piesaistes problēmas, tomēr nav rosinājusi specifisku inovāciju attīstības atbalsta pasākumu ieviešanu minēto problēmu risināšanai. Privātā finansējuma piesaiste tiek veicināta, inovāciju atbalsta pasākumos nosakot uzņēmumiem līdzfinansējuma prasības, piedāvājot uzņēmumiem risinājumus finansējuma piesaistei savu ideju realizēšanai (ALTUM atbalsta pasākumi, kas nav specifiski paredzēti tikai inovāciju attīstībai), kā arī veicot darbības oficiālās statistikas datu pilnīguma uzlabošanai (veidlapu vienkāršošana).

1.2. Vai zinātnes un inovāciju cikla finansēšanas mehānisms veicina zinātniskajām institūcijām un komersantiem nepieciešamo finansēšanas plūsmu, lai nodrošinātu produkta attīstības nepārtrauktību? (ekonomiskums)

EM un IZM ir apzinājušas atbalsta nepieciešamību katrā zinātnes un inovāciju dzīvescikla posmā, ņemot vērā dažādu nozaru un mērķa grupu vajadzības.

☉ Kritērijs ir izpildīts.
EM un IZM, plānojot atbalsta pasākumus, ir vērtējušas atbalsta pasākuma vajadzību/nepieciešamību, veicot arī iepriekš īstenotu līdzīgu atbalsta pasākumu izvērtējumu, konstatējot gan labo, gan sliktu pieredzi un secīgi norādot uz plānotajām izmaiņām, kas turpmāk novērsīs iepriekšējās problēmas. Tomēr pasākumu finansējuma pārdales liecina par to, ka iepriekš apzinātie un noteiktie mērķi un vajadzības (kas norādītas sākotnējās ietekmes ziņojumā) kādā no inovāciju cikla posmiem inovāciju attīstībai netiks apmierinātas.

EM un IZM ir noteikušas tādu atbalsta finansējuma sadalījumu starp zinātnes un inovāciju cikla posmiem – tehnoloģiskās gatavības līmeņiem –, kas nodrošina inovatīva produkta attīstībai nepieciešamo finansēšanas plūsmu.

☉ Kritērijs izpildīts daļēji.
EM un IZM ir veikušas darbības, lai noteiktu tādu atbalsta finansējuma sadalījumu starp zinātnes un inovāciju cikla posmiem – tehnoloģiskās gatavības līmeņiem –, kas nodrošina inovatīva produkta attīstībai nepieciešamo finansēšanas plūsmu, tomēr revīzijā konstatētās būtiskās finansējuma pārdales starp atbalsta pasākumiem ilgtermiņā rada pasākumos noteikto mērķu nesasniedzšanas risku.

2. Vai Ekonomikas ministrijas izveidotais uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta mehānisms ir efektīvs un nodrošina uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas pieaugumu?

2.1. Vai EM nodrošina efektīvu inovāciju atbalsta pasākumu pārvaldību un uzraudzību? (efektivitāte, ekonomiskums)

LIAA īstenotajiem inovāciju atbalsta pasākumiem¹⁹² ir definēti darbības mērķi un sasniedzamie rādītāji.

☉ Kritērijs ir izpildīts.
Vērtējot projektos noteiktos mērķus secināts, ka projektu mērķi kopumā ir atbilstoši pasākuma mērķim, projektos ir veikta pašreizējās situācijas analīze, vērtēts iepriekšējais plānošanas periods un apzinātas problēmas un vajadzības, bet, jānorāda, ka

attiecībā uz *SMART* principiem, mērķi ir daļēji atbilstoši.

Vērtējot projektu rādītājus, secināts, ka kopumā noteiktie rādītāji ir vērsti uz mērķa un rezultāta sasniegšanu.

LIAA nodrošina noteikto pasākumu rādītāju izpildes plānošanu (tai skaitā, atsevišķu struktūrvienību griezumā), uzraudzību un efektivitātes izvērtēšanu.

- ⊙ Kritērijs izpildīts daļēji.
Lai arī LIAA tiek nodrošināta noteikto pasākumu rādītāju izpildes plānošana, uzraudzība un efektivitātes izvērtēšana, tomēr būtiskas plānoto rādītāju izmaiņas liecina par plānošanas procesa nepilnībām un projektu finansējuma izpilde tikai 70 % apmērā uz 2023. gada 28. martu, kad projekta īstenošanai bija palicis 10 % no aktivitātēm plānotā laika, liecina par finansējuma neizmantošanas risku un trūkumiem uzraudzības funkcijas īstenošanā.

EM pārraudzītajam kompetences centru atbalsta pasākumam¹⁹³ ir definēti darbības mērķi un sasniedzamie rādītāji.

- ⊙ Kritērijs ir izpildīts.
Vērtējot kompetenču centru projektos noteiktos mērķus, secināts, ka projektu mērķi kopumā ir atbilstoši pasākuma mērķim, projektos ir veikta pašreizējās situācijas analīze, vērtēts iepriekšējais plānošanas periods un apzinātas problēmas un vajadzības, bet mērķi tikai daļēji atbilst *SMART* principiem.
Vērtējot projektu rādītājus, secināts, ka kopumā noteiktie rādītāji raksturo projekta mērķa sasniegšanu.

EM nodrošina kompetences centru atbalsta pasākuma rādītāju izpildes plānošanu (tai skaitā atsevišķu struktūrvienību griezumā), uzraudzību un efektivitātes izvērtēšanu.

- ⊙ Kritērijs izpildīts daļēji.
Kompetences centru projektu īstenošanas un rādītāju sasniegšanas uzraudzību EM nodrošināja, veicot atbildīgās iestādes funkcijas, kā arī īstenojot EM kompetences centru pārvaldības projektu. Lai gan kompetences centru projektu īstenošanas uzraudzība nodrošināja tajos plānoto rezultātu sasniegšanu, revidenti konstatēja, ka EM kompetences centru pārvaldības projekta ietvaros veica tādas funkcijas, kuras jau ir noteiktas EM kā atbildīgajai iestādei vai CFLA kā sadarbības iestādei, turklāt EM nav nodrošinājusi kompetences centru pārvaldības projekta īstenošanu atbilstoši plānotajam – nav veiktas visas projektā plānotās aktivitātes un projekta finansējums ir apgūts tikai 56 % apmērā.

EM pārraudzītajam klasteru atbalsta pasākumam¹⁹⁴ ir definēti darbības mērķi

- ⊙ Kritērijs ir izpildīts.
Vērtējot projektos noteiktos mērķus, secināts, ka projektu mērķi kopumā ir atbilstoši pasākuma mērķim, projektos ir veikta pašreizējās situācijas

un sasniedzamie rādītāji.

analīze, vērtēts iepriekšējais plānošanas periods un apzinātas problēmas un vajadzības, bet mērķi tikai daļēji atbilst *SMART* principiem. Vērtējot projektu rādītājus, secināts, ka kopumā noteiktie rādītāji ir vērsti uz mērķa un rezultāta sasniegšanu.

EM nodrošina klasteru atbalsta pasākuma rādītāju izpildes plānošanu (tai skaitā atsevišķu struktūrvienību griezumā), uzraudzību un efektivitātes izvērtēšanu.

☑ Kritērijs ir izpildīts. EM klasteru programmas īstenošanas uzraudzību nodrošināja EM atbildīgais darbinieks saskaņā ar atbalsta pasākuma īstenošanas noteikumiem¹⁹⁵ un EM izstrādāto iekšējo kārtību¹⁹⁶. Uzraudzības ietvaros EM apkopja informāciju no KPVIS un projektu īstenošanai par sasniegtajiem rezultātiem.

EM izveidotie inovāciju attīstības koordinēšanas un inovatīvu produktu izstrādes atbalsta pasākumi¹⁹⁷ savstarpēji nedublējas, ir viens otru papildinoši un nodrošina izmaksu ziņā ekonomisku pasākumu administrēšanu.

☑ Kritērijs ir izpildīts. Izvērtējot atbalstu pasākumu mērķus, uzdevumus un funkcijas, ir secināms, ka tie ir viens otru papildinoši un nodrošina izmaksu ziņā ekonomisku pasākumu administrēšanu.

Ir izveidots atbalsta pasākumu īstenošanu¹⁹⁸ savstarpējās komunikācijas mehānisms, veicinot efektīvu klientu (uzņēmēju un zinātnisko institūciju/zinātnieku) interešu pārstāvību un inovatīva produkta attīstības nepārtrauktību.

⊗ Kritērijs nav izpildīts. Valsts kontroles vērtējumā, uzņēmēju sniegtais viedoklis par komunikācijas trūkumu un daudzskaitlīgais LIAA izveidoto un uzturēto interneta vietņu skaits liecina par pārlieku sadrumstalotu un neefektīvu savstarpējās komunikācijas mehānismu, kas turklāt rada ievērojamas izmaksas – izveidošana ir izmaksājusi 546 017 *euro* ar PVN un to uzturēšana ik gadu izmaksā ap 254 361 *euro* ar PVN.

2.2. Vai inovāciju attīstībai sniegtais finansiālais atbalsts ir veicinājis uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas pieaugumu, kas ir viens no industriālās politikas¹⁹⁹ uzdevumiem?

Komersanti pēc finansiāla atbalsta²⁰⁰ saņemšanas ir uzlabojuši kopējās produktivitātes konkurētspējas rādītājus, un tas ir

☑ Kritērijs izpildīts daļēji. Četri no sešiem atbalsta pasākumiem ir būtiski uzlabojuši uzņēmumu konkurētspējas rādītājus, savukārt tikai viens pasākums pozitīvi ietekmēja uzņēmumu produktivitātes uzlabošanu. Savukārt divos atbalsta pasākumos pēc atbalsta saņemšanas uzņēmumos pasliktinājās gan konkurētspējas, gan

(efektivitāte)	saistīts ar saņemto atbalstu.	produktivitātes rādītāji. Jāatzīmē, ka šāds novērtējums tiek sniegts par atbalsta saņēmēju vidējo rādītāju. Neskatoties uz vidēji sliktiem rādītājiem, septiņi no 19 uzņēmumiem uzrādīja konkurētspējas rādītāju uzlabošanu arī pasākumā, kurā vidēji konkurētspējas rādītāji pēc atbalsta saņemšanas pasliktinājās.
----------------	-------------------------------	--

Revīzijas metodes

Revīzijā izmantotas šādas galvenās metodes:

- analizēti zinātnes un inovāciju attīstības politikas plānošanas dokumenti, tajos noteiktie tautsaimniecības attīstības mērķi un mērķu sasniegšanai plānotie pasākumi un to rezultāti;
- analizētas ārējo normatīvo aktu prasības un to izmaiņas;
- vērtētas Ekonomikas ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas darbības zinātnes un inovāciju attīstību veicinošo atbalsta pasākumu finansējuma plānošanā;
- vērtēta Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenotā inovāciju atbalsta pasākumu īstenošanas uzraudzība;
- analizēta citu augstāko revīzijas iestāžu pieredze zinātnes un inovāciju attīstības politikas plānošanas un īstenošanas efektivitātes vērtēšanā laikā no 2016. līdz 2020. gadam (kopā astoņas revīzijas, ko veica Austrijas, Čehijas, Lielbritānijas, Polijas un Zviedrijas augstākās revīzijas iestādes);
- veiktas intervijas ar Ekonomikas ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras, Latvijas Zinātnes padomes atbildīgajām personām;
- veiktas intervijas ar zinātnisko institūciju, kas plašsaziņas līdzekļos bijušas minētas kā inovatīvu produktu attīstīšanas veiksmes stāsti, pārstāvjiem (Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūts, Latvijas Universitātes Organiskās sintēzes institūts, Rīgas Tehniskās universitātes Zinātnes un inovāciju centrs);
- lai novērtētu uzņēmumiem sniegtā atbalsta inovāciju attīstībai ietekmi uz uzņēmumu produktivitāti un konkurētspēju, kā arī apzinātu citu valstu pieeju inovāciju attīstības politikas īstenošanā, tika piesaistīti ārējie eksperti²⁰¹.

Piesaistītie eksperti izstrādāja metodiku, lai novērtētu izvērtējuma apjomā iekļauto Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo inovāciju attīstības atbalsta pasākumu ietekmi uz uzņēmumu produktivitātes un konkurētspējas izmaiņām, tai skaitā, nosakot ekonomikas teorijā pamatotus vērtēšanas kritērijus vai rādītājus. Saskaņā ar izstrādāto metodiku eksperti veica uzņēmumu, kas laikā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim ir saņēmuši atbalstu inovāciju veicināšanai, salīdzinošo analīzi ar mērķi noskaidrot saņemtā atbalsta ietekmi uz komersantu finanšu rādītājiem, produktivitāti un konkurētspēju.

Izvērtējuma apjomā tika iekļauti šādi Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo inovāciju attīstības atbalsta pasākumi:

- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras īstenotie pasākumi:
 - Programma “Inovāciju vaučeru atbalsta pakalpojumi”;
 - Pirmsinkubācijas un inkubācijas programma;
 - Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (uzņēmējdarbība);
- Ekonomikas ministrijas pārraudzītie pasākumi:
 - Klasteru programma²⁰²;
 - Pasākums “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”²⁰³;
 - Pasākums “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”²⁰⁴.

Atbalsta programmu efektivitātes vērtēšanai tika izmantota salīdzinošā analīze, kas veikta starp komersantiem, kuri ir saņēmuši valsts atbalstu inovatīva produkta, pakalpojuma vai procesa attīstībai, un līdzīgo uzņēmumu kopu, kuri nav saņēmuši atbalstu. Novērtēšanas mērķis bija noteikt, cik efektīva ir konkrēta atbalsta programma un cik efektīvi uzņēmumi izmanto piešķirto atbalstu inovatīvai attīstībai, kuras rezultātā ir sagaidāms konkurētspējas un produktivitātes uzlabojums. Salīdzināšanai tika atlasīti uzņēmumi, kas atrodas vienā nozares grupā (pēc NACE 2.0 klasifikācijas), kā arī tie atrodas vienā uzņēmumu lieluma grupā pēc darbinieku skaita. Uzņēmumu salīdzinājums tika veikts, analizējot vienu un to pašu laika periodu pirms un pēc atbalsta. Šāda pieeja novērsa Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes negatīvās ietekmes uz uzņēmumu darbības rādītājiem nekorektu interpretāciju, jo uzņēmumu darbības rezultātu izmaiņas tika salīdzinātas ar līdzīgu vienas nozares uzņēmumu darbības rezultātiem.

Vērtēšanas procesā atbalstīto uzņēmumu darbības sniegums tika aplūkots no diviem aspektiem:

- rādītāju līmeņu izmaiņas pēc atbalsta saņemšanas, ņemot vērā ieguldīšanas ciklu, kad varētu sagaidīt ieguldījumu atmaksu (divi vai trīs gadi atkarībā no datu pieejamības);
- rādītāju relatīvās izmaiņas, salīdzinot tos ar vidējām izmaiņām nozarē par to pašu periodu.

Papildus kvantitatīvajām analīzes metodēm tika izmantotas arī kvalitatīvās analīzes metodes, organizējot 10 komersantu padziļinātās intervijas, lai noskaidrotu apstākļus, kas vai nu traucēja labāka rezultāta sasniegšanai, izmantojot saņemto valsts atbalstu, vai pretēji – veicināja efektīvu saņemtā atbalsta izmantošanu.

Piesaistītie eksperti analizēja ārvalstu praksi inovāciju veicināšanas jomā, lai noskaidrotu, kādi atbalsta pasākumi zinātnes un uzņēmējdarbības jomā efektīvi sekmē inovāciju attīstību. Eksperti sniedza vērtējumu par politikas plānošanas dokumentos²⁰⁵ noteikto atbalsta pasākumu atbilstību un piemērotību tajos noteikto mērķu sasniegšanai, ņemot vērā ārvalstu pieredzi.

Pirmā sektora vadītāja

Sandra Zunde

Otrā sektora vadītāja

Larisa Reine

Departamenta direktore

Inese Kalvāne

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums/termins	Skaidrojums
ANM	Atveseļošanas un noturības mehānisms
BR	Bruto rentabilitāte
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DspP	Darba spēka produktivitāte
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
<i>European Innovation Scoreboard</i>	Eiropas inovācijas rezultātu pārskats
IAR	Ilgtermiņa aktīvu rentabilitāte
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IKT	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
<i>Innovation Index</i>	Inovācijas sniegums
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KFP	Kopējā faktoru produktivitāte
KPVIS	Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēma
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

MK	Ministru kabinets
MVU	Mazie un vidējie uzņēmumi
NAP2020	Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020.gadam
NIPP2020	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam
NIPP2027	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam
NZDIS	Nacionālās zinātniskās darbības informācijas sistēma
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
P&A	Pētniecība un attīstība
P&A&I	Pētniecība, attīstība un inovācija
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RIS3	Viedās specializācijas stratēģija
SDR	Saimnieciskās darbības rentabilitāte
SMART principi	<i>Specific</i> (specifisks, konkrēts), <i>Measurable</i> (izmērāms), <i>Achievable</i> (sasniezams), <i>Realistic</i> (reālistisks), <i>Timed</i> (terminēts)
STEM	Zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes un matemātika (<i>Science, Technology, Engineering and Mathematics</i>)
TEN-T	Eiropas transporta tīkls (<i>The Trans-European Transport Network</i>)
TRL	Tehniskās gatavības līmeņi
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
ZM	Zemkopības ministrija

1. pielikums. ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas periodā īstenoto Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo uzņēmējdarbības inovāciju attīstības atbalsta pasākumu finansējuma izmaiņas.

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta pasākuma nosaukums	Atbildīgā ministrija	MK noteikumu pamata redakcijā norādītais plānotais attiecināmais finansējums, <i>euro</i>	MK noteikumu redakcijā (spēkā esošā uz 01.03.2023.) norādītais attiecināmais finansējums, <i>euro</i>	Izmaiņas, +/- %
1.1.1.1. “Praktiskas ievirzes pētījumi”*	IZM	66 887 873	112 018 487	67
1.1.1.2. “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”	IZM	64 029 231	47 316 391	-26
1.1.1.3. “Inovāciju granti studentiem”	IZM	38 533 333	19 593 203	-49
1.1.1.4. “P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana”	IZM	235 505 232	249 021 803	6
1.1.1.5. “Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās”	IZM	32 552 786	36 562 729	12
1.2.1.1. “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”	EM	65 125 000	78 688 256	21
1.2.1.2. “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”	EM	42 352 941	36 211 585	-15
1.2.1.4. “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”	EM	70 588 235	115 346 300	63
1.2.2.1. “Atbalsts nodarbināto apmācībām”*	EM	18 000 000	23 955 544	33
1.2.2.2. “Inovāciju motivācijas programma”	EM	5 648 461	5 648 461	0

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta pasākuma nosaukums	Atbildīgā ministrija	MK noteikumu pamata redakcijā norādītais plānotais attiecināmais finansējums, <i>euro</i>	MK noteikumu redakcijā (spēkā esošā uz 01.03.2023.) norādītais attiecināmais finansējums, <i>euro</i>	Izmaiņas, +/- %
1.2.2.3. “Atbalsts IKT un netehnoloģiskām apmācībām, kā arī apmācībām, lai sekmētu investoru piesaisti”*	EM	6 908 242	9 658 242	40
3.1.1.6. “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”*	EM un KM (radošo industriju inkubators)	32 823 529	38 370 281	17
3.2.1.1. “Klasteru programma”	EM	7 294 119	7 921 004	9
3.2.1.2. “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”*	EM	60 944 588	94 881 895	56
*arī specifiskā atbalsta mērķa “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē” finansējums				

2. pielikums. Atbalsta pasākumu “Praktiskas ievirzes pētījumi”, “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”, “Inovāciju granti studentiem”, “P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana” un “Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās” MK noteikumos un darbības programmā “Izaugsme un nodarbinātība” noteikto iznākuma rādītāju izmaiņas.

Iznākuma rādītāji	Pasākums	MK noteikumu pamata redakcijā norādītās rādītāju vērtības	MK noteikumu redakcijā (spēkā esošā uz 11.09.2023.) norādītās rādītāju vērtības	Starpība	Darbības programma “Izaugsme un nodarbinātība” aktuālā redakcija 04.02.2015.	Darbības programma “Izaugsme un nodarbinātība” aktuālā redakcija uz 11.09.2023.	Starpība
		1.	2.		3.(2.-1.)	4.	
Jaunu pētnieku skaits atbalstītajās vienībās (pilnas slodzes ekvivalents)		690	177			408	
Jauno zinātnieku skaits (pilnas slodzes ekvivalents), kuri projekta ietvaros pilnveidojuši kompetenci, ieskaitot karjeras izaugsmes un personāla atjaunotnes procesus	“Praktiskas ievirzes pētījumi”, “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”	0	403	-110	700	172	-120
Zinātnisko rakstu skaits, kuru izstrādei un publicēšanai sniegts atbalsts pētniecības pieteikumu ietvaros		1472	1472	0	1 472	1926	454
Jauno produktu un tehnoloģiju skaits, kas ir komercializējami un kuru izstrādei sniegts atbalsts pētniecības pieteikuma ietvaros		530	530	0	530	500	-30

Piesaistītās privātās investīcijas pētniecības pieteikuma īstenošanai	“Praktiskas ievirzes pētījumi”, “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts”, “Inovāciju granti studentiem”	22 458 333	16 966 246	-5 492 087	15 953 000	15 953 000	0
Komersantu skaits, kuri sadarbojas ar pētniecības institūcijām		450	450	0	450	450	0
To pētnieku skaits pilna laika ekvivalenta izteiksmē, kuri strādā uzlabotos pētniecības infrastruktūras objektos	“P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana”	2 163	2 031	-132	2 163	2 031	-132
Virs kvalitātes sliekšņa novērtēto un ERAF atbalstīto Horizon 2020 un Apvārsnis Eiropa programmas projektu pieteikumu skaits, t.sk. BalticBonus iniciatīvas ietvaros	“Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās”	1 029	558	-471	1 029	558	-471
Jauno produktu un tehnoloģiju skaits, kas ir komercializējami un kuru izstrādei sniegts atbalsts	“Praktiskas ievirzes pētniecība”	-	30	-	-	18	

3. pielikums. ES fondu un Eiropas Atveseļošanas fonda prioritātes/mērķi vai atbalstāmās jomas un finansējums²⁰⁶, *euro*.

Prioritātes/mērķi vai atbalstāmās jomas un finansējums, <i>euro</i>						
2014. – 2020. gada plānošanas periods			2021. – 2027. gada plānošanas periods			
ES daudzgadu budžets			ES daudzgadu budžets	Eiropas Atveseļošanas fonds		
1. Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un inovācijas	451 148 171		1. Pētniecība un prasmes, atbalsts uzņēmējdarbībai, digitalizācija, digitālā savienojamība	822 997 044	1. Digitālā transformācija	365 293 000
2. IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi	171 083 829					
3. Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja	370 595 158		2. Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām, vides aizsardzība un attīstība, ilgtspējīga mobilitāte, AER izmantošanas transportā veicināšana	998 953 420	2. Ekonomikas transformācija un produktivitāte	196 000 000
4. Pāreja uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni visās nozarēs	696 759 041					
5. Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte	660 053 202					
6. Ilgtspējīga transporta sistēma	894 235 353		3. Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra	1 054 907 062	3. Klimata pārmaiņas	676 207 000
7. Nodarbinātība un darbaspēka mobilitāte	163 481 471		4. Veselības veicināšana un aprūpe, izglītība, prasmes un mūžizglītība, nodarbinātība un sociālā iekļaušana, sociālās inovācijas	968 587 465	4. Likuma vara	37 000 000
8. Izglītība, prasmes un mūžizglītība	529 705 517					
9. Sociālā iekļaušana un nabadzības apkarošana	529 818 534		5. Reģionu līdzsvarota attīstība	223 521 420	5. Nevienlīdzības mazināšana	370 000 000
10. Tehniskā palīdzība (ESF, ERAF, KF atbalsts KP fondu ieviešanai un vadībai)	101 316 303		6. Pāreja uz klimatneitralitāti	184 237 327		

Prioritātes/mērķi vai atbalstāmās jomas un finansējums, <i>euro</i>								
2014. – 2020. gada plānošanas periods				2021. – 2027. gada plānošanas periods				
ES daudzgadu budžets				ES daudzgadu budžets			Eiropas Atveseļošanas fonds	
11. Pasākumi Covid-19 pandēmijas seku mazināšanai			239 830 373	7. Kapacitātes stiprināšanas pasākumi	4 643 848	6. Veselība		181 500 000
Kopā 4 808 026 952				Kopā 4 257 847 586			Kopā 1 826 000 000	

4. pielikums. Revīzijā vērtēto Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo komersantu produktivitāti un konkurētspēju veicinošo inovāciju atbalsta pasākumu finansējums 2014. – 2020. gada plānošanas periodā (dati uz 28.03.2023.)²⁰⁷

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta pasākuma nosaukums	Īstenoto projektu skaits	Pieejamais finansējums kopā, <i>euro</i>	Publiskais finansējums		Privātais finansējums, <i>euro</i>	Finansējuma izlietojums uz 28.03.2023.	
			ERAF finansējums, <i>euro</i>	Valsts budžeta finansējums, <i>euro</i>		<i>euro</i>	%
1.2.1.1. “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”	17	114 429 522	62 365 526	-	52 063 995	111 297 153	97 %
1.2.1.2. “Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai”	1	35 454 931	30 136 691	5 318 240	-	25 265 740	71 %
1.2.1.4. “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”	35	106 599 892	39 533 858	-	67 066 034	90 972 152	85 %

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta pasākuma nosaukums	Īstenoto projektu skaits	Pieejamais finansējums kopā, <i>euro</i>	Publiskais finansējums		Privātais finansējums, <i>euro</i>	Finansējuma izlietojums uz 28.03.2023.	
			ERAF finansējums, <i>euro</i>	Valsts budžeta finansējums, <i>euro</i>		<i>euro</i>	%
3.1.1.6. “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”	1	38 362 069	32 600 130	5 761 939	-	26 301 298	69 %
3.2.1.1. “Klasteru programma”	14	8 053 336	6 650 523	-	1 402 813	7 802 453	97 %
3.2.1.2. “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” (uzņēmējdarbība)	1	73 823 741	58 470 077	4 547 213	10 806 451	46 835 936	63 %
Kopā	-	376 723 491	229 756 805	15 627 392	131 339 293	308 474 732	82 %

5. pielikums. Ekonomikas ministrijas pārziņā esošo ES fondu 2014. – 2020. gada plānošanas perioda uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta pasākumu projektu rādītāju izpilde uz 28.03.2023.²⁰⁸

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta pasākuma nosaukums	Rādītāja kods	Rādītāja nosaukums	Plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Izpilde %
1.2.1.1. “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”	i.1.2.1.ak (CO01)	Atbalstīto komersantu skaits	269	320	119 %
	i.1.2.1.bk (CO02)	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	269	320	119 %
	i.1.2.1.ck (CO28)	Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu, lai laistu tirgū jaunus produktus	269	320	119 %
	i.1.2.1.d	Atbalstīto pētniecības rezultātu komercializācijas projektu skaits	100	104	104 %
	i.1.2.1.ek (CO27)	Privātās investīcijas, kas papildina valsts atbalstu inovācijām vai pētniecības un izstrādes projektiem	3 250 756	1 764 706	54 %
	SIR.1.2.1.	Jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaits atbalstītajos uzņēmumos pēc atbalsta saņemšanas (faktiskās vērtības)	-	-	-
1.2.1.2. “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”	i.1.2.1.ak (CO01)	Atbalstīto komersantu skaits	320	269	84 %
	i.1.2.1.bk (CO02)	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	320	269	84 %
	i.1.2.1.ck (CO28)	Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu, lai laistu tirgū jaunus produktus	320	269	84 %

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta pasākuma nosaukums	Rādītāja kods	Rādītāja nosaukums	Plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Izpilde %
	i.1.2.1.d	Atbalstīto pētniecības rezultātu komercializācijas projektu skaits	104	100	96 %
	i.1.2.1.ek (CO27)	Privātās investīcijas, kas papildina valsts atbalstu inovācijām vai pētniecības un izstrādes projektiem	1 764 706	3 250 756	184 %
	SIR.1.2.1.	Jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaits atbalstītajos uzņēmumos pēc atbalsta saņemšanas (faktiskās vērtības)	240		0 %
3.1.1.6. “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”	i.3.1.1.ck (CO02)	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	3 000	3 160	105 %
	i.3.1.1.dk (CO05)	Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits	1 030	1 038	101 %
	i.3.1.1.gk (CO08)	Nodarbinātības pieaugums atbalstītajos komersantos	2 150	2 293	107 %
	i.3.1.1.hk (CO04)	To komersantu skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu	1 030	1 038	101 %
	SIR.3.1.1.6.	Gala labuma guvēju skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu pirmsinkubācijas veidā	2 800	2 702	97 %
	SIR.3.1.1.a	Radošo industriju jomas komersantu skaits, kuri saņem atbalstu	90	89	99 %
3.2.1.1. “Klasteru programma”	i.3.2.1.bk (CO02)	Komersanti, kas saņēmuši atbalstu (granti)	444	415	93 %
	i.3.2.1.ck (CO04)	Komersanti, kas saņēmuši nefinansiālu atbalstu	478	428	90 %

Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta pasākuma nosaukums	Rādītāja kods	Rādītāja nosaukums	Plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Izpilde %
	SIR.3.2.1.	Eksporta apjoma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc atbalsta saņemšanas (SIR)	-	-	-
3.2.1.2. pasākuma “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”	i.3.2.1.ak (CO01)	Komersantu skaits, kas saņem atbalstu	1750	1772	101 %
	i.3.2.1.bk (CO02)	Komersanti, kas saņēmuši atbalstu (grantu)	1600	1505	94 %
	i.3.2.1.ck (CO04)	Komersanti, kas saņēmuši nefinansiālu atbalstu	1050	845	80 %
	i.3.2.1.dk (CO07)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir granti	19 731 598	23 027 203	117 %
	SIR.3.2.1.	Eksporta apjoma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc atbalsta saņemšanas (SIR)	-	-	-

6. pielikums. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras projektu kopējā finansējuma un rādītāju izmaiņas no projekta uzsākšanas līdz 28.03.2023.

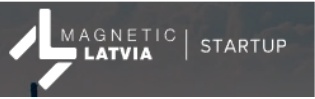

Projekta nosaukums un līguma noslēgšanas datums	Projektā plānoto rādītāju nosaukums	Projektā plānotie rādītāji			Projektā plānotais finansējums, <i>euro</i>		
		Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %	Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %
Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai, 29.12.2016. ²⁰⁹	Atbalstīto komersantu skaits	-	320	+100 %	20 294 118	35 454 931	+75 %
	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	320	320	-			
	Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu, lai laistu tirgū jaunus produktus	320	320	-			
	Atbalstīto pētniecības rezultātu komercializācijas projektu skaits	100	104	+4 %			

Projekta nosaukums un līguma noslēgšanas datums	Projektā plānoto rādītāju nosaukums	Projektā plānotie rādītāji			Projektā plānotais finansējums, <i>euro</i>		
		Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %	Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %
	Jaunradīto produktu un tehnoloģiju skaits atbalstītajos uzņēmumos pēc atbalsta saņemšanas	240	240	-			
	Privātās investīcijas, kas papildina valsts atbalstu inovācijām vai pētniecības un izstrādes projektiem	-	1 764 706	+100 %			
Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators, 05.10.2016. ²¹⁰	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	205	600	+193 %	30 821 450	38 362 069	+24 %
	Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits	162	1 030	+536 %			
	Nodarbinātības pieaugums atbalstītajos komersantos	205	2 150	+949 %			

Projekta nosaukums un līguma noslēgšanas datums	Projektā plānoto rādītāju nosaukums	Projektā plānotie rādītāji			Projektā plānotais finansējums, <i>euro</i>		
		Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %	Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %
	Radošo industriju jomas komersantu skaits, kuri saņem atbalstu	43	90	+109 %			
	Gala labuma guvēju skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu pirmsinkubācijas veidā	180	2 800	+1456 %			
	To komersantu skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu	-	1 030	+100 %			
Starptautiskās konkurētspējas veicināšana, 14.03.2016. ²¹¹	Komersantu skaits, kas saņem atbalstu	999	1 750	+75 %	36 268 775	73 823 741	+102 %
	Komersanti, kas saņēmuši atbalstu (grantu)	763	1 600	+110 %			
	Komersanti, kas saņēmuši nefinansiālu atbalstu	675	1 050	+55 %			

Projekta nosaukums un līguma noslēgšanas datums	Projektā plānoto rādītāju nosaukums	Projektā plānotie rādītāji			Projektā plānotais finansējums, <i>euro</i>		
		Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %	Sākotnēji apstiprinātais	Apstiprinātais uz 28.03.2023.	Izmaiņas +/- %
	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir granti	12 825 000	19 731 598	+54 %			
	Eksporta apjoma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc atbalsta saņemšanas (SIR)	-	-	-			

7. pielikums. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras administrētie informācijas kanāli 2022. gadā²¹².

Logo	Interneta vietne	Vai tiek sniegta informācija par inovāciju veicinošiem pasākumiem? (Jā/Nē)
 Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	LIAA.GOV.LV LIAA oficiālā tīmekļa vietne	Jā
	LABSOFLATVIA.COM Tehnoloģiju un inovāciju portāls	Jā
	STARTUPLATVIA.EU Vietne ar jaunuzņēmumu jomu saistītajiem jautājumiem	Jā
	INVESTINLATVIA.ORG.LV Vietne par Latvijas investīciju vidi	Jā
	BUSINESS.GOV.LV Valsts platforma biznesa attīstībai	Jā
	EXIM.LV Ārējās tirdzniecības portāls	Nē
-	COVID.EXIM.LV Covid-19 produktu platforma	Nē

Logo	Interneta vietne	Vai tiek sniegta informācija par inovāciju veicinošiem pasākumiem? (Jā/Nē)
	EEN.LV Eiropas Biznesa atbalsta tīkla (<i>Enterprise Europe Network</i>) oficiāla tīmekļa vietne	Jā
	FOODLATVIA.LV Bezmaksas e-katalogs	Nē
	INKUBATORI. MAGNETICLATVIA.LV LIAA biznesa inkubatoru tīkla piedāvātās iespējas	Jā
	LATVIA.TRAVEL.LV Latvijas oficiālais tūrisma portāls	Nē
	MECHANICAL.LIAA.GOV.LV Mašīnbūves un metālapstrādes biznesa foruma tīmekļa vietne	Nē
	DEEPTECHATELIER. LIAA.GOV.LV Konferences “Deep Tech Atelier” tīmekļa vietne	Jā
	IDEJUKAUSS.LV Inovatīvo biznesa ideju konkursa “Ideju kauss” tīmekļa vietne	Jā

Logo	Interneta vietne	Vai tiek sniegta informācija par inovāciju veicinošiem pasākumiem? (Jā/Nē)
	EIBALVA.LV Eksporta un inovācijas balvas tīmekļa vietne	Nē
	TURISMAFORUMS.LV Latvijas tūrisma forums	Nē
	BALTICCONNECTING.COM Baltijas valstu nacionālo tūrisma organizāciju platforma	Nē
	LETTINVEST.DE LIAA pārstāvniecības Vācijā tīmekļa vietne	Nē
	LATVIJA.LV Informācija par LIAA sniegtajiem publiskajiem pakalpojumiem	Nē
	MISSIONLATVIA.COM Latvijas valsts tēla veidošanas procesa vietne	Jā
	EXPO2020.LV Latvijas paviljons starptautiskajā izstādē "Expo"	Jā
	MAJASKAFEJNICAS.LV Tīmekļa vietne akcijas "Mājas kafejnīcu dienas" informācijas izplatīšanai	Nē

Logo	Interneta vietne	Vai tiek sniegta informācija par inovāciju veicinošiem pasākumiem? (Jā/Nē)
	EBIZNESS.LIAA.GOV.LV Uzņēmēju rokasgrāmata	Nē
	MEETLATVIA.COM Vietne tūrisma pasākumu darījumu plānošanai	Nē

8. pielikums. Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņu 2021.-2027.gadam un ES kohēzijas politikas programmas 2021.-2027.gadam politikas rezultātu un iznākuma rādītāji

Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņu 2021.-2027.gadam politikas rezultāti **Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027.gadam iznākuma rādītāji**

1.2. Ricības virziens: UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDE EKSPORTSPĒJAI

1.2.prioritāte “Atbalsts uzņēmējdarbībai”

1.2.1. Politikas rezultāts (PR): Uzņēmumu eksportspējas pieaugums

Nav tieši identificējamo iznākuma rādītāju

	Rezultatīvais rādītājs (RR)	Mērvienība	2027.gads
1.2.1.1.	Eksporta īpatsvars IKP (fakt. cenās)	%	65%
1.2.1.2.	To uzņēmumu īpatsvars, kuri piedalās eksporta aktivitātēs (GVĶ pieblīvēšana)	%	11%

1.2.1.3.	Vieta konkurētspējas indeksā	Tūrisma	Vieta reitingā	50				
1.2.2. Politikas rezultāts (PR): Uzņēmējdarbības vides konkurētspējas celšana, labākā vieta, kur uzsākt uzņēmējdarbību					1.2.3. SAM “Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām”			
	Rezultatīvais rādītājs (RR)		Mērvienība	2027.gads	Rezultatīvais rādītājs (RR)	Mērvienība	2027.gads	
1.2.2.1.	Vieta Doing Business indeksā		vieta reitingā	17	Jaunradīto darba vietu skaits atbalstītajos uzņēmumos, pilnslodzes ekvivalents	Jauno darba vietu skaits	1 000	
1.2.2.2.	Produktivitāte, fakt. cenās, no ES vidējā %		%	56%	Publisko atbalstu papildinošās privātās investīcijas (tai skaitā: granti, finanšu instrumenti)	<i>euro</i>	161 931 842	
					Jauni uzņēmumi, kas joprojām darbojas tirgū	Uzņēmumu skaits	192	
1.3. Rīcības virziens: INFRASTRUKTŪRA					1.2.prioritāte “Atbalsts uzņēmējdarbībai”			
Politikas rezultāts (PR): Uzņēmumu produktivitātes pieaugums					Nav tieši identificējamo iznākuma rādītāju			

Rezultatīvais rādītājs (RR)		Mērvienība	2027.gads			
1.3.1.	Vieta DESI indeksā: apakškategorija digitālo tehnoloģiju integrēšana	vieta	20			
1.3.2.	Bruto pamatkapitāla veidošana ražošanas iekārtās % no IKP	%	10%			
1.4. Rīcības virziens: INOVĀCIJAS				1.2.prioritāte "Atbalsts uzņēmējdarbībai"		
Politikas rezultāts (PR): Inovācijas kapacitātes pieaugums				1.2.1. SAM "Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem"		
Rezultatīvais rādītājs (RR)	Mērvienība	2027.gads	Rezultatīvais rādītājs (RR)	Mērvienība	2027.gads	
1.4.1.	Privātā sektora ieguldījumi P&A (% no kopējiem ieguldījumiem P&A)	%	38%	Publisko atbalstu papildinošās privātās investīcijas (tai skaitā: granti, finanšu instrumenti)	euro	118 724 634

1.4.2.	Inovatīvu uzņēmumu skaits (% no kopējā uzņēmumu skaita)	%	50%	Nav tieši identificējamo iznākuma rādītāju
--------	---	---	-----	--

Atsauces

- ¹ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282).
- ² Inovācijas politika, pieejams: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lv/sheet/67/inovācijas-politika>, skatīts 11.09.2022.
- ³ *OECD Economic Surveys LATVIA, March 2022*, pieejams: <https://www.oecd.org/latvia/oecd-economic-surveys-latvia-25222988.htm>, skatīts 12.08.2022.
- ⁴ *OECD Economic Surveys LATVIA, March 2022*, pieejams: <https://www.oecd.org/latvia/oecd-economic-surveys-latvia-25222988.htm>, skatīts 12.08.2022.
- ⁵ *The Global Innovation Index 2022*, pieejams: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2022/, skatīts 21.04.2023.
- ⁶ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282).
- ⁷ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027. gadam (apstiprināta ar MK 16.11.2021. rīkojumu Nr. 841), specifiskā atbalsta mērķa “Konkurentspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību” 1.1. prioritātes “Pētniecība un prasmes” un 1.2. prioritātes “Atbalsts uzņēmējdarbībai” plānotais ERAF un publiskais finansējums.
- ⁸ 1.2.1.2. pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”, 3.1.1.6. pasākums “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”, 3.2.1.2. pasākums “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”.
- ⁹ EM 10.03.2016. projekta iesniegums Nr. 1.2.1.1/16/I/001 “Kompetences centru pārvaldības projekts”.
- ¹⁰ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282).
- ¹¹ Inovācijas politika, pieejams: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lv/sheet/67/inovācijas-politika>, skatīts 11.09.2022.
- ¹² Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam. (atbalstītas ar MK 16.02.2021. rīkojumu Nr. 93).
- ¹³ 10.03.2020. MK sēdes protokols Nr.10., 19.§, pieejams: [Informatīvais ziņojums "Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums"](#).
- ¹⁴ MK 10.03.2020. protokols Nr.10., 19.§, pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2020-03-10>
- ¹⁵ *OECD Economic Surveys LATVIA, March 2022*, pieejams: <https://www.oecd.org/latvia/oecd-economic-surveys-latvia-25222988.htm>, skatīts 12.08.2022.
- ¹⁶ *OECD Economic Surveys LATVIA, March 2022*, pieejams: <https://www.oecd.org/latvia/oecd-economic-surveys-latvia-25222988.htm>, skatīts 12.08.2022.
- ¹⁷ *The Global Innovation Index 2022*, pieejams: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2022/, skatīts 21.04.2023.
- ¹⁸ *European Innovation Scoreboard 2023*, pieejams: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en#country-profiles-eu, skatīts 17.07.2023.
- ¹⁹ *European Innovation Scoreboard 2022*, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f0e0330d-534f-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-272941691>, skatīts 21.04.2023.
- ²⁰ *European Innovation Scoreboard 2022*, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f0e0330d-534f-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-272941691>, skatīts 21.04.2023.
- ²¹ Oficiālās statistikas portāls, Centrālā statistikas pārvalde, pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/uznemejdarbiba/inovācijas-uzņemumos/2873-inovativi-aktivo-uzņemumu-skaits-un?themeCode=IU>, skatīts 19.07.2022.
- ²² “Eurostat” datubāze, pieejams: https://ec.europa.eu/eurostat/web/science-technology-innovation/data/database?node_code=inn, skatīts 20.07.2022.
- ²³ Oficiālās statistikas portāls, Centrālā statistikas pārvalde, pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/uznemejdarbiba/inovācijas-uzņemumos/2873-inovativi-aktivo-uzņemumu-skaits-un?themeCode=IU>, skatīts 19.07.2022.

²⁴ 18.07.2022. intervija ar CSP pārstāvi.

²⁵ Lietuvas oficiālās statistikas portāls, pieejams: <https://osp.stat.gov.lt/paieska?q=inovacijoms>, skatīts 19.07.2022.

²⁶ Igaunijas statistika, pieejams: <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/technology-innovation-and-rd/innovation>, skatīts 20.07.2022.

²⁷ Atbilstoši EM informatīvā ziņojuma “Par Latvijas inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda iniciatīvas aktualitātes pārskatīšanu” projekta izziņai saskaņošanā kopš 2021. gada septembra, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/18c370b1-12de-4331-866c-37356ffd4ff5.

²⁸ Latvijas pētniecības un inovācijas stratēģiskās padomes 30.06.2021. sēdes protokols Nr.1/2021, pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/10661/download>.

²⁹ EM informatīvais ziņojums “Par Latvijas inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda iniciatīvas aktualitātes pārskatīšanu” (pieņemts zināšanai MK 12.04.2022. sēdē, protokols Nr. 20, 40. §).

³⁰ EM informatīvais ziņojums “Par Latvijas inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda iniciatīvas aktualitātes pārskatīšanu” (pieņemts zināšanai MK 12.04.2022. sēdē, protokols Nr. 20, 40. §).

³¹ EM informatīvais ziņojums “Par Latvijas inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda iniciatīvas aktualitātes pārskatīšanu” (pieņemts zināšanai MK 12.04.2022. sēdē, protokols Nr. 20, 40. §).

³² EM informatīvais ziņojums “Par Latvijas inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda iniciatīvas aktualitātes pārskatīšanu” (pieņemts zināšanai MK 12.04.2022. sēdē, protokols Nr. 20, 40. §).

³³ Izveidota padome inovāciju un pētniecības pārvaldībai, pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/izveidota-padome-inovaciju-un-petniecibas-parvaldibai>, skatīts 11.09.2022.

³⁴ EM informatīvais ziņojums “Par Latvijas inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda iniciatīvas aktualitātes pārskatīšanu” (pieņemts zināšanai MK 12.04.2022. sēdē, protokols Nr. 20, 40. §).

³⁵ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027. gadam, apstiprināta ar MK 16.11.2021. rīkojumu Nr. 841, specifiskā atbalsta mērķa “Konkurentspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību” 1.1.prioritātes “Pētniecība un prasmes” un 1.2.prioritātes “Atbalsts uzņēmējdarbībai” plānotais ERAF un publiskais finansējums.

³⁶ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam (apstiprināta Saeimas 10.06.2010. sēdē), Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020. gadam (apstiprināts ar Saeimas 20.12.2012. lēmumu), Nacionālās attīstības plāns 2021.–2017.gadam (apstiprināts Saeimas 02.07.2020. sēdē), Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282), Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (apstiprinātas ar MK 28.12.2013. rīkojumu Nr. 685), Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (atbalstītas ar MK 16.02.2021. rīkojumu Nr. 93); Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (atbalstītas ar MK 14.04.2021. rīkojumu Nr. 246); Viedās specializācijas stratēģija.

³⁷ MK 17.12.2013. sēdes protokola Nr. 67 96.§ 1. un 5. punkts, pieejams: <https://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2013-12-17>.

³⁸ Nacionālās industriālās pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (atbalstītas ar MK 16.02.2021. rīkojumu Nr. 93).

³⁹ Viedās specializācijas stratēģija, pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/viedas-specializācijas-stratēģija>.

⁴⁰ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282), Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (apstiprinātas ar MK 28.12.2013. rīkojumu Nr. 685).

⁴¹ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282), Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (apstiprinātas ar MK 28.12.2013. rīkojumu Nr. 685).

⁴² Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282), Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (apstiprinātas ar MK 28.12.2013. rīkojumu Nr. 685).

⁴³ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (atbalstītas ar MK 16.02.2021. rīkojumu Nr. 93), Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (atbalstītas ar MK 14.04.2021. rīkojumu Nr. 246).

⁴⁴ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027. gadam, apstiprināta ar MK 16.11.2021. rīkojumu Nr. 841, specifiskā atbalsta mērķa “Konkurentspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību” 1.1.prioritātes “Pētniecība un prasmes” un 1.2.prioritātes “Atbalsts uzņēmējdarbībai” plānotais ERAF un publiskais finansējums.

⁴⁵ 1.2.1.1. pasākums “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”, 1.2.1.2. pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārnesei sistēmas pilnveidošanai”, 1.2.1.4. pasākums “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”, 3.1.1.6. pasākums “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”, 3.2.1.1. pasākums “Klasteru programma”, 3.2.1.2. pasākums “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”.

⁴⁶ MK 05.01.2016. noteikumi Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturtais projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”, MK 25.10.2016. noteikumi Nr. 692 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.2. pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” īstenošanas noteikumi”, MK 10.05.2016. noteikumi Nr. 293 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.4. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” īstenošanas noteikumi”, MK 03.05.2016. noteikumi Nr. 279 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs” 3.1.1.6. pasākuma “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators” īstenošanas noteikumi un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē” 13.1.1.4. pasākuma “Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē – Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators” īstenošanas noteikumi”, MK 05.04.2016. noteikumi Nr.205 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.1. pasākuma “Klasteru programma” pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”, MK 01.12.2015. noteikumi Nr. 678 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.2. pasākuma “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē” 13.1.1.3. pasākuma “Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē – Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” īstenošanas noteikumi”.

⁴⁷ 1.2.1.1. pasākums “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”, 1.2.1.2. pasākums “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”, 1.2.1.4. pasākums “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā”, 3.1.1.6. pasākums “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators”, 3.2.1.1. pasākums “Klasteru programma”, 3.2.1.2. pasākums “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”.

⁴⁸ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņu 2014.–2020.gadam (*ex-post*) novērtējums, pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4391>, skatīts 01.06.2023.

⁴⁹ Centrālās statistikas pārvaldes dati, pieejams:

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_IZG_ZP_ZPR/ZPR030/table/tableViewLayout1/, skatīts 01.06.2023.

⁵⁰ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.

⁵¹ *European Innovation Scoreboard*, pieejams: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en.

⁵² Revidenta apkopojums, balstoties uz *Eurostat* datiem, pieejami https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GBA_NABSTE/default/table?lang=en, skatīts 28.06.2023.

⁵³ *European Funds in new R&D formulas*, pieejams: <https://www.gov.pl/web/ncbr-en/european-funds-in-new-rd-formulas>, skatīts 25.11.2022.

⁵⁴ *UK Research and Innovation's management of the Industrial Strategy Challenge Fund (2021)*, pieejams: <https://www.gov.uk/government/collections/science-and-innovation-audits#full-publication-update-history>, skatīts 19.05.2022.

⁵⁵ Politikas veidošanas rokasgrāmata, pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf, skatīts 28.06.2023.

⁵⁶ Politikas veidošanas rokasgrāmata, pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf, skatīts 28.06.2023.

⁵⁷ Politikas veidošanas rokasgrāmata, pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf, skatīts 28.06.2023.

⁵⁸ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.

⁵⁹ Ministru kabineta 10.03.2020. informatīvais ziņojums “Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums”.

⁶⁰ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.

⁶¹ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.

⁶² Ja uzņēmums saņēma atbalstu 2019. gadā. Pētījumā izmantoti dati par periodu no 2015. gada līdz 2021. gadam.

⁶³ Pētījums: “ES reģionālo atbalsta programmu nozīmīgums uzņēmuma sniegumā”, pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/petijums-es-regionalo-atbalsta-programmu-nozimigums-uznemumu-snieguma>, skatīts: 28.06.2023.

⁶⁴ Pētījums: “ES reģionālo atbalsta programmu nozīmīgums uzņēmuma sniegumā”, pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/petijums-es-regionalo-atbalsta-programmu-nozimigums-uznemumu-snieguma>, skatīts: 28.06.2023.

⁶⁵ NAP2020 171. punkts.

⁶⁶ Pārresoru koordinācijas centra 2015. gada ziņojums “Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam, Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020. gadam un Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanas uzraudzības ziņojums”; Pārresoru koordinācijas centra ziņojums “Kā Latvija sasniedz tās attīstības mērķus? Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020. gadam un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam īstenošanas uzraudzības ziņojums.”; Pārresoru koordinācijas centra ziņojums “Nacionālā Attīstības plāna 2014.–2020. gadam īstenošanas gala (*ex-post*) novērtējums”.

⁶⁷ Latvijas 2022. gada ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējas attīstības mērķu ieviešanu, pieejams: https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%202022%20LV_0.pdf, skatīts 30.06.2023.

⁶⁸ Latvijas 2022. gada ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējas attīstības mērķu ieviešanu, 75. lpp., pieejams: https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%202022%20LV_0.pdf, skatīts 30.06.2023.

⁶⁹ Latvijas 2022. gada ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējas attīstības mērķu ieviešanu, 167. lpp., pieejams: https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%202022%20LV_0.pdf, skatīts 30.06.2023.

⁷⁰ Latvijas 2022. gada ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējas attīstības mērķu ieviešanu, 159. lpp., pieejams: https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%202022%20LV_0.pdf, skatīts 30.06.2023.

⁷¹ Latvijas 2022. gada ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējas attīstības mērķu ieviešanu, 77. lpp., pieejams: https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%202022%20LV_0.pdf, skatīts 30.06.2023.

⁷² Turpat, ziņojuma 24. lpp., 1. rindkopa.

⁷³ Turpat, ziņojuma 24. lpp., 2. rindkopa.

⁷⁴ Turpat, ziņojuma 25. lpp., pēdējā rindkopa.

⁷⁵ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde”, dati uz 28.03.2023.

⁷⁶ Statistikas likuma 5. panta pirmā daļa.

⁷⁷ Statistikas likuma 12. pants.

⁷⁸ MK 20.12.2016. noteikumu Nr. 812 “Oficiālās statistikas veidlapu paraugu apstiprināšanas un veidlapu aizpildīšanas un iesniegšanas noteikumi” 40. pielikums. Veidlapa nodrošina arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 2019/2152 prasību piemērošanu.

⁷⁹ MK 20.12.2016. noteikumu Nr. 812 “Oficiālās statistikas veidlapu paraugu apstiprināšanas un veidlapu aizpildīšanas un iesniegšanas noteikumi” 123. pielikums. Veidlapa nodrošina arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 2019/2152 un Komisijas 2022. gada 30. jūnija īstenošanas regulas (ES) Nr. 2022/1092, ar ko nosaka datu prasību tehniskās specifikācijas tematam “Inovācija” saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/2152, prasību piemērošanu.

⁸⁰ Uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plāns 2019.–2022.gadam (apstiprināts ar 22.05.2019. MK rīkojumu Nr. 247 “Par Uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plānu 2019.–2022. gadam”).

⁸¹ Informatīvais ziņojums par inovāciju veicināšanu un pētniecības un attīstības mērķu noteikšanu valsts kapitālsabiedrībās (apstiprināts Ministru kabineta 16.11.2021. sēdē, protokola Nr. 75).

⁸² Statistikas likuma 14. panta pirmā un trešā daļa.

⁸³ EM 19.07.2022. elektroniski sniegtā informācija.

⁸⁴ CSP 07.03.2023. elektroniski sniegtā informācija.

⁸⁵ CSP 07.03.2023. elektroniski sniegtā informācija.

⁸⁶ Pārējos 39 % veido: valsts budžeta finansējums 160,5 milj. *euro* jeb 19 %, privātais finansējums 154,3 milj. *euro* jeb 18 % un cits finansējums 19,1 milj. *euro* jeb 2 %.

⁸⁷ Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāns (apstiprināts ar MK 28.04.2021. rīkojumu Nr. 292 “Par Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plānu”).

⁸⁸ ISO 16290:2013, pieejams: <https://www.iso.org/standard/56064.html>, skatīts 31.08.2022.

⁸⁹ Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas “Viedā enerģētika” pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.), pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/1027/download?attachment>, skatīts 13.03.2023.

⁹⁰ MK 25.10.2016. noteikumu Nr. 692 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.2. pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” īstenošanas noteikumi” 32.punkts.

⁹¹ MK 10.05.2016. noteikumu Nr. 293 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.4. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” īstenošanas noteikumi” 26., 27., 28. punkts.

⁹² Informatīvais ziņojums “Viedās specializācijas stratēģijas monitorings” otrais ziņojums, pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/ris3-monitorings>, skatīts 14.04.2023.

⁹³ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde”, dati uz 28.03.2023.

⁹⁴ EM 25.01.2023. vēstule Nr. 3.3-4_2023_803N “Par informācijas sniegšanu”.

⁹⁵ IZM 24.01.2023. vēstule Nr. 4-10e/23/217 “Par informācijas sniegšanu”.

⁹⁶ MK 12.01.2016. noteikumi Nr. 34 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.1. pasākuma “Praktiskas ievirzes pētījumi” un 13.1.2. specifiskā atbalsta mērķa “Atvēršanas pasākumi izglītības un pētniecības nozarē (ERAF)” 13.1.2.1. pasākuma “Praktiskas ievirzes pētniecība” īstenošanas noteikumi”.

⁹⁷ MK 19.01.2016. noteikumi Nr. 50 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.2. pasākuma “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts” īstenošanas noteikumi”.

⁹⁸ MK 16.01.2018. noteikumi Nr. 41 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.3. pasākuma “Inovāciju granti studentiem” īstenošanas noteikumi”.

⁹⁹ MK 16.08.2016. noteikumi Nr. 562 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.4. pasākuma “P&A infrastruktūras attīstīšana viedās specializācijas jomās un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes stiprināšana” īstenošanas noteikumi”.

¹⁰⁰ MK 06.06.2017. noteikumi Nr. 315 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.5. pasākuma “Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās” pirmās, otrās un trešās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.

¹⁰¹ MK 05.01.2016. noteikumi Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.

¹⁰² MK 25.10.2016. noteikumi Nr. 692 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.2. pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” īstenošanas noteikumi”.

¹⁰³ MK 10.05.2016. noteikumi Nr. 293 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.4. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” īstenošanas noteikumi”.

¹⁰⁴ MK 27.10.2015. noteikumi Nr. 617 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt inovāciju ieviešanu komersantos” 1.2.2.1. pasākuma “Atbalsts nodarbināto apmācībām” un 13.1.6. specifiskā atbalsta mērķa “Atvēršanas pasākumi ekonomikas nozarē – nodarbināto apmācības (ERAF)” pirmās un otrās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.

¹⁰⁵ MK 10.05.2016. noteikumi Nr. 287 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt inovāciju ieviešanu komersantos” 1.2.2.2. pasākuma “Inovāciju motivācijas programma” īstenošanas noteikumi”.

¹⁰⁶ MK 14.06.2016. noteikumi Nr. 365 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt inovāciju ieviešanu komersantos” 1.2.2.3. pasākuma “Atbalsts IKT un netehnoloģiskām apmācībām, kā arī apmācībām, lai sekmētu investoru piesaisti” un 13.1.6. specifiskā atbalsta mērķa “Atvēršanas pasākumi ekonomikas nozarē – nodarbināto apmācības (ERAF)” īstenošanas noteikumi”.

¹⁰⁷ MK 03.05.2016. noteikumi Nr. 279 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs” 3.1.1.6. pasākuma “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubatori” īstenošanas noteikumi un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Atvēršanas pasākumi ekonomikas nozarē” 13.1.1.4. pasākuma “Atvēršanas pasākumi ekonomikas nozarē – Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubatori” īstenošanas noteikumi”.

¹⁰⁸ MK 05.04.2016. noteikumi Nr. 205 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.1. pasākuma “Klasteru programma” pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.

¹⁰⁹ MK 01.12.2015. noteikumi Nr. 678 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.2. pasākuma “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē” 13.1.1.3. pasākuma “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē – Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” īstenošanas noteikumi”.

¹¹⁰ MK 16.01.2018. noteikumi Nr. 41 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.3. pasākuma “Inovāciju granti studentiem” īstenošanas noteikumi”.

¹¹¹ MK 19.01.2016. noteikumi Nr. 50 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.2. pasākuma “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts” īstenošanas noteikumi”.

¹¹² MK 12.01.2016. noteikumi Nr. 34 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.1. pasākuma “Praktiskas ievirzes pētījumi” un 13.1.2. specifiskā atbalsta mērķa “Atveseļošanas pasākumi izglītības un pētniecības nozarē (ERAF)” 13.1.2.1. pasākuma “Praktiskas ievirzes pētniecība” īstenošanas noteikumi”.

¹¹³ MK 16.01.2018. noteikumi Nr. 41 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.3. pasākuma “Inovāciju granti studentiem” īstenošanas noteikumi”.

¹¹⁴ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde”, dati uz 28.03.2023.

¹¹⁵ Pieejams: <https://www.lzp.gov.lv/lv/media/1375/download?attachment>, skatīts 26.04.2023.

¹¹⁶ MK 26.04.2022. rīkojums Nr. 285 “Par valsts pētījumu programmu “Inovāciju fonds – nozaru pētījumu programma””.

¹¹⁷ Specifisko atbalsta mērķu, to pasākumu un kārtu plānoto uzsākšanas laika grafiks, pieejams: https://www.esfondi.lv/laika_grafiks, skatīts 03.05.2023.

¹¹⁸ ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda specifisko atbalsta mērķu, to pasākumu un kārtu plānoto uzsākšanu laika grafiks, pieejams: https://m.esfondi.lv/laika_grafiks, skatīts 31.08.2023.

¹¹⁹ ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda specifisko atbalsta mērķu, to pasākumu un kārtu plānoto uzsākšanu laika grafiks, pieejams: https://m.esfondi.lv/laika_grafiks, skatīts 31.08.2023.

¹²⁰ ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda specifisko atbalsta mērķu, to pasākumu un kārtu plānoto uzsākšanu laika grafiks, pieejams: https://m.esfondi.lv/laika_grafiks, skatīts 31.08.2023.

¹²¹ Atveseļošanas fonds, pieejams: <https://www.esfondi.lv/profesionaliem/ieviesana/ieviesanas-progress/atveselosanas-fonds-2>, skatīts 03.07.2023.

¹²² Tiesību akta projekts “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.3.4. specifiskā atbalsta mērķa “Skmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas, nediskriminēšanu un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbināmību, jo īpaši attiecībā uz nelabvēlīgā situācijā esošām grupām” 4.3.4.1. pasākuma “Vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas veicināšana” īstenošanas noteikumi”; tiesību akta projekts “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās” 5.1.1.2. pasākuma “Pašvaldību un plānošanas reģionu kapacitātes uzlabošana” īstenošanas noteikumi”; tiesību akta projekts “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 2.2.3. specifiskā atbalsta mērķa “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” 2.2.3.6. pasākuma “Gaisa piesārņojumu mazinošu pasākumu īstenošana, uzlabojot mājsaimniecību siltumapgādes sistēmas” īstenošanas noteikumi”, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts?search%5Bquery%5D=&quicksearch=

¹²³ IZM 08.09.2023. e-pasta vēstules.

¹²⁴ Ekonomikas ministrijas 11.09.2023. e-pasta vēstule.

¹²⁵ Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras 04.04.2023. vēstule Nr. 2023/345 “Par Latvijas atveseļošanas un noturības plāna programmu ieviešanas apzinātu kavēšanu uzņēmumu atbalstam inovācijām un digitalizācijai”, pieejams: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/MP_FM_EM_CFLA_20230404_1.pdf, skatīts 21.04.2023.

¹²⁶ Ekonomikas ministrijas 11.09.2023. e-pasta vēstule.

¹²⁷ Arqué-Castells, Pere, and Pierre Mohnen. "SUNK COSTS, EXTENSIVE R&D SUBSIDIES AND PERMANENT INDUCEMENT EFFECTS." *The Journal of Industrial Economics* 63, no. 3 (2015): 458–94., pieejams: <http://www.jstor.org/stable/44077366>, skatīts 20.11.2022.

¹²⁸ OECD. *PUBLIC SUPPORT TO BUSINESS R&D: A SURVEY AND SOME NEW QUANTITATIVE EVIDENCE*, pieejams: <https://www.oecd.org/science/inn/1907981.pdf>, skatīts 20.11.2022.

¹²⁹ Guellec, D. and B. van Pottelsberghe de la Potterie (2000), "The Impact of Public R&D Expenditure on Business R&D", *OECD Science, Technology and Industry Working Papers*, No. 2000/04, OECD Publishing, Paris, pieejams: https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/the-impact-of-public-r-d-expenditure-on-business-r-d_670385851815;jsessionid=8D_EMAeIryYNG9fSnM2ILsqPumXZ11W7ujSXhB2a.ip-10-240-5-103, skatīts 20.11.2022.

¹³⁰ MK 24.02.2015. noteikumu Nr. 108 "Kārtība, kādā uzrauga un izvērtē Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanu, kā arī izveido un izmanto Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmu 2014.–2020.gadam" 24. punkts.

¹³¹ MK 27.06.2017. noteikumu Nr. 381 "Nacionālās zinātniskās darbības informācijas sistēmas noteikumi" 2.2. apakšpunkts.

¹³² Informatīvais ziņojums "Viedās specializācijas stratēģijas monitorings" (otrais ziņojums), 2019., pieejams: https://www.jf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/cfi/Bildes/LV/IZMunEM_Zin_RIS3_041019.1044.pdf, skatīts 09.03.2023.

¹³³ RIS3 monitorings, pārskati izstrādāti ERAF projekta "Integrētie nacionālā līmeņa pasākumi Latvijas pētniecības un attīstības interešu pārstāvības stiprināšanai Eiropas pētniecības telpā", Nr. 1.1.1.5/17/I/002 ietvaros, pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/ris3-monitorings>, skatīts 30.03.2023.

¹³⁴ Informatīvais ziņojums "Viedās specializācijas stratēģijas monitorings" (otrais ziņojums), 2019., pieejams: https://www.jf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/cfi/Bildes/LV/IZMunEM_Zin_RIS3_041019.1044.pdf, skatīts 09.03.2023.

¹³⁵ CFLA 17.03.2023. elektroniski sniegtā informācija.

¹³⁶ CFLA 24.03.2023. un 05.04.2023. elektroniski sniegtā informācija.

¹³⁷ EM 13.04.2023. elektroniski sniegtā informācija.

¹³⁸ IZM 24.01.2023. vēstule Nr. 4-10e/23/217 "Par informācijas sniegšanu".

¹³⁹ EM 28.08.2023. vēstule Nr. 3.3-4/2023/5047N "Par revīzijas ziņojuma projektu revīzijā Nr. 2.4.1-32/2021".

¹⁴⁰ Ieskaītot pievienotās vērtības nodokli.

¹⁴¹ Ieskaītot pievienotās vērtības nodokli.

¹⁴² MK 05.01.2016. noteikumi Nr. 2 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt privātā sektora investīcijas P&A" 1.2.1.1. pasākuma "Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros" pirmās, otrās un ceturtais projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi".

¹⁴³ MK 25.10.2016. noteikumi Nr. 692 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt privātā sektora investīcijas P&A" 1.2.1.2. pasākuma "Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai" īstenošanas noteikumi".

¹⁴⁴ MK 10.05.2016. noteikumi Nr. 293 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt privātā sektora investīcijas P&A" 1.2.1.4. pasākuma "Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā" īstenošanas noteikumi".

¹⁴⁵ MK 03.05.2016. noteikumi Nr. 279 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs" 3.1.1.6. pasākuma "Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators" īstenošanas noteikumi un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē" 13.1.1.4. pasākuma "Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē – Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators" īstenošanas noteikumi".

¹⁴⁶ MK 05.04.2016. noteikumi Nr. 205 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju" 3.2.1.1. pasākuma "Klasteru programma" pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi".

¹⁴⁷ MK 01.12.2015. noteikumi Nr. 678 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju" 3.2.1.2. pasākuma "Starptautiskās konkurētspējas veicināšana" un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē" 13.1.1.3. pasākuma "Atvērto pasākumu ekonomikas nozarē – Starptautiskās konkurētspējas veicināšana" īstenošanas noteikumi".

¹⁴⁸ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite "10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde", dati uz 28.03.2023.

¹⁴⁹ MK 05.04.2016. noteikumu Nr. 205 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju" 3.2.1.1. pasākuma "Klasteru programma" pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi" 10. punkts.

- ¹⁵⁰ MK 05.01.2016. noteikumu Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturrtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi” 3. un 17. punkts.
- ¹⁵¹ EM 10.03.2016. projekta iesniegums Nr. 1.2.1.1/16/I/001 “Kompetences centru pārvaldības projekts”.
- ¹⁵² MK 11.12.2012. noteikumi Nr. 857 “Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras nolikums” 2. punkts.
- ¹⁵³ MK 11.12.2012. noteikumi Nr. 857 “Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras nolikums” 3. punkts.
- ¹⁵⁴ MK 25.10.2016. noteikumi Nr. 692 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.2. pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārnese sistēmas pilnveidošanai” īstenošanas noteikumi”.
- ¹⁵⁵ MK 03.05.2016. noteikumi Nr. 279 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs” 3.1.1.6. pasākuma “Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators” īstenošanas noteikumi un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē” 13.1.1.4. pasākuma “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē – Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators” īstenošanas noteikumi”.
- ¹⁵⁶ MK 01.12.2015. noteikumi Nr. 678 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.2. pasākuma “Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” un 13.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē” 13.1.1.3. pasākuma “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē – Starptautiskās konkurētspējas veicināšana” īstenošanas noteikumi”.
- ¹⁵⁷ *Specific* (specifisks, konkrēts), *Measurable* (izmērāms), *Achievable* (sasniezams), *Realistic* (reālistisks), *Timed* (terminēts), Valsts kancelejas Darba izpildes plānošanas un vērtēšanas rokasgrāmata, 14. lpp., pieejams: <https://nevis.mk.gov.lv/Uploads/EvaluationManual.e2754c1ba99d4480a522f515f9e07ba2.pdf>, skatīts 14.07.2023..
- ¹⁵⁸ LIAA 05.09.20017 kārtība Nr. PA-05 “Plānošana, atskaitīšanās un uzraudzība” 4.1. punkts.
- ¹⁵⁹ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde” un atskaite “6.1.2. Rādītāji (Iznākuma, Specifisko iznākumu, Rezultāta) - pēdējās sasniegtās (apstiprinātās) vērtības no projektiem dalījumā pa gadiem, reģioniem, dzimumiem”, dati uz 28.03.2023.
- ¹⁶⁰ MK 05.04.2016. noteikumi Nr. 205 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.1. pasākuma “Klasteru programma” pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi” 3. punkts.
- ¹⁶¹ *Specific* (specifisks, konkrēts), *Measurable* (izmērāms), *Achievable* (sasniezams), *Realistic* (reālistisks), *Timed* (terminēts), Valsts kancelejas Darba izpildes plānošanas un vērtēšanas rokasgrāmata, 14. lpp., pieejams: <https://nevis.mk.gov.lv/Uploads/EvaluationManual.e2754c1ba99d4480a522f515f9e07ba2.pdf>, skatīts 14.07.2023..
- ¹⁶² CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde” un atskaite “6.1.2. Rādītāji (Iznākuma, Specifisko iznākumu, Rezultāta) - pēdējās sasniegtās (apstiprinātās) vērtības no projektiem dalījumā pa gadiem, reģioniem, dzimumiem”, dati uz 28.03.2023.
- ¹⁶³ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.
- ¹⁶⁴ MK 05.01.2016. noteikumu Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturrtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi” 3. punkts.
- ¹⁶⁵ MK 05.01.2016. noteikumu Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturrtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi” 17. punkts.
- ¹⁶⁶ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde” un atskaite “6.1.2. Rādītāji (Iznākuma, Specifisko iznākumu, Rezultāta) - pēdējās sasniegtās (apstiprinātās) vērtības no projektiem dalījumā pa gadiem, reģioniem, dzimumiem”, dati uz 28.03.2023.
- ¹⁶⁷ *Specific* (specifisks, konkrēts), *Measurable* (izmērāms), *Achievable* (sasniezams), *Realistic* (reālistisks), *Timed* (terminēts), Valsts kancelejas Darba izpildes plānošanas un vērtēšanas rokasgrāmata, 14. lpp., pieejams: <https://nevis.mk.gov.lv/Uploads/EvaluationManual.e2754c1ba99d4480a522f515f9e07ba2.pdf>, skatīts 14.07.2023.
- ¹⁶⁸ 06.02.2023. intervija ar Latvijas Pārtikas kompetences centra pārstāvi un 10.02.2023. intervija ar Farmācijas, biomedicīnas un medicīnas tehnoloģiju kompetences centra pārstāvjiem.
- ¹⁶⁹ 10.03.2016. projekta iesniegums Nr. 1.2.1.1/16/I/001 “Kompetences centru pārvaldības projekts”.

- ¹⁷⁰ MK 05.01.2016. noteikumu Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi” 64. punkts.
- ¹⁷¹ Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 13. panta pirmās daļas 4. apakšpunkts.
- ¹⁷² MK 05.01.2016. noteikumu Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi” 22. punkts.
- ¹⁷³ Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 13. panta pirmās daļas 4. apakšpunkts.
- ¹⁷⁴ Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 13. panta pirmās daļas 1. apakšpunkts un 14. panta trešā daļa.
- ¹⁷⁵ MK 22.09.2020. noteikumu Nr. 588 “Ekonomikas ministrijas nolikums” 4.1.5. un 5.1. apakšpunkts.
- ¹⁷⁶ Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 13. panta pirmās daļas 3. apakšpunkts.
- ¹⁷⁷ MK 22.09.2020. noteikumu Nr. 588 “Ekonomikas ministrijas nolikums” 5.11. punkts.
- ¹⁷⁸ EM 2015. gada 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” sākotnējais novērtējums.
- ¹⁷⁹ Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020. gada plānošanas perioda vadības likuma 18. panta pirmā daļa.
- ¹⁸⁰ 16.05.2016. vienošanās par Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanu Nr. 1.2.1.1/16/I/001.
- ¹⁸¹ 16.05.2016. vienošanās par Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanu Nr. 1.2.1.1/16/I/001.
- ¹⁸² 03.03.2023. CFLA vēstule Nr. 39-2-40.2/1580 “Par vienošanās Nr. 1.2.1.1/16/I/001 noslēguma maksājuma pieprasījuma Nr. 20 apstiprināšanu un vienpusējo paziņojumu par projekta attiecināmo izdevumu gala summu”, kas ir pamats piektajiem līguma grozījumiem.
- ¹⁸³ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.
- ¹⁸⁴ EM 26.01.2023 vēstule Nr. 2.3.1e/84 “Atbildes uz Valsts kontroles jautājumiem 21.12.2022. informācijas pieprasījumā Nr. 7-2.3.1e/1113”.
- ¹⁸⁵ SKDS pētījuma centra veiktā aptauja “LIAA sniegto pakalpojumu vērtējums, to noderīgums un svarīgums 2020.gadā, 2021.gadā un 2022.gadā. eksportējošiem uzņēmumiem”.
- ¹⁸⁶ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.
- ¹⁸⁷ LIAA 01.02.2023. elektroniski sniegtā informācija.
- ¹⁸⁸ Ieskaītot pievienotās vērtības nodokli.
- ¹⁸⁹ Ieskaītot pievienotās vērtības nodokli.
- ¹⁹⁰ Rutkovska A. “Kas traucē un kā veicināt zinātnes atklājumu pārnēsi uz uzņēmējdarbību?”, pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/kas-trauce-un-ka-veicinat-zinatnes-atklajumu-parnesi-uz-uznemejdarbibu>, skatīts 29.06.2023.
- ¹⁹¹ https://ec.europa.eu/research-and-innovation/sites/default/files/rio/report/PSF%2520LATVIA_Policy_messages_LV.pdf
- ¹⁹² Biznesa inkubatori, Tehnoloģiju biznesa centrs, Tehnoloģiju skauti, Atbalsts pētniecības rezultātu komercializācijai.
- ¹⁹³ MK 05.01.2016. noteikumi Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.
- ¹⁹⁴ MK 05.04.2016. noteikumi Nr. 205 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.1. pasākuma “Klasteru programma” pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.
- ¹⁹⁵ MK 05.04.2016. noteikumi Nr. 205 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.1. pasākuma “Klasteru programma” pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.
- ¹⁹⁶ EM 19.07.2022. iekšējie noteikumi Nr. 1-5.2/2022/27 “Kārtība, kādā Ekonomikas ministrija nodrošina Eiropas Savienības fondu specifisko atbalsta mērķu un rezultātu sasniegšanas uzraudzību Eiropas Savienības fondu plānošanas periodā 2014.–2020.gadam un 2021.–2027.gadam”.
- ¹⁹⁷ LIAA pasākumi (Biznesa inkubatori, Tehnoloģiju biznesa centrs, Tehnoloģiju skauti, Atbalsts pētniecības rezultātu komercializācijai), EM pasākumi (Kompetences centri un Klasteri).

¹⁹⁸ LIAA pasākumi (Biznesa inkubatori, Tehnoloģiju biznesa centrs, Tehnoloģiju skauti, Atbalsts pētniecības rezultātu komercializācijai), EM pasākumi (Kompetences centri un Klasteri).

¹⁹⁹ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020.gadam

²⁰⁰ LIAA pasākumi (Biznesa inkubatori, Inovāciju vaučeru atbalsta pakalpojumi, Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (uzņēmējdarbība) un EM pasākumi (Kompetences centru atbalsts, Klasteru atbalsts, Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā).

²⁰¹ Valsts kontroles un Rīgas Tehniskās universitātes 05.09.2022. līgums Nr. 03000-3.1.1-e/120 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu Ekonomikas ministrijas pārraudzīto inovāciju atbalsta pasākumu ietekmes uz komersantu produktivitāti un konkurētspēju novērtēšanai”.

²⁰² MK 05.04.2016. noteikumi Nr. 205 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” 3.2.1.1. pasākuma “Klasteru programma” pirmās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.

²⁰³ MK 05.01.2016. noteikumi Nr. 2 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.1. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros” pirmās, otrās un ceturtās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”.

²⁰⁴ MK 10.05.2016. noteikumi Nr. 293 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.4. pasākuma “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” īstenošanas noteikumi”.

²⁰⁵ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (atbalstītas ar MK 28.06.2013. rīkojumu Nr. 282) un Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam. (atbalstītas ar MK 16.02.2021. rīkojumu Nr. 93).

²⁰⁶ ES fondu ieviešanas progress, pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansu-un-raditaju-plani-to-izpilde>, skatīts 27.02.2023., Laika grafiks, pieejams: <https://www.esfondi.lv/laika-grafiks>, skatīts 28.02.2023., Plānotās investīcijas Atvēršanas fonda pasākumu īstenošanai, pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansejuma-apjoms>, skatīts 28.02.2023.

²⁰⁷ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “10.6.2 Detalizēts finansēšanas plāns – Izpilde”, dati uz 28.03.2023.

²⁰⁸ CFLA 28.03.2023. iesniegtā atskaite “6.1.2. Rādītāji (Iznākuma, Specifisko iznākumu, Rezultāta) - pēdējās sasniegtās (apstiprinātās) vērtības no projektiem dalījumā pa gadiem, reģioniem, dzimumiem”, dati uz 28.03.2023.

²⁰⁹ 29.12.2016. Vienošanās par Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanu Nr. 1.2.1.2/16/I/001 un 20.01.2023. VIENOŠANĀS Nr.1.2.1.2/16/I/001 GROZĪJUMI Nr.11.

²¹⁰ 05.10.2016. Vienošanās par Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanu Nr. 3.1.1.6/16/I/001 un 19.09.2022. VIENOŠANĀS Nr.3.1.1.6/16/I/001 GROZĪJUMI Nr.13.

²¹¹ 14.03.2016. Vienošanās par Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanu Nr. 3.2.1.2/16/I/001 un 20.12.2022. VIENOŠANĀS Nr. 3.2.1.2/16/I/001 GROZĪJUMI Nr. 14.

²¹² LIAA 01.02.2023. elektroniski sniegtā informācija.